

Greep op jeugdcriminaliteit

*'Evidence based' methodiek voor aanpak
en preventie*

Verwey-Jonker Instituut

Ilse de Groot
Majone Steketee
Hans Boutellier
Huub Braam
Bas Tierolf
m.m.v. Esther van Dijk

September 2007

Samenvatting

Algemeen

Voor de aanpak van jeugdcriminaliteit zijn sinds de jaren negentig zeer diverse initiatieven opgestart, die alle hun vruchten lijken af te werpen. Over twee problemen in de aanpak bestaat echter grote overeenstemming. Ten eerste bestaat behoefte aan inzicht in *wat* aangepakt moet worden om probleemgedrag onder jongeren te *voorkomen* (preventie). Ten tweede bestaat er vaak onduidelijkheid over *hoe* men een bepaald probleem moet aanpakken. Welke interventies zijn effectief?

Een proactieve aanpak vereist daarom meer inzicht in de factoren die aan probleemgedrag ten grondslag liggen én in interventies die effectief daarop ingrijpen. Tegen deze achtergrond ontwikkelde het Verwey-Jonker Instituut een methodiek die de partners in het veiligheidsbeleid faciliteert bij het maken van preventief en repressief jeugdbeleid.

Methodiek

De ontwikkelde methodiek integreert vier typen gegevens. Allereerst wordt bekeken wat de huidige situatie in een teamgebied is. Hiervoor wordt informatie uit de politie-systemen HKS en BPS gebruikt. Dit levert een criminaliteitsbeeld op van de jeugdcriminaliteit in een bepaald gebied. Ten tweede wordt onderzocht welke jeugdgroepen in een gebied aanwezig zijn en wat hun kenmerken zijn. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de shortlist jeugdcriminaliteit. Deze informatie combineren we met de aanwezigheid van risicofactoren voor jeugdcriminaliteit. Dit levert een criminogeniteitsbeeld op van een bepaald gebied. Ten slotte wordt informatie gebruikt over best practices, projecten die in het verleden of in andere gebieden goede resultaten hebben opgeleverd. Op basis van deze combinatie kunnen de partners in het veiligheidsbeleid gezamenlijk een plan van aanpak of preventieplan opstellen.

Het model is ontwikkeld in nauwe samenspraak met de betrokken instanties. Dit betekent dat het is gebaseerd op literatuur en intersubjectieve overeenstemming over relevantie van risicofactoren. Een belangrijk bijkomend voordeel van deze benadering is dat hij draagvlak creëert onder betrokkenen. Model en draagvlak leiden tot de unieke

mogelijkheid een integrale én doelgerichte aanpak van de jeugdcriminaliteit te realiseren. De gegevens worden beschreven per teamgebied van de politie. Dat wil zeggen dat we voor ieder gebied kunnen vaststellen wat de criminaliteitsgerelateerde problemen zijn, wat de factoren zijn die daaraan ten grondslag liggen en welke instantie het meest is aangewezen om deze factoren aan te pakken. Daarmee wordt maatwerk per gebied geleverd, waardoor op nauwkeurige wijze prioriteiten kunnen worden gesteld.

Wij bevelen aan de ontwikkelde methodiek op de hierna volgende wijze toe te passen.

Proces en verantwoordelijkheden

Een belangrijke voorwaarde voor succes van de methodiek is dat de uitvoering wordt gekoppeld aan de beleidscyclus. Daarom zullen in de jaarkalender momenten gepland moeten worden waarop de informatie die voortkomt uit de methodiek behandeld wordt. Hierbij dienen per teamgebied de relevante ketenpartners aanwezig te zijn. Daarnaast is het een belangrijke voorwaarde dat er iemand wordt aangewezen die verantwoordelijk is voor het proces van de methodiek. Dit past het best bij de functie van de regionaal portefeuillehouder jeugd. De sturingsondersteuner jeugd- en slachtofferzorg (beleidsmedewerker) kan door de portefeuillehouder belast worden met de coördinatie. Deze functionaris onderhoudt ook het contact met de organisaties en personen die de benodigde gegevens kunnen aanleveren (BPS/HKS/bronnen voor risicofactoren). Na aanlevering van de gegevens kan een strategisch analist of onderzoeker de analyse van HKS en BPS uitvoeren (afdeling analyse, extern of een combinatie). Ook de analyse van de risicofactoren kan door diezelfde functionarissen gedaan worden. Deze maken hiermee het criminaliteitsbeeld en het criminogeniteitsbeeld.

De resultaten van de shortlist worden door de stafmedewerkers jeugd verzameld. Zij zien erop toe dat de lijsten door de wijkagenten worden ingevuld¹. De stafmedewerkers maken op basis daarvan een overzicht van de groepen per teamgebied en hun kenmerken. De portefeuillehouder jeugd ontvangt tijdig het criminaliteitsbeeld en criminogeniteitsbeeld van de analist of onderzoeker. De overzichten van de jeugdgroepen worden op hetzelfde moment aangeleverd door de stafmedewerkers jeugd. Het doel van de methodiek is beleid te kunnen maken op het niveau van een teamgebied, in overleg met de ketenpartners die bij dat teamgebied betrokken zijn. Het is daarom van belang dat bovengenoemde informatie (criminaliteitsbeeld, jeugdgroepen en criminogeniteitsbeeld) per teamgebied wordt weergegeven.

De portefeuillehouder jeugd kan de gecombineerde informatie vervolgens inbrengen in het districts-MT (DMT). Daar wordt per teamgebied het beeld besproken. Op basis van de informatie uit de shortlist, BPS/HKS en de risicofactoren beslist het DMT in welke teamgebieden welke acties ondernomen moeten worden.

Vervolgens maken de teamchefs samen met de relevante ketenpartners een plan van aanpak voor de preventie en/of aanpak voor de afgesproken groep(en) of deelgebied(en) van hun werkgebied. In dit plan van aanpak worden duidelijk de verantwoordelijkheden en taken van iedere ketenpartner beschreven. Ook dienen gezamenlijk evaluatiemomenten gepland te worden.

¹ Om dit proces te vergemakkelijken bevelen wij ten eerste aan dat de korpsleiding benadrukt dat iedereen zijn medewerking dient te verlenen aan het invullen van de lijsten. Ten tweede dienen de wijkagenten een voortlichting te krijgen over de shortlist, zodat zij weten wat er van hen verwacht wordt.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Algemeen	3
Methodiek	3
Inhoudsopgave	5
Hoofdstuk 1	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Ontwikkeling van het model	8
1.3 Opzet van het rapport	10
Hoofdstuk 2 Risicofactoren jeugdcriminaliteit	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Risicofactoren	11
2.3 Selectie van de indicatoren	13
Hoofdstuk 3 De methodiekontwikkeling	25
3.1 Criminaliteitsbeeld	26
3.1.1 Methode van onderzoek	27
3.2 Jeugdgroepen	28
3.3 Risicofactoren (criminogeniteitsbeeld)	30
3.4 Best practices	32
3.5 Methodiekbeschrijving	32
Hoofdstuk 4 Resultaten/Casussen	35
4.1 Casus 1 Team Altena	36
4.1.1 Situatie 2006	36
4.1.2 Groepscriminaliteit	46
4.1.3 Risicofactoren	47
4.1.4 Conclusies en aanbevelingen voor beleid	53
4.2 Casus 2 Team Breda Centrum	54
4.2.1 Situatie 2006	54
4.2.2 Groepscriminaliteit	64
4.2.3 Risicofactoren	65
4.2.4 Conclusies en aanbevelingen voor beleid	69

Hoofdstuk 5 Effectieve projecten en programma's	71
5.1 Inleiding	71
5.2 Overzicht goede praktijken	72
5.3 Beschrijving goede praktijken	75
5.3.1 Landelijk	75
5.3.2 Regionaal	82
Hoofdstuk 6 Nabeschuwing	85
Hoofdstuk 7 Aanbevelingen	89
Hoofdstuk 8 Literatuur	91
Bijlage 1	93
Bijlage 2	95
Bijlage 3	99

Hoofdstuk 1

1.1 Inleiding

In het algemeen kunnen we stellen dat het goed gaat met de meeste jongeren in Nederland. Een groot deel van de jongeren pleegt geen delicten en als de jongeren delicten plegen, gaat het hoofdzakelijk om lichte vergrijpen (Van der Laan & Blom, 2006). Het gaat veelal om grensoverschrijdend gedrag dat bij een normale ontwikkeling van jongeren lijkt te horen. Zwaar crimineel gedrag komt bij een minderheid van de jongeren voor. Hoewel de omvang van de jeugdcriminaliteit de laatste vijf jaar stabiel is gebleven, neemt de jeugdcriminaliteit ernstiger vormen aan en is er sprake van verharding en verjonging onder een kleine groep jeugdige delinquenten. Agressief gedrag van jongeren in het openbare domein is toegenomen; daarentegen nemen vermogensdelicten af (VWS, 2004). Hoewel de criminaliteit van meisjes nog ver achterblijft bij die van jongens, neemt deze naar verhouding sterk toe. Vooral mishandeling gepleegd door meisjes is in enkele jaren sterk gestegen. Een groot deel van de overlast en criminele activiteiten concentreert zich onder bepaalde hardnekkige delictplegers en op bepaalde locaties. Jongeren plegen hun delicten meestal met anderen in groepsverband. Hoe om te gaan met deze trends? Hoe kan je voorkomen dat jongeren ontsporen of crimineel gedrag gaan vertonen? Het hoort bij jongeren om te experimenteren en risicovolle situaties op te zoeken (Boutellier, 2000). Het is belangrijk dat zij ook de ruimte krijgen om te experimenteren en fouten te maken, maar binnen bepaalde kaders. Anderzijds moet volgens de publieke opinie jeugdcriminaliteit juist strenger aangepakt worden, waarbij niet alleen de politie en justitie een taak hebben, maar ook de jeugdhulpverlening en het onderwijs. Inzicht in de problematiek is onontbeerlijk om een goede preventieve aanpak te ontwikkelen waarbij de diverse ketenpartners betrokken zijn.

De politie Midden en West Brabant beschikt over diverse databestanden waarin gegevens staan over jeugdcriminaliteit. De politie wil deze gegevens gebruiken om een gericht beleid te voeren in de aanpak van jeugdcriminaliteit. Daarnaast wordt

er in de aanpak van jeugdcriminaliteit steeds meer gewicht toegekend aan risico- en beschermende factoren die gerelateerd zijn aan delinquent gedrag. De politie Midden en West Brabant heeft daarom het Verwey-Jonker Instituut opdracht gegeven om een onderzoek te verrichten naar de ontwikkeling van een *evidence based* aanpak van jeugdcriminaliteit. Deze aanpak moet het mogelijk maken een lokaal preventief jeugdcriminaliteitsbeleid te ontwikkelen dat gebaseerd is op gegevens over jeugdcriminaliteit en de risico- en beschermende factoren in de betreffende regio of wijk. Door de gegevens van de politie te koppelen tot een geïntegreerd bestand kunnen niet alleen de bestaande criminaliteitspatronen onder jongeren in beeld gebracht worden, maar ook de ontwikkelingen daarin.

1.2 Ontwikkeling van het model

Uitgangspunt bij het ontwikkelen van het model is het paradigma van de probleemgestuurde pedagogische infrastructuur (Boutellier, Rijkschroeff & Steketee, 2004). Kort samengevat betekent dit dat interventies, begeleiding en hulpverlening, in geval van samenwerking in ketens of netwerken, alleen kunnen worden georganiseerd als iedereen dezelfde probleemdefinities hanteert. Niet het aanbod, ook niet de vraag, maar het probleem dient centraal te staan. De aard en de ernst van de problematiek sturen de schakelingen in het netwerk rond jeugd en gezin. Daarom is kennis over wat het daadwerkelijke probleem is noodzakelijk als het gaat om jeugdcriminaliteit.

Daarnaast is een belangrijk uitgangspunt van het model dat achter probleemgedragingen risicofactoren schuilgaan. Dit uitgangspunt is ontleend aan het ontwikkelingsmodel in de criminologie: hoe meer risicofactoren, hoe groter de kans op probleemgedrag. Verder is de aanpak mede gebaseerd op een aantal kenmerken en achtergrondgegevens over jongeren die overlastgevend of crimineel gedrag vertonen. Tot slot zal de aanpak jeugdcriminaliteit steeds up-to-date moeten zijn. De jeugdcriminaliteit verandert immers steeds qua locaties, betrokken jeugdigen, verschijningsvormen, etc..

Voor de probleemanalyse is het risico- en beschermende factorenmodel van 'Communities that Care' (CtC) gebruikt. Een van de belangrijkste uitgangspunten van CtC is dat de preventie van gedragsproblemen en maatschappelijke uitval kan plaatsvinden via de reductie van risicofactoren of de stimulering van beschermende factoren. Met behulp van de CtC-aanpak is het mogelijk om verbanden te leggen tussen risico- en beschermende factoren en maatschappelijk ongewenst gedrag. Daarom zijn de resultaten van meer dan dertig jaar wetenschappelijk onderzoek binnen de verschillende disciplines geïnventariseerd en geanalyseerd. Op grond hiervan is een model ontwikkeld waarin negentien risicofactoren en zestien beschermende factoren in verband worden gebracht met de volgende ongewenste maatschappelijke gedragingen: geweld, jeugdcriminaliteit, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schooluitval en tienerzwangerschappen. De risicofactoren en beschermende factoren zijn onderscheiden naar gezin, wijk, school en vrienden/jeugd (zie beschrijving en schema in bijlage).

Een andere belangrijke pijler van de aanpak is dat er gebruikgemaakt wordt van efficiënte en veelbelovende programma's die in Nederland of elders ontwikkeld zijn. Dit sluit aan bij de erkenningscommissie Justitiële gedragsinterventies (2006). Voor de *evidence based* aanpak jeugdcriminaliteit is een aangepaste versie van het CtC-schema ontwikkeld.

Opstellen programma van eisen en benoemen risicofactoren

In het onderzoek is nagegaan welke soorten gegevens en gegevensbronnen nodig zijn om te komen tot een methodiekontwikkeling. Verder is door middel van literatuurstudie (theoretische en empirische kennis) een aantal risicofactoren vastgesteld die leiden tot jeugdcriminaliteit of die het plaatsvinden daarvan in stand houden. Daarnaast is gekeken welke factoren jeugdcriminaliteit juist voorkomen, zogenaamde beschermingsfactoren. Ook hebben de onderzoekers indicatoren toegekend aan de risico- en beschermingsfactoren. Deze kunnen vervolgens gebruikt worden bij de vaststelling van het probleem (hoe vaak en waar komen dergelijke indicatoren voor), maar ook bij het maken van beleid (als bekend is welke risicofactoren waar voorkomen kan daarop ingegrepen worden door de indicatoren aan te pakken).

Per indicator zal gekeken worden welke gegevensbronnen beschikbaar zijn om de aanwezigheid van die indicator te meten. Hierbij zal in ieder geval gekeken worden naar BPS en HKS en de shortlistmethode van Beke en Ferwerda (2002) die al gebruikt wordt door de politie Midden en West Brabant.

Om een duidelijk beeld te krijgen van de zaken waar professionals tegenaan lopen in de aanpak van jeugdcriminaliteit is dit besproken met het expertpanel van vertegenwoordigers van de politie Midden en West Brabant en haar ketenpartners. (zie bijlage 1).

Ook het conceptprogramma van eisen en het voorstel met relevante componenten is vervolgens voorgelegd aan een expertpanel. Aan het panel is gevraagd het programma van eisen aan te scherpen en met aanvullingen te komen op de relevante componenten van de aanpak.

Hun is ook gevraagd naar een beoordeling van de uitvoerbaarheid en de toegevoegde waarde van de te ontwikkelen aanpak. Uitgangspunt is de relevantie voor de situatie in Midden en West Brabant en de beschikbaarheid van data.

Database

Een volgend onderdeel van de te ontwikkelen aanpak is een vergelijkende (landelijke) database, die de politiekorpsen kunnen gebruiken om de situatie op het gebied van jeugdcriminaliteit per gebied te vergelijken met verschillende andere politieregio's.

Daardoor zal het op termijn mogelijk worden om de resultaten van de inspanningen van de politie en de ketenpartners op het gebied van jeugdcriminaliteit te standaardiseren. Hierbij is zoveel mogelijk gebruikgemaakt van bestaande databronnen. Deze database is in de tweede stap van de methodiekontwikkeling gemaakt. Hierin zijn de gegevens vastgelegd die in de eerste stap naar voren zijn gekomen als benodigde gegevens. De database bestaat uit twee delen. Eén deel is gevuld met

gegevens vanuit BPS en HKS. Dit deel is bedoeld om het criminaliteitsbeeld te ver-
vaardigen. Het tweede deel is gevuld met gegevens uit andere bronnen. Dit deel is
bedoeld om de risicofactoren in kaart te brengen, om het criminogeniteitsbeeld te
maken. Op basis van de tweede database is een nullijn vastgesteld voor de aanwe-
zigheid van de in stap 1 onderscheiden risicofactoren en indicatoren in de regio
Midden en West Brabant. Dit geeft inzicht in de specifieke problematiek die in de
regio speelt, en vooral of er bepaalde gebieden in de regio ver boven de nullijn
uitkomen. Op basis daarvan kunnen dan prioriteiten bepaald worden in de aanpak,
zowel gebiedsgericht als problematiekgericht.
Daarnaast is gebruikgemaakt van de shortlistmethode van Beke en Ferwerda.

Risicoprofiel Midden en West Brabant

In de derde stap is door middel van een analyse van de database de situatie in de
regio Midden en West Brabant gespiegeld aan de (indicatoren van de) benoemde
risicofactoren. Ook is de heersende problematiek besproken in interviews met
taakaccenthouders jeugd en wijkagenten.
Dit geeft een beeld van de groepen jongeren, individuele jongeren en gebieden
waarop beleid gemaakt dient te worden, en de prioritering ervan. Door de heers-
ende problematiek te bespreken met politiemensen en ketenpartners en gezamen-
lijk na te denken over eventuele oplossingen daarvoor wordt het draagvlak voor de
aanpak vergroot.

Beleid

In de vierde stap worden door middel van best practices bouwstenen gemaakt voor
beleid voor de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit in de regio Midden en
West Brabant. Met *best practices* bedoelen we dat er bij de uitkomsten van stap 3
projecten gezocht worden die in de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit in
Nederland of het buitenland reeds hun vruchten afgeworpen hebben. Deze kunnen
dan vertaald worden naar de situatie in Midden en West Brabant.

1.3 Opzet van het rapport

Dit rapport is een weergave van de verschillende fasen van de ontwikkeling van
het instrument. Het vaststellen van en de keuze voor risicofactoren en in het ver-
lengde daarvan de beschermende factoren beschrijven we in hoofdstuk 2. De ana-
lyse van een database van probleemjongeren, gebaseerd op beschikbare informa-
tie van politie en ketenpartners, komt in hoofdstuk 3 aan de orde. In hoofdstuk 4
wordt aan de hand van twee casussen geanalyseerd welke problematiek speelt in
een bepaalde wijk. Deze casussen dienen als illustratie voor de werking van de
methodiek. In hoofdstuk 5 worden best practices beschreven die gebruikt kunnen
worden bij het ontwikkelen van een effectieve aanpak van jeugdcriminaliteit;
deze worden ook bij de casussen betrokken. In hoofdstuk 6 volgt een concluderen-
de nabeschuiving van de methodiekontwikkeling. Ten slotte doen we in hoofdstuk
7 een aantal aanbevelingen voor een goede borging van de methodiek.

2

Risicofactoren jeugdcriminaliteit

2.1 Inleiding

Voor de aanpak van jeugdcriminaliteit is het belangrijk om te weten hoeveel jongeren delicten plegen, maar ook welke factoren hieraan gerelateerd zijn. Aan risicofactoren wordt steeds meer gewicht toegekend in de aanpak van jeugdcriminaliteit. Er wordt veel geïnvesteerd in een sluitende aanpak, die gericht is op preventie van onwenselijk gedrag, de begeleiding van crimineel gedrag én het sanctioneren van dat gedrag. Inzicht in de problematiek is onontbeerlijk om een goede preventieve aanpak te ontwikkelen waarbij de diverse ketenpartners betrokken zijn. In het onderzoek worden niet alleen de aard, omvang en ontwikkeling van jeugdcriminaliteit en de overlast in de regio in beeld gebracht, maar ook de risicofactoren. Op deze wijze ontstaat niet alleen een criminaliteitsbeeld, maar ook een criminogeniteitsbeeld van de regio. Dit laat zien in welke mate bepaalde risico- en/of beschermende factoren in een gebied voorkomen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag welke gegevens wenselijk zijn voor de ontwikkeling van systematisch preventief jeugdbeleid.

2.2 Risicofactoren

In de literatuur komen verscheidene factoren naar voren die gerelateerd zijn aan crimineel gedrag van jongeren. Deze zijn volgens Loeber (aangehaald in Koops & Slot, 1998, zie ook Van der Laan & Blom, 2006) te onderscheiden in verschillende domeinen: het persoonlijke of individuele domein, het gezin, de wijk, de school en leeftijdgenoten.

Het is van belang om risico- en beschermende factoren niet als de oorzaak van delinquent gedrag te bestempelen. Ze moeten steeds worden gezien als gebeurtenissen die samenhangen met een grotere kans op een bepaalde uitkomst, in dit geval dus delinquent gedrag (Loeber et al, 2001).

Van der Laan & Blom hebben in 2005 een zelfrapportage jeugddelinquentie uitgevoerd onder 1.460 jongeren tussen de 10 en 17 jaar. In het onderzoek zijn 35 factoren gebruikt die gerelateerd zijn aan delinquentie. Een belangrijke uitkomst van het onderzoek is dat van deze factoren de meeste (23) zowel een beschermende als een risicocomponent hebben; vier factoren hebben alleen een beschermende component (zoals ervaren relatie met de ouders of toezicht van de ouders op vrijetijdsbesteding), zeven factoren hebben alleen een risicocomponent (zoals alcohol- of drugsgebruik).

De algemene conclusie is dat het merendeel van de jongeren relatief gunstig scoort op de factoren. Er is echter een kleine groep van jongeren bij wie sprake is van een hoge score op de risicofactoren. In het bijzonder de leeftijd blijkt een rol te spelen. De leeftijdsgroep of de leeftijdsfase waarin jongeren verkeren is van invloed op het risicovolle gedrag dat zij vertonen, zoals drugsgebruik, type vrijetijdsbesteding, relatie met en opvoedingsstijl van de ouders. Er wordt in het onderzoek een verschil geconstateerd tussen jongeren in de vroegadolescente periode (10-13-jarigen) en jongeren in de middenadolescente periode (14-17-jarigen). Er is geen verschil gevonden in risicofactoren tussen meisjes en jongens, wel tussen allochtone en autochtone jongeren. Bij autochtone jongeren zijn er meer verbanden gevonden van risico- en beschermende componenten met delinquentie dan bij allochtone jongeren. Dit wijst mogelijk op cultuurspecifieke risico- en beschermende factoren. Anderzijds blijkt dat wanneer er rekening gehouden wordt met meerdere risicofactoren voor delinquentie, de etnische herkomst van jongeren niets meer toevoegt aan de verklaarde variantie van ernstig crimineel gedrag. Daarnaast hoeft de aanwezigheid van een enkele risicofactor niet te leiden tot een vergrote kans op criminaliteit. Pas wanneer er sprake is van een optelsom van risicofactoren wordt de kans op crimineel gedrag vergroot. Van der Laan & Blom vonden dat de ernst van delinquentie toeneemt als er op een aantal domeinen sprake is van een toename van risicofactoren en een afname van beschermende factoren. Dit fenomeen wordt niet gevonden bij overtreders en licht delinquenten. Deze bevinding blijkt niet afhankelijk te zijn van sekse, herkomst of leeftijdsgroep. Tevens is het belangrijk om te weten dat de helft van de kinderen met gedragsproblemen in de jeugd daar 'overheen groeien' wanneer ze volwassen worden. Dus niet alle kinderen met gedragsproblemen gaan later delinquent gedrag vertonen. Wel blijkt uit onderzoek (Loeber, 1999) dat deze kinderen een groter risico lopen om zulk gedrag te ontwikkelen. Of dit gebeurt, hangt af van een aantal omstandigheden en de optelsom hiervan. Deze omstandigheden, de risicofactoren, zullen hieronder besproken worden. De risicofactoren zijn opgedeeld in de volgende clusters en worden per cluster behandeld.

- Demografische gegevens
- Persoonlijk domein
- Gezinsfactoren
- De wijk/buurt/stad
- School
- Vriendengroep

Per cluster beschrijven we welke factoren in beeld gebracht kunnen worden. In het volgende hoofdstuk, de beschrijving van de methodiekontwikkeling, geven we een overzicht van de factoren die uiteindelijk bij de methodiek betrokken worden.

2.3 Selectie van de indicatoren

Om een criminogeniteitsbeeld vast te kunnen stellen is het nodig om te bepalen welke factoren worden meegenomen in de analyse. Aan een groep van experts (zie bijlage 1) is een lijst van factoren voorgelegd waarvan uit de literatuur is gebleken dat die een relatie vertonen met jeugdcriminaliteit. De experts hebben een selectie gemaakt op basis van relevantie en beschikbaarheid van gegevens. Daarnaast hebben zij enkele suggesties gedaan ter aanvulling. Dit heeft een lijst van 27 factoren opgeleverd, die we hieronder bespreken. Een aantal factoren werd wel gezien als relevant, maar niet meetbaar. Bij de beschrijving van de factoren lichten we toe welke factoren meetbaar zijn en welke niet.

De volgende paragrafen zijn een weergave van de risico- en beschermende factor per domein, waarbij we hebben aangegeven welke indicator gehanteerd zal worden om te meten en welke bronnen gebruikt zijn. Ook beschrijven we wat de relatie is van de factor met jeugdcriminaliteit.

Demografische gegevens

	Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar/ in beeld gebracht
1	Geslacht	Prevalentie jongens	CBS	J
2	Migratiecijfers	Prevalentie allochtone bewoners	CBS	J
3	Leeftijd	Prevalentie 8- tot 12-jarigen	CBS	J
		Prevalentie 12- t/m 17-jarigen		

1. Geslacht

Er is een sterke samenhang tussen criminaliteit en sekse. Jongens zijn oververtegenwoordigd in de jeugdcriminaliteitscijfers, hoewel het aandeel van meisjes de afgelopen jaren wel gestegen is. Sinds 1980 zijn meisjes bezig met een inhaalslag. Het aandeel verdachte minderjarige vrouwen is geleidelijk gestegen en bereikte in 2003 een voorlopig hoogtepunt met bijna 16 procent van de verdachte jongeren. Vergeleken met begin jaren zestig is het aandeel van meisjes in de totale jeugdcriminaliteit verdubbeld. Vooral het toegenomen aandeel van meisjes in geweldsdelicten is zorgwekkend (CBS, 2004).

2. Migratiecijfers

De afgelopen jaren is het aandeel van etnische groepen in de jeugdcriminaliteit gestegen. Deze groepen zijn vooral geconcentreerd in de grote steden, waar ze soms een kwart van de totale stedelijke bevolking vormen. Dit geldt nog sterker

voor de leeftijdsgroep van 9 tot 17 jaar (Junger-Tas, 1996). De groepen die zwaar oververtegenwoordigd zijn en de meeste zorgen baren, zijn de Antilliaanse en de Marokkaanse jongens. Deze jongeren plegen niet alleen meer diefstaldelicten, maar gebruiken hierbij ook veel vaker geweld (Kaufman en Verbraeck in Junger-Tas, 1996). Voor alle allochtone jongeren in Nederland geldt dat het percentage jeugdige verdachten binnen de desbetreffende bevolkingsgroepen groter is dan het percentage jeugdige verdachten onder autochtonen (VWS, 2002). Daarentegen blijkt uit de zelfrapportage van het WODC dat er nauwelijks verschillen zijn tussen autochtone jongeren en allochtone jongeren in de prevalentie van delinquent gedrag. Een mogelijke verklaring daarvoor is een ondervertegenwoordiging van voornamelijk allochtone jongeren in het voortgezet onderwijs of het samenvoegen van herkomstgroepen waardoor verschillen zijn weggemiddeld. Aan de hand van de politiegegevens blijkt dat jongeren uit etnische minderheidsgroepen vaker verdacht worden van crimineel gedrag dan autochtone jongeren. Sommige herkomstgroepen, zoals Marokkanen en Antillianen, zijn als verdachten sterk oververtegenwoordigd (Blom et al., 2006).

3. Leeftijd

Jongeren in de adolescentie zijn op zoek naar een eigen identiteit en de daarbij horende grenzen. Zowel in de praktijk als uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat misdaad voor een groot deel door adolescenten en jongvolwassenen gepleegd wordt, waarbij tussen het zeventiende en twintigste levensjaar een piek waarneembaar is (Koppen et al., 1999).

Binnen dit onderzoek zullen twee leeftijdsgroepen gehanteerd worden: 8 t/m 12 jaar en 12 t/m 17 jaar. De eerste leeftijdscategorie is toegevoegd omdat steeds meer kinderen op jonge leeftijd ernstig probleemgedrag vertonen.

Demografische factoren in beeld

Bovenstaande risicofactoren kunnen alle drie in beeld gebracht worden door gebruik te maken van gegevens van het CBS. Deze factoren worden per teamgebied in een grafiek gezet die de afwijking van het gemiddelde per factor laat zien (zie hoofdstuk 4 en het resultatenboek voor de resultaten).

Persoonlijk domein

Het persoonlijke domein omvat risicofactoren op het gebied van geestelijk en lichamelijk welbevinden, persoonlijkheid, antisociaal en afwijkend gedrag, justitieel verleden en stressvolle levensgebeurtenissen.

Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar/ in beeld gebracht
4 Stoornissen	Prevalentie kinderen/ jongeren met stoornissen		N
5 Alcoholgebruik	Prevalentie alcoholgebruik door jongeren	GGD	J
6 Drugsgebruik	Prevalentie drugsgebruik door jongeren	GGD	J
7 Op jonge leeftijd gewelddadig gedrag vertonen	Prevalentie veroordeeld in jeugd <18 jaar Prevalentie minderjarigen met geweldsantecedent	OM Politiecijfers (evt. Halt of STOP)	J
8 Op jonge leeftijd crimineel gedrag vertonen	Prevalentie 'harde kern-jongeren' Prevalentie minderjarige first offenders	Politie/OM	J
9 Laag opleidingsniveau	Prevalentie jeugd met laag opleidingsniveau	GGD	J

4. Vroege gedragsstoornissen en -afwijkingen

Een aantal gedragskenmerken worden verondersteld samen te hangen met jeugd-delinquentie, waaronder antisociaal, negativistisch, opstandig, regel- en normoverschrijdend, agressief, wegliep- en vroeg seksueel gedrag (Van der Heiden & Bol, 2000). Veel van deze kenmerken komen naar verhouding vaak voor bij kinderen met bepaalde stoornissen, zoals de antisociale gedragsstoornis CD (Conduct Disorder), de oppositioneel-opstandige gedragsstoornis ODD (Oppositional Defiant Disorder) en het meer bekende ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder). Kinderen bij wie ADHD geconstateerd is, zijn actiever dan anderen en hebben moeite met stil zitten. Veel van deze kinderen hebben ook moeite om hun impulsen onder controle te houden en kampen met concentratieproblemen (Loeber, 1990). Volgens Hawkins et al. (in Loeber 1998) is er een positief verband tussen hyperactiviteit en later gewelddadig gedrag. Ook constateren zij dat concentratieproblemen en rusteloosheid samenhangen met gewelddadig gedrag. Een nog sterker verband is er volgens hen tussen het nemen van risico's tijdens de late kindertijd en later gewelddadig gedrag.

Impulsieve kinderen, en vooral kinderen die hyperactief zijn, hebben een grotere neiging om nieuwe dingen te proberen op jonge leeftijd, inclusief delinquent gedrag, dan kinderen zonder deze kenmerken (Loeber, aangehaald in Koops & Slot 1998).

5. Alcoholgebruik & 6. Drugsgebruik

Alcoholgebruik speelt vooral bij impulsieve delicten en geweldscriminaliteit een grote rol. Een verklaring hiervoor zou zijn dat het (sociale) remmingen vermindert en bepaalde driften en emoties, zoals haat en woede, versterkt (Bromley & Nelson, 2002).

Veel drugsgebruik heeft dezelfde werking op het plegen van criminaliteit als alcoholgebruik. Daarnaast moeten verslaafden geld verwerven om in hun dwangmatige behoeften te voorzien. Aangezien het voor hen moeilijk is om een vast inkomen te behouden, zullen zij zich voor het merendeel in het criminele circuit begeven.

7 & 8. Op jonge leeftijd gewelddadig en crimineel gedrag vertonen

Studies (Loeber, 1982, Thornberry et al., 1995) hebben aangetoond dat ernstige en chronische delinquentie aanzienlijk hoger is onder jongeren die hun eerste delict op jonge leeftijd plegen, met name voor hun twaalfde jaar (aangehaald in Koops & Slot, 1998). Volgens Loeber (1998) lopen jongeren die vroeg beginnen met delinquentie voor in hun ontwikkeling. Gedragsproblemen, zoals spijbelen, laat 's avonds op straat zijn en van huis weglopen, hebben te maken met een versnelde ontwikkeling. Wanneer jongeren zich onttrekken aan het gezag en toezicht van volwassenen, hebben zij een grotere kans om in aanraking te komen met criminele leeftijdgenoten en deel te nemen aan criminele activiteiten.

9. Opleidingsniveau

Een laag opleidingsniveau of het niet afronden van een opleiding kan uitzichtloosheid tot gevolg hebben, waardoor een criminele carrière aantrekkelijker lijkt. Daarnaast bevorderen factoren als ongeschooldheid weer andere risicofactoren als werkloosheid en daardoor armoede (Pagani, 1999).

Persoonlijk domein in beeld

Over stoornissen bij jongeren zijn te weinig gegevens beschikbaar om inzichtelijk te maken hoeveel jongeren met stoornissen in een bepaald gebied wonen. Deze risicofactor kan daarom niet in beeld gebracht worden. De overige risicofactoren in deze categorie kunnen wel in beeld gebracht worden door gebruik te maken van de GGD-gegevens.

Gezinsfactoren

Risicofactoren waarnaar gekeken wordt op gezinsniveau zijn de achtergrond van de ouders en de opvoedingstijl.

Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar/ in beeld gebracht
10 Criminaliteit door ouders	Prevalentie veelplegers met kinderen	Veiligheidshuizen?	N
11 Criminaliteit door broers en zussen		Jeugdreclassering Raad voor de Kinderbescherming	N
12 Opleidingsniveau ouders	Prevalentie ouders met laag opleidingsniveau	GGD	J
13 Opvoedingskwaliteiten ouders	Aantal OTS-en (indicator voor onderstaande 6)	Raad voor de Kinderbescherming Kinderrechter	
	Beoordeling door jongeren zelf	Zelfrapportage GGD	J
Problemen met gezinsmanagement	Prevalentie gezinnen met problemen met gezinsmanagement	BJZ	
Zwakke ouder-kindbinding	„	„	
Weinig ouderlijke ondersteuning	„	„	
Depressieve ouders	„	„	
Incompetente ouders	„	„	
14 Kindermishandeling	Prevalentie kindermishandeling	Kinderen in Tel (AMK)	J
15 Huiselijk geweld	Prevalentie huiselijk geweld	Steunpunt Huiselijk Geweld	N

10. Criminaliteit door ouders

Ouders die zelf crimineel zijn kunnen het criminele gedrag van hun kind goedkeuren. Als gevolg hiervan zal de opvoeding grote gebreken vertonen wat betreft sociale controle, conditionering, socialisatie en normoverdracht. In sommige gevallen kan dit misdadastimulerend zijn (Bol e.a., 1998).

11. Criminaliteit door broers of zusters

Deze risicofactor is tijdens de expertmeeting naar voren gekomen, omdat in de praktijk blijkt dat criminaliteit door broers en zussen een belangrijke rol speelt bij het vertonen van crimineel gedrag door jongeren.

Ook uit de literatuur blijkt dat broers en zussen elkaar op dit gebied beïnvloeden. Uit een onderzoek van Fagan & Najman (2002) blijkt dat kinderen uit hetzelfde gezin erg op elkaar lijken wat betreft delinquent gedrag tijdens de adolescentie. Ze beschouwen elkaar als rolmodel, aangezien ze dezelfde demografische karakteristieken hebben, veel tijd met elkaar doorbrengen en dezelfde geschiedenis delen. Deze verbanden zijn het sterkst gebleken wanneer het om jongens gaat. Het hebben van een delinquente broer moet voor adolescente jongens zeker als risicofactor gezien worden.

Deze factor is echter moeilijk meetbaar en zal daarom ook niet betrokken worden bij de weergave van de risicofactoren.

12. *Opleidingsniveau ouders*

Volgens Hoffs-Ginsberg & Tardiff (1995) blijkt dat moeders met een laag opleidingsniveau restrictiever controleren en minder gericht zijn op de autonomieontwikkeling van hun kind (aangehaald in Loeber, 2001). Dit kan tot gevolg hebben dat het kind probleemgedrag gaat vertonen. Daarnaast stimuleren dergelijke ouders de intellectuele ontwikkeling van hun kind vaak minder, omdat ze daar noch de capaciteit voor hebben noch er de waarde van inzien. Hierdoor kunnen schoolprestaties achterblijven, waardoor op de lange termijn ook het opleidingsniveau van hun kinderen weer laag zal zijn.

13. *Problemen met het gezinsmanagement*

- *Zwakke ouder-kindbinding*

Uit onderzoek van Olson (1994) blijkt dat in weinig hechte gezinnen kinderen vaker gedragsproblemen vertonen (aangehaald in Loeber, 2001). De grote emotionele afstand tussen gezinsleden en het gebrek aan ondersteuning kunnen ertoe leiden dat ouders nauwelijks controle hebben over hun kind. In combinatie met het gegeven van te weinig aandacht kan dit leiden tot probleemgedrag bij het kind.

- *Weinig ouderlijke ondersteuning*

Uit de literatuur blijkt dat te weinig ouderlijke ondersteuning en warmte samenhangt met een negatief zelfbeeld van jongeren (Gesac & Schwalbe in Loeber, 2001). Deze jongeren vertonen dan een gebrek aan empathie, houden te weinig rekening met hun omgeving en verwachten weinig van de mensen in hun omgeving. Te weinig duidelijke regels en controle door ouders hangen samen met probleemgedrag van jongeren.

- *Depressieve ouders*

Depressieve ouders zijn wellicht minder in staat om hun opvoedingstaken goed te vervullen, waardoor de kans dat hun kinderen ontsporen groter wordt (Dishion, French en Patterson, 1995, aangehaald in Loeber et al., 2001).

- *Incompetente ouders*

Ouders die zich niet competent voelen, vragen zich voortdurend af of ze wel goed bezig zijn met het opvoeden van hun kind. Hierdoor hebben ze de neiging strenger op te treden en willen ze hun greep op de opvoeding versterken door een grote mate van controle. Dit kan probleemgedrag bij het kind tot gevolg hebben, omdat de ouders een opvoedingspatroon toepassen dat niet past bij de behoefte van de meeste adolescenten (Loeb, in Loeber 2001).

14. *Kindermishandeling en -misbruik* & 15. *Huiselijk geweld*

Kindermishandeling, -misbruik en ander huiselijk geweld in gezinnen met kinderen vergroten het risico dat de betrokken kinderen crimineel gedrag vertonen of gaan vertonen. Zo zouden de betrokken kinderen het verkeerde voorbeeld van de andere gezinsleden imiteren en zich asociale normen en agressieve gedragspatronen eigen maken (Bol et al., 1998).

Daarnaast kunnen kindermishandeling en overig huiselijk geweld ernstige schade in de affectieve en emotionele sfeer veroorzaken en de hechting van het kind aan de ouders verminderen (Farrington, 2002).

Gezinsfactoren in beeld

Het expertpanel is het erover eens dat de risicofactoren 'criminaliteit door broers en zussen' en 'criminaliteit door ouders' relevante risicofactoren zijn, maar helaas niet meetbaar. De factoren 12 (opleidingsniveau ouders), 13 (opvoedingskwaliteiten ouders) en 14 (kindermishandeling) zijn wel in beeld te brengen. Voor de factoren 12 en 13 maken we gebruik van de GGD-gegevens en voor factor 14 gebruiken we gegevens van Kinderen in Tel² over AMK-meldingen per postcodegebied. De factor huiselijk geweld is alleen van belang als kinderen er getuige of slachtoffer van zijn. Uit de huidige registraties van huiselijk geweld (politie, Steunpunt Huiselijk Geweld) is dit niet te destilleren. Deze factor wordt daarom niet in beeld gebracht.

De wijk/buurt/stad

In dit domein wordt gekeken naar de dynamiek van de buurt waar jongeren opgroeien.

Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar / in beeld gebracht
16 Armoede	Prevalentie huishoudens met minimuminkomen of minder		N
17 Werkloosheid	Prevalentie werkloosheid jongeren	GGD	J
18 Verkrijgbaarheid van softdrugs			N
19 Fysieke verloedering woonwijk/buurt	Rapportcijfer door bewoners	GGD	J
20 Blootstelling aan criminaliteit	Prevalentie criminaliteit	Politiecijfers	J
Gebrek aan sociale cohesie			
21 Gebrek aan organisatie	Waargenomen gebrek aan organisatie/ sociale cohesie		N
22 Binding met de buurt	Rapportcijfer door bewoners	GGD	J
23 Krappe behuizing	Gemiddeld aantal bewoners per m ²		N

16. Armoede

Opgroeien in een arm gezin kan als risicofactor voor criminaliteit gezien worden. Vermogenscriminaliteit wordt in zo'n gezin mogelijk gestimuleerd, omdat materiële behoeften nijpender zijn en moeilijk op een legale manier bevredigd kunnen worden. Spanningen en frustraties kunnen op het individuele niveau eveneens een impuls vormen voor niet-economisch gemotiveerde delicten, zoals geweld (Bol, 1999). Daarnaast kunnen soortgelijke spanningen en frustraties bij de ouders een ineffectieve opvoeding veroorzaken. Het effect van langdurige armoede wordt hierbij verondersteld sterker te zijn dan dat van kortdurende armoede.

² Kinderen in Tel geeft op basis van twaalf indicatoren periodiek weer hoe het gesteld is met het welzijn van de jeugd op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau (Verwey-Jonker Instituut, 2007).

17. Werkloosheid

De werkloosheid van ouders kan een effectieve opvoeding moeilijker maken door de spanningen en frustraties die zij hierdoor ondervinden. Daarnaast geven werkloze ouders, vaak ongewild, het verkeerde voorbeeld waardoor het voor hun kinderen moeilijker wordt om zich een arbeidsethos en -ritme eigen te maken. Op de korte termijn kunnen de schoolprestaties van de betrokken kinderen hieronder lijden, terwijl het op de lange termijn hun kans op werkloosheid vergroot (Bol, 1998).

18. Verkrijgbaarheid van softdrugs

De verkrijgbaarheid van softdrugs is vooral een risicofactor omdat het gebruik van cannabis andere factoren bevordert. Het remmingsverminderende en impulsversterkende effect van alcohol en andere drugs treedt namelijk nauwelijks op bij softdrugsgebruik. Wel kan veelvuldig gebruik een negatief effect op schoolprestaties hebben en werkloosheid bevorderen. Daarnaast kan het psychiatrische problemen, zoals schizofrenie, versterken (Hall et al., 2004).

19. Fysieke verloedering van de woonomgeving

De woonomgeving is een belangrijke factor. Een buurt die vervallen is, waar veel huizen dichtgetimmerd zijn, waar drugshandel plaatsvindt, waar vandalisme veel voorkomt en overal rommel ligt, is een ongeschikt milieu om kinderen op te voeden (Junger-Tas, 1996). Dit soort buurten veroorzaakt angst onder de bewoners, belemmert de sociale controle en lokt criminaliteit uit. Daarnaast is fysieke verloedering van de buurt een signaal dat niemand actief betrokken is bij de buurt. Criminelen zouden juist aangetrokken worden door de ogenschijnlijke afwezigheid van controle, waardoor een neerwaartse spiraal van verloedering en criminaliteit ontstaat (McLaughlin, 2001).

20. Blootstaan aan criminaliteit en geweld

In buurten waar kinderen veel aan criminaliteit en geweld worden blootgesteld is de kans groot dat deze kinderen zelf ook crimineel gedrag gaan vertonen.

21. Zwakke binding met de buurt & 22. Gebrek aan organisatie in de wijk

Gebrekkige lokale organisatie en binding worden verondersteld op verschillende manieren criminaliteit te bevorderen. In de eerste plaats zal in wijken die hierdoor gekenmerkt worden minder informele sociale controle zijn, omdat er minder capaciteit is om gezamenlijk tegen ongewenst gedrag op te treden (Bol, 1998). Ten tweede zal de impact van informele controle door bijvoorbeeld sociale uitsluiting of het openlijk uiten van afkeer minder zijn, omdat de band van potentiële daders met hun lokale omgeving minder sterk is. Tot slot worden in slecht georganiseerde en onsamenhangende gemeenschappen misdaadremmende normen minder effectief overgedragen (Wittebrood, 2000).

23. Krappe behuizing

Krappe behuizing kan als risicofactor gezien worden, omdat de thuissituatie spanningen en conflicten met zich meebrengt (Farrington, 2002). Als gevolg hiervan zullen kinderen meer tijd zonder toezicht op straat doorbrengen en daardoor een grotere kans lopen om crimineel gedrag te vertonen.

De wijk/buurt/stad in beeld

Het expertpanel dacht dat de factor armoede goed meetbaar zou zijn door gebruik te maken van CBS-gegevens. De CBS-gegevens over inkomens zijn echter verouderd. Daarom wordt deze factor niet in beeld gebracht. De factor werkloosheid wordt wel in beeld gebracht, maar gericht op werkloosheid van jongeren. Het aantal jongeren dat geen baan of studie heeft kunnen we destilleren uit de GGD-gegevens. De verkrijgbaarheid van softdrugs is volgens het expertpanel een relevante risicofactor. Deze is echter niet meetbaar te maken en wordt dus niet in beeld gebracht. De fysieke verloedering van de buurt is niet objectief te meten maar wel inzichtelijk te maken door rapportcijfers te gebruiken die de bewoners hun buurt geven. Deze rapportcijfers zijn te vinden in de GGD-gegevens. Deze indicator wordt ook gebruikt voor de risicofactor 'binding met de buurt'. Voor de risicofactor 'blootstelling aan criminaliteit' wordt gebruikgemaakt van de politiegegevens uit HKS en BPS. De factoren 'gebrek aan organisatie in de buurt' en 'krappe behuizing' zijn volgens het expertpanel relevante risicofactoren, maar niet meetbaar. Deze kunnen daardoor niet in beeld gebracht worden.

School

Binnen het schooldomein vallen factoren als schoolresultaten en de interesse in school.

Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar/ in beeld gebracht
24 Slechte schoolprestaties	Prevalentie jongeren die slecht presteren op school	GGD RMC	J
25 Betrokkenheid/spijbelen en schoolverlating	Prevalentie leerlingen die het afgelopen jaar gespijbeld hebben Prevalentie leerlingen die het afgelopen jaar de school voortijdig verlaten hebben	GGD	J

24. Slechte schoolprestaties

Slechte prestaties op school kunnen misdaad op verschillende manieren bevorderen. In de eerste plaats kunnen ze tot frustratie, spanningen en een negatief zelfbeeld leiden, die direct het plegen van voornamelijk expressieve delicten stimuleren (Josphe, 1996). Vervolgens kunnen ze een uitzichtloosheid tot gevolg hebben, waardoor een criminele carrière aantrekkelijker lijkt. Ten derde bevorderen slechte schoolprestaties op de lange termijn criminogene factoren als ongeschooldheid, werkloosheid en daardoor armoede (Pagani, 1999).

25. Gebrek aan betrokkenheid

Gebrek aan betrokkenheid komt tot uiting in spijbelen en voortijdig schoolverlaten. Deze gedragingen zijn risicofactoren, omdat de gebruikelijke sociale controle en normoverdracht in deze sociale setting dan minder zullen aanslaan. Daarnaast leidt een gebrek aan betrokkenheid vaak ook weer tot slechtere schoolprestaties (Weerman & van der Laan, 2006).

Schoolfactoren in beeld

Beide risicofactoren die betrekking hebben op schoolgaan en schoolprestaties worden in beeld gebracht door gebruik te maken van de GGD-gegevens.

Vriendengroep en leeftijdgenoten

De adolescentie is een periode van overgang, waarin zich veel ontwikkelingen voordoen op verschillende terreinen. Voorbeelden hiervan zijn het intelligent functioneren, denken over morele kwesties (zoals in dit geval delinquentie) en relaties met ouders en vrienden. Jongeren doen nieuwe ontdekkingen en krijgen te maken met diverse uitdagingen. Daarbij is er in deze periode sprake van een verhoogde kwetsbaarheid en zijn er spanningen (De Wit et al., 2004).

Centraal in deze periode staat het ontwikkelen van een eigen identiteit. Daarbij spelen de reacties van mensen met wie zij een relatie hebben een belangrijke rol. Mede daarom zijn leeftijdgenoten erg belangrijk tijdens de adolescentie. Marcus (1996) benadrukt de grote invloed die leeftijdgenoten hebben op het gedrag van de jongere. Vriendschappen spelen een grote rol bij het leren van waarden en normen. Jongeren leren om het standpunt en de beleving van anderen te zien en daarnaast leren ze door sociale interacties belangrijke sociale vaardigheden, zoals het omgaan met conflicten, het reguleren van agressie en het onder woorden brengen van opvattingen (De Wit et al., 2004).

Juist omdat leeftijdgenoten bij adolescenten zo belangrijk zijn voor hun ontwikkeling naar volwassenheid, wordt in dit domein gekeken naar de invloed van criminele leeftijdgenoten op het gedrag van jongeren.

Risico/beschermende factor	Indicator	Mogelijke bronnen	Meetbaar/ in beeld gebracht
26 Criminele vrienden	Prevalentie jongeren met vrienden die risicovol gedrag vertonen	GGD	J
	Aantal jeugdgroepen	Shortlist	J
27 Binding met vriendengroep			N

26. Criminele vrienden

Jongeren die criminele delicten plegen, doen dit vaak in groepsverband (Ministerie van Justitie, 2000). Als jongeren zich omgeven met criminele vrienden, dan zullen deze vrienden in veel gevallen een misdaadstimulerende werking hebben vanwege de imitatie van rolmodellen en de normoverdracht.

27. Hechtheid/binding vriendengroep

Als jongeren deel uitmaken van een hechte criminele vriendengroep, dan moet deze groep zeker als een risicofactor gezien worden. In delinquente vriendengroepen wordt door jongeren meer groepsdruk ervaren, waardoor zij eerder geneigd zijn om het delinquente gedrag over te nemen (Schner, 2001).

Vriendengroep in beeld

De risicofactor 'criminele vrienden' met als indicator 'vrienden die risicovol gedrag vertonen' kan in beeld gebracht worden door gegevens van de GGD te gebruiken. Over de 'binding met een eventuele vriendengroep' is het expertpanel het eens dat het een relevante risicofactor kan zijn, maar dat deze niet te meten is. Deze wordt daarom niet in beeld gebracht.

Risicofactoren in beeld

Uiteindelijk kunnen 17 risicofactoren daadwerkelijk gemeten en in beeld gebracht worden. In het hoofdstuk hierna, de methodiekontwikkeling, zetten we nog een keer op een rijtje welke dat zijn.

De gegevens worden op geaggregeerd niveau geanalyseerd (per buurt/wijk/gemeente/regio) en niet op individueel niveau. Naast de gegevens over de mogelijke factoren die een relatie hebben met jeugdcriminaliteit zullen we kijken naar de aard en omvang van de jeugdcriminaliteit in de regio zelf. Ten slotte is een belangrijke indicator voor jeugdcriminaliteit het feit dat jongeren een eerste delict hebben gepleegd. Uit onderzoek blijkt dat jongeren die zich vaker dan eenmaal op het criminele pad begeven, een groot risico lopen om later in de criminaliteit te belanden. Het risico is nog groter voor jeugdigen die op jonge leeftijd beginnen, van allochtone afkomst zijn en zich schuldig maken aan geweldsdelicten.

De methodiekontwikkeling

Zoals we in de inleiding beschrijven is het doel van de methodiek om zoveel mogelijk informatie te verzamelen die gebruikt kan worden bij het maken van beleid voor de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit.

De methodiek richt zich op het verzamelen van vier typen informatie. Allereerst wordt onderzocht wat de huidige situatie in een teamgebied is. Hiervoor wordt informatie uit de politiestructuren HKS en BPS gebruikt. Dit levert een *criminaliteitsbeeld* op van de jeugdcriminaliteit in een bepaald gebied. Deze informatie is van belang voor zowel de preventie van jeugdcriminaliteit (wat gebeurt er, hoe kunnen we voorkomen dat het erger wordt) als voor de aanpak (wat gebeurt er, wat kunnen we ertegen doen).

Ten tweede is het voor de aanpak van belang te weten welke jeugdgroepen in een gebied actief zijn. Jeugdcriminaliteit komt namelijk voor een groot deel voor in groepsverband. Om deze informatie te verzamelen hebben we gebruikgemaakt van de shortlist jeugdcriminaliteit van Beke en Ferwerda (Ferwerda et al., 2002). Om jeugdcriminaliteit tegen te gaan is het ten derde belangrijk om te weten welke risicofactoren in een bepaald gebied aanwezig zijn. Om die reden wordt per teamgebied bekeken welke risicofactoren relatief veel voorkomen. Dit levert een *criminogeniteitsbeeld* op van een bepaald gebied³. De risicofactoren die bij het onderzoek betrokken worden, beschrijven we in hoofdstuk 2.

Ten vierde wordt informatie gebruikt over projecten die in het verleden of in andere gebieden goede resultaten hebben opgeleverd. De combinatie van deze vier typen informatie leidt tot concrete bouwstenen voor beleid.

We hebben ervoor gekozen het criminaliteitsbeeld te baseren op pleeggebied (in

³ Criminogene factoren zijn kenmerken en omstandigheden van personen die bepalend zijn voor de mate waarin zij crimineel gedrag vertonen.

welk gebied hebben de strafbare feiten plaatsgevonden) en het criminogeniteitsbeeld op woongebied (in welk gebied wonen jongeren met bepaalde kenmerken). De reden hiervoor is het verschil in doelstelling. Het criminaliteitsbeeld richt zich meer op de aanpak van jeugdcriminaliteit, het criminogeniteitsbeeld richt zich meer op preventie.

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe het onderzoek naar de best hanteerbare methodiek is verlopen en welke conclusies hieruit getrokken kunnen worden. Per onderdeel beschrijven we de aanpak en welke werkwijze het best gehanteerd kan worden bij voortzetting van de methodiek. Ten slotte beschrijven we hoe de deelproducten samenkomen en als één methodiek gehanteerd kunnen worden.

3.1 Criminaliteitsbeeld

Om beleid te kunnen maken voor de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit is het van belang om een goed beeld te hebben van de jeugdcriminaliteit op dit moment. Het is belangrijk om de strafbare feiten te kennen die door jongeren gepleegd worden, en daarnaast inzicht te hebben in de persoonskenmerken van de jongeren die ze plegen. Een dergelijk criminaliteitsbeeld kan vervaardigd worden door gebruik te maken van de gegevens die geregistreerd worden in het Bedrijfsprocessensysteem (BPS) en het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van de politie.

Hieronder lichten we eerst beide systemen toe. Vervolgens beschrijven we hoe de gegevens bewerkt zijn om te komen tot een criminaliteitsbeeld van de jongeren in de regio Midden en West Brabant.

Herkenningsdienstsysteem (HKS)

Het HKS is een landelijk dekkend systeem waarin criminaliteitsgegevens worden opgenomen. Wel worden per regio eigen regels voor de invoer gehanteerd. Alle misdrijven waarvan aangifte wordt gedaan en de misdrijven die ambtshalve vervolgbaar zijn, worden in het HKS geregistreerd. Als er alleen melding wordt gemaakt van een misdrijf, wordt dat niet in het HKS geregistreerd, maar wel in het BPS.

Het HKS bestaat uit twee onderdelen: een aangiftemodule en een verdachtenmodule. In de aangiftemodule is informatie over de misdrijven te vinden, in de verdachtenmodule over de bijbehorende verdachten. Voor dit onderzoek is gebruikge maakt van de verdachtenmodule uit het HKS. Hierin staat niet alleen informatie over de personen, maar ook over de misdrijven die zij gepleegd hebben. De kwaliteit van de gegevens die in het HKS staan is relatief goed. Het HKS heeft als sterk punt dat de invoer gedaan wordt door een klein aantal deskundigen. Hierdoor is de kans op interpretatiefouten en definitiefouten klein.

Een nadeel voor dit onderzoek is dat er in het HKS alleen misdrijven geregistreerd worden. Overtredingen worden alleen in het BPS geregistreerd. Omdat we overtredingen (overlast e.d.) bij jongeren niet buiten beschouwing kunnen laten, gebruiken we bij dit onderzoek niet alleen het HKS maar ook het BPS.

Bedrijfsprocessensysteem (BPS)

Het BPS is bedoeld om bij te houden wat de dagelijkse werkzaamheden zijn van een politieteam en met welke strafbare feiten zij tijdens een dienst in aanraking zijn gekomen. Dit systeem wordt dan ook door bijna alle politiemedewerkers gebruikt. Een positief aspect van dit systeem is de grote hoeveelheid informatie die erin te vinden is. Een negatief aspect is dat de kans op fouten groot is, omdat de gegevens door zoveel verschillende mensen ingevoerd worden. Nadelig is ook dat de invoerder uit erg veel incidentcodes kan kiezen. Een voorbeeld hiervan is een jongere die geluidsoverlast veroorzaakt met zijn brommer. De wijkagent die hiermee in aanraking komt, kan dit incident invoeren als geluidsoverlast, overlast jeugd, controle jeugd of overlast voertuig. We hebben dit nadeel bij deze methodiekontwikkeling deels ondervangen door incidentcategorieën toe te kennen aan de incidentcodes (zie bijlage 3).

Geregistreeerde criminaliteit

Een kanttekening bij het gebruik van politiestatistieken voor het meten van de omvang en ontwikkeling van criminaliteit is dat niet alle criminaliteit door de politie geregistreerd wordt. Ten eerste wordt niet van alle delicten aangifte of melding bij de politie gedaan. Ten tweede ziet de politie natuurlijk ook niet alles wat er gebeurt. Het deel van de criminaliteit waar de politie geen kennis van neemt noemen we het *dark number*. Naast het *dark number* zijn politiestatistieken onderhevig aan andere registratie-effecten (o.a. Wittebrood en Nieuwbeerta, 2006). Als er bijvoorbeeld in een bepaalde periode beleidsmatig meer aandacht is geweest voor jeugdoverlast, zal dat een stijging in registraties teweegbrengen. Deze stijging betekent echter niet dat er een stijging in overlast heeft plaatsgevonden, maar dat de politie vaker gecontroleerd heeft. Met het *dark number* en andere registratie-effecten dient bij de interpretatie van politiestatistieken rekening gehouden te worden.

3.1.1 Methode van onderzoek

Extractie BPS

Uit het BPS is een extractie gebruikt van alle personen die als verdachte of betrokkene zijn ingevoerd in de jaren 2000 tot en met 2006. We hebben ervoor gekozen niet alleen de verdachten maar ook de betrokkenen te gebruiken, omdat bijvoorbeeld jongeren die zorgen voor overlast vaak niet als verdachten maar als betrokkenen worden ingevoerd. Dat geldt voor meer strafbare feiten. In de uiteindelijke database zijn alle personen opgenomen die als verdachte zijn ingevoerd. Van een aantal incidentcodes zijn ook de personen opgenomen die als betrokkene zijn ingevoerd. In bijlage 2 is te zien welke incidentcodes dat zijn. Deze selectie is in overleg met een strategisch analist van de regio en de teamchef van Tilburg Noord bepaald. Als criterium voor de selectie is aangehouden hoe waarschijnlijk het is dat iemand als betrokkene wordt ingevoerd bij een incidentcode terwijl het eigenlijk een (van de) verdachte(n) betreft.

De extractie is vervolgens geopend met het programma SPSS waarna een aantal selecties gemaakt is. Allereerst is de leeftijd van de personen in de extractie berekend. Hierbij is als referentiedatum 31 december 2006 genomen. De data beperkt zich immers ook tot die datum. Waar mogelijk is een missende geboortedatum (het BPS wordt niet altijd even goed ingevuld) vervangen door een geboortedatum uit het HKS. Na berekening van de leeftijd zijn alle personen geselecteerd die op 31 december 2006 de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt.

Extractie HKS

Uit het HKS is een extractie gebruikt van alle personen onder de 25 jaar die in de periode 2000 tot en met 2006 in het HKS zijn ingevoerd. Deze extractie is bewerkt met het programma DEX2000 (ontwikkeld door KLPD/DNRI). Het programma DEX2000 berekent een aantal aanvullende variabelen als leeftijdscategorie en hoofdruwbriek (delictcategorie). Na deze bewerking is de extractie geopend met het programma SPSS.

Koppeling

Na ordening van de bestanden en berekening van diverse variabelen zijn de bestanden uit het BPS en het HKS aan elkaar gekoppeld op basis van de variabele KENOLANG. In beide registratiesystemen krijgt iedere persoon een KENO-code. Deze code komt tot stand door een aantal letters van de achternaam, een letter van de voornaam en de geboortedatum op een vaste wijze achter elkaar te zetten.

Deze koppeling leidt tot de database die gebruikt is voor de analyse waarvan de resultaten te zien zijn in het losse resultatenboek. In het hoofdstuk hierna worden twee casussen besproken waaruit blijkt hoe de resultaten van de analyse ingezet kunnen worden.

Teamgebieden

Het doel van de methodiek is beleid te kunnen maken op het niveau van een teamgebied, in overleg met de ketenpartners die bij dat teamgebied betrokken zijn. Om die reden geven we de resultaten van de analyse weer per teamgebied. Per 1 januari 2007 heeft de regio Midden- en West-Brabant haar indeling van teamgebieden veranderd. De database strekt zich uit tot en met 31 december 2006. Derhalve geven we de resultaten van de analyse van de database weer op het niveau van de oude teamgebieden. In de toekomst kan de methodiek uiteraard uitgevoerd worden voor de nieuwe indeling.

3.2 Jeugdgroepen

Om de jeugdgroepen in de regio in beeld te krijgen is de shortlistmethode van Beke en Ferwerda gebruikt.

Aanpak shortlist

Op advies van Henk Ferwerda⁴ is de shortlist afgenomen in interviewvorm. De interviews zijn voornamelijk gehouden met de taakaccenthouders jeugd van de teamgebieden. In twee van de vier districten verliep dit voorspoedig, namelijk in Breda en Oosterhout. In Bergen op Zoom en Tilburg is de shortlist niet altijd op deze wijze afgenomen. Door de reorganisatie die op dat moment speelde, was er niet in ieder teamgebied een taakaccenthouder aangewezen.

Een deel van Bergen op Zoom kon wel op deze wijze in kaart gebracht worden (Bergen op Zoom). In een ander deel zijn gesprekken gevoerd met de oude taakaccenthouders (Mark en Dintel) en weer in een ander deel is door de wijkagenten een aantal shortlists per mail gestuurd, aangevuld met een gesprek met de taakaccenthouder (Roosendaal).

In het district Tilburg was de gemeente ten tijde van de methodiekontwikkeling bezig met een inventarisatie van jeugdgroepen. Deze inventarisatie hebben wij overgenomen. De shortlists zijn ingevuld in een gesprek met de gemeentefunctionaris die met de inventarisatie bezig was.

Shortlist in de methodiek

De bevindingen ten aanzien van het proces van de shortlist zijn besproken met de beleidsmedewerker jeugd. De ervaringen uit 2005 gecombineerd met de recente ervaringen leveren de volgende beste aanpak van de shortlist op.

Bij voorkeur wordt de shortlist twee keer per jaar afgenomen. Uit ervaringen bij andere korpsen (onder andere Noord-Holland Noord en Twente) en uit de interviews blijkt dat er grote verschillen in aantal en soorten groepen zijn als voor- en najaar met elkaar vergeleken worden. Jeugdgroepen wisselen daarnaast regelmatig van samenstelling. Er komen leden bij en er gaan leden af. Naarmate de groep criminelere wordt, vinden er minder wisselingen plaats. Om deze verschuivingen te kunnen monitoren is het belangrijk de shortlist minimaal **twee keer per jaar** af te nemen.

Vanuit de **korpsleiding** dient duidelijk gecommuniceerd te worden dat iedereen zijn medewerking dient te verlenen aan het invullen van de lijsten⁵.

Wijkagenten zijn de oren en ogen van de buurt⁶. Omdat wijkagenten over de meeste informatie beschikken is het belangrijk dat zij de shortlist invullen. Het is belangrijk dat de wijkagenten een **voorlichting** krijgen over het invullen van de shortlist waarin duidelijk blijkt wat er van hen verwacht wordt. Daar is namelijk nog een grote winst te halen. Omdat wijkagenten vaak niet weten waar het instrument voor bedoeld is en hoe ze het precies moeten invullen, zien ze het als een (te) grote belasting.

⁴ Telefonisch overleg op 17 januari 2007.

⁵ Bijvoorbeeld door een IGP ('informatiegestuurd politieoptreden') opdracht.

⁶ Wellicht wordt hier wel eens te veel nadruk op gelegd, waardoor zij terughoudend zijn in het geven van informatie waar ze niet volledig zeker van zijn of, volgens hen, niet voldoende over weten. Dit is ook te merken bij het invullen van de shortlist.

De wijkagent kan bij het invullen geassisteerd worden door de **taakaccenthouder jeugd**. Ook is de taakaccenthouder de persoon waar de wijkagenten terecht kunnen met vragen ('ik weet niet zeker of deze groep drugs gebruikt. Wat moet ik nu invullen bij deze vraag?'). Taakaccenthouders die tevens wijkagent zijn, zijn in ons onderzoek zeer waardevolle bronnen van informatie gebleken. Die combinatie is daarom zeer aan te bevelen.

Het komt het gebruiksgemak ten goede als de shortlist **digitaal** ingevuld kan worden, op zo'n manier dat de resultaten direct in een onderliggende database terechtkomen.

Na invullen ziet de teamchef erop toe dat de shortlists op de afgesproken data naar de stafmedewerkers jeugd van de districten gestuurd worden. Zij maken er een districtsbeeld van waaruit blijkt welke groepen er in een teamgebied te vinden zijn. Vervolgens neemt de portefeuillehouder jeugd het overzicht mee in het districts-MT⁷.

Hoe zij vervolgens verder kunnen gaan met de resultaten wordt beschreven in de methodiekbeschrijving aan het eind van dit hoofdstuk.

3.3 Risicofactoren (criminogeniteitsbeeld)

Zoals we in hoofdstuk 2 beschrijven is er in samenspraak met een expertpanel bepaald welke risicofactoren in beeld gebracht worden. De belangrijkste criteria die we bij de selectie gehanteerd hebben, zijn de relevantie van de risicofactor en de meetbaarheid. Op die manier is een pakket van risicofactoren samengesteld die een belangrijke rol spelen in de methodiek. In de toekomst kan dit pakket waar nodig uitgebreid worden. Wel dient men de theoretische basis te bewaken.

De risicofactoren worden in beeld gebracht op basis van gegevens van het CBS, de GGD-en West-Brabant en Hart voor Brabant en Kinderen in Tel. Het CBS heeft gegevens aangeleverd die voornamelijk met demografie te maken hebben (aantal jongens/meisjes, allochtone bewoners, etc.). De gegevens van de GGD zijn afkomstig uit de jongerenenquête 2003, die onderdeel uitmaakt van de Brabantse Jeugdmonitor. Ruim 28.000 jongeren van 12 t/m 17 jaar woonachtig in de provincie Noord-Brabant hebben de vragenlijst ingevuld. De cijfers zijn met behulp van zogenaamde weegfactoren gecorrigeerd voor de werkelijke leeftijds- en geslachtsopbouw in een gemeente. De cijfers geven dan ook een beeld dat representatief is voor de gemeente⁸. De gegevens van Kinderen in Tel worden alleen gebruikt voor de risicofactor kindermishandeling. Een onderdeel van Kinderen in Tel is namelijk het aantal AMK-meldingen in een bepaald postcodegebied. Deze postcodes kunnen vertaald worden naar de teamgebieden van Midden en West Brabant.

De gegevens van het CBS zijn beschikbaar op postcodeniveau. De risicofactoren die gebaseerd zijn op deze gegevens kunnen daarom per teamgebied weergegeven worden. De gegevens van de GGD zijn beschikbaar op gemeenteniveau en worden dus per gemeente weergegeven. Voor teamgebieden die bestaan uit een of meer-

⁷ Overleg van de teamchefs in een district en de districtsleiding.

⁸ Bron: www.gezondheidsatlas.nl

dere volledige gemeenten is dit geen probleem. Voor teamgebieden die bestaan uit delen van gemeenten wordt bij de beschrijving van de casussen (hoofdstuk 4) duidelijk hoe de risicofactoren dan benaderd moeten worden.

Weergave risicofactoren

Van de risicofactoren wordt de relatieve frequentie weergegeven. Voor alle risicofactoren is een regionale nullijn berekend. Dit is de gemiddelde score op die risicofactor over de hele regio. Per teamgebied of gemeente wordt vervolgens weergegeven hoe dat gebied afwijkt van de nullijn. Door de relatieve frequentie te bekijken, wordt duidelijk of een risicofactor in een bepaald gebied in zorgwekkende mate aanwezig is of juist niet. Alleen de risicofactoren die afwijken van het regionale gemiddelde worden weergegeven.

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 worden de volgende zeventien risicofactoren weergegeven. In de eerste tabel is te zien welke factoren op het niveau van de wijkteams in beeld worden gebracht. In de tweede tabel zijn de factoren te zien die op gemeenteniveau worden weergegeven. We geven de factoren weer door middel van de variabelen die ernaast staan. De nummering die in hoofdstuk 2 voor de risicofactoren wordt gebruikt, hebben we hier ook aangehouden.

Risicofactoren teamniveau	Indicator	Bron
1. Geslacht	% jongens in teamgebied	CBS
2. Migratiecijfers	% allochtonen in teamgebied	CBS
3. Leeftijd	% 8 -11 jarigen	
	% 12- 17 jarigen	CBS
9. Laag opleidingsniveau	% jongeren dat naar VMBO gaat	CBS
	% jongeren dat niet naar middelbaar onderwijs gaat	CBS
14. Kindermishandeling	Relatief aantal meldingen AMK	Kinderen in Tel

Risicofactoren gemeente-niveau	Indicator	Bron
5. Alcoholgebruik	% alcohol gedronken in afgelopen 4 weken	GGD
6. Drugsgebruik	% softdrugs gebruikt in afgelopen 4 weken	GGD
7. Op jonge leeftijd gewelddadig gedrag vertonen	Relatief aantal geweldsdelicten door jongeren	BPS
8. Op jonge leeftijd crimineel gedrag vertonen	% dat afgelopen 4 weken in overtreding is geweest	GGD
	% onverschillig t.o.v. criminaliteit	
12. Opleidingsniveau ouders	% ouders met laag opleidingsniveau	GGD
13. Opvoedingskwaliteiten ouders	% negatieve beoordeling ouders	GGD
15. Blootstelling aan criminaliteit	Relatieve frequentie criminaliteit door jongeren	BPS
19. Fysieke verloedering van de buurt	% dat buurt een rapportcijfer van 6 of hoger geeft	GGD
22. Binding met de buurt		
24. Slechte schoolprestaties	% dat aangeeft niet goed te functioneren op school	GGD
25. Spijbelen	% gespijbeld in afgelopen 4 weken	GGD
26. Criminele vrienden	% met vrienden die zich riskant gedragen	GGD

Risicofactoren in de methodiek

De hiervoor beschreven methode voor het in beeld brengen van de risicofactoren kan op die manier herhaald worden. De CBS-gegevens worden regelmatig actueel gehouden. De GGD-gegevens worden eenmaal per vier jaar vernieuwd. Dit is voldoende om ontwikkelingen te monitoren. In 2007 voert de GGD de jeugdmonitor opnieuw uit.

In de toekomst kan overwogen worden om meer risicofactoren in kaart te brengen. Wel dient hierbij het theoretisch kader gehandhaafd te blijven. Daarnaast kan samen met de GGD bekeken worden welke risicofactoren uit hun bronnen op post-codeniveau te meten zijn. Op die manier kunnen wellicht ook deze risicofactoren per teamgebied weergegeven worden.

3.4 Best practices

In hoofdstuk 5 geven we een overzicht van initiatieven die in de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit hun vruchten hebben afgeworpen. Deze kunnen gebruikt worden bij de vorming van beleid in een bepaald teamgebied.

Best practices in de methodiek

Afhankelijk van de situatie in een teamgebied kunnen de best practices die zich op die specifieke problematiek richten als voorbeeld worden gebruikt. In hoofdstuk 5 wordt verder uitgelegd hoe de best practices aansluiten op de methodiek. Voor de toepassing van de methodiek is het van belang dat bijgehouden wordt welke initiatieven ontwikkeld worden op dit gebied. Ook de evaluatie van dergelijke programma's is van belang. Niet alle initiatieven blijken in de praktijk het gewenste resultaat te geven.

3.5 Methodiekbeschrijving

In de vorige paragrafen van dit hoofdstuk hebben we beschreven hoe de vier typen informatie verzameld kunnen worden. In deze laatste paragraaf van dit hoofdstuk leggen we uit hoe de informatie samenkomt en als basis voor beleid kan dienen. Allereerst is het belangrijk dat er iemand wordt aangewezen die verantwoordelijk is voor het proces van de methodiek. Ons inziens past dat het best bij de regionaal portefeuillehouder jeugd. Deze kan de coördinatie van de uitvoering vervolgens neerleggen bij de beleidsmedewerker jeugd (in Midden en West Brabant 'sturingsondersteuner jeugd- en slachtofferzorg' genoemd). Deze is ook de meest geschikte persoon om contact te onderhouden met de organisaties en personen die de benodigde gegevens kunnen aanleveren.

Na aanlevering van de gegevens kan de analyse van de database door een strategisch analist of onderzoeker gedaan worden (afdeling analyse, extern of een combinatie). Ook de analyse van de risicofactoren kan door diezelfde personen gedaan worden. De strategisch analist of onderzoeker zorgt ervoor dat de portefeuillehou-

der jeugd de informatie tijdig heeft, zodat deze de informatie kan meenemen in het districts-MT (DMT).

De stafmedewerkers jeugd verzamelen de resultaten van de shortlist en geven die aan de portefeuillehouder jeugd (een van de teamchefs). Deze neemt de informatie die voortkomt uit de shortlist, de risicofactoren en de database (BPS/HKS) mee naar het DMT, alwaar per teamgebied een beeld besproken kan worden.

Op basis van alle aangeleverde informatie beslist het DMT in welke teamgebieden welke acties ondernomen moeten worden.

Vervolgens maken de teamchefs in overleg met de benodigde partners een plan van aanpak voor de preventie en/of aanpak van jeugdcriminaliteit in een deelgebied van hun werkgebied.

Een belangrijke voorwaarde is dat de uitvoering van de methodiek gekoppeld wordt aan de beleidscyclus.

Een mogelijk knelpunt is de tijdige beschikbaarheid van de benodigde informatie, voornamelijk omdat de informatie via verschillende wegen bij de portefeuillehouder jeugd terecht moet komen. Een mogelijke oplossing hiervoor zou kunnen zijn om de analyse van de shortlists ook door de afdeling analyse te laten uitvoeren.

Dit levert de analisten echter veel werk op. Wellicht behoort dit tot de mogelijkheden als de CBA-J⁹ en deze methodiek geïntegreerd worden.

⁹ CBA-J is de criminaliteitsbeeldanalyse jeugd die jaarlijks door iedere politieregio vervaardigd wordt. Deze is ook gebaseerd op het BPS en het HKS maar dan met tussenkomst van het systeem 'GIDS'.

Resultaten/Casussen

Omdat de ontwikkeling van de methodiek meteen de eerste toepassing is, zijn er ook onderzoeksresultaten op basis van de methodiek. Deze resultaten geven we per teamgebied weer. Uiteindelijk dient de methodiek er namelijk voor dat er op het niveau van een teamgebied beleid gemaakt kan worden, in samenspraak met de desbetreffende gemeente(n) en andere relevante instanties (jeugdzorg, Halt, Openbaar Ministerie, GGD, etc.).

Het criminaliteitsbeeld (op basis van de analyse van HKS en BPS) is zichtbaar in tabellen en grafieken met een korte interpretatie. Dit geldt ook voor het criminogeniteitsbeeld, de prevalentie van de risicofactoren. De resultaten van de shortlist staan in een tekst waarin het aantal groepen, de classificatie van de groepen (hinderlijk, overlastgevend of crimineel) en aanvullende informatie uit het bijbehorende interview worden weergegeven. De tabellen, grafieken en resultaten van de shortlist zijn per teamgebied te vinden in het losse resultatenboek. In deze resultatensectie lichten we twee casussen nader toe en combineren deze met best practices om te illustreren hoe de methodiek gebruikt kan worden voor toekomstig beleid.

De twee casussen die we beschrijven zijn Team Breda Centrum (district Breda) en Team Altena (district Oosterhout). Deze zijn gekozen om hun diversiteit. We willen casussen laten zien die verschillen op de volgende punten:

- Stedelijk gebied (centrum van Breda) versus landelijk gebied (Altena).
- Het teamgebied omvat een deel van een gemeente (Breda Centrum) versus meerdere gemeenten (Altena); om te laten zien hoe de risicofactoren op gemeenteniveau gebruikt kunnen worden.
- De aanwezigheid van jeugdgroepen die in het gebied wonen (Altena) versus jeugdgroepen die in het gebied overlast veroorzaken maar in andere teamgebieden wonen (Breda Centrum).

In onderstaande casussen geven we, evenals in het resultatenboek, allereerst een beschrijving van de huidige situatie. Dit is gebaseerd op de analyse van BPS en HKS. Vervolgens behandelen we de resultaten van de shortlist voor het desbetreffende gebied. Daarna volgt het criminogeniteitsbeeld, d.w.z. welke risicofactoren meer of minder dan gemiddeld in het teamgebied voorkomen. We besluiten na de volledige beschrijving van de casus met een conclusie. Deze leidt, gecombineerd met de best practices uit hoofdstuk 5, tot een beleidsadvies.

4.1 Casus 1 Team Altena

Team Altena valt onder district Oosterhout en omvat 3 gemeenten: Aalburg, Werkendam en Woudrichem. Deze gemeenten bestaan gezamenlijk uit 21 dorpen. Team Altena bestaat in de huidige vorm sinds 1 januari 2007. Daarvoor waren het twee teamgebieden: Werkendam en Woudrichem. Deze twee zijn samengevoegd tot team Altena.

Om de casus beter op de nabije toekomst te kunnen richten gaan we bij de analyse uit van het nieuwe teamgebied. Voor de analyse zijn daarom de twee oude teamgebieden, Werkendam en Woudrichem, samengevoegd.

4.1.1 Situatie 2006

In 2006 heeft team Altena 1151 jongeren in BPS geregistreerd. 80% hiervan zijn jongens, 18% meisjes, van de overige 2% is het geslacht niet bekend of niet ingevoerd. Van de 1151 jongeren die in 2006 in BPS geregistreerd zijn, zijn er 381 (33%) ook in HKS opgenomen. Dit betekent dat zij als verdachte van een misdrijf zijn aangemerkt. Dit betreft voor 91% jongens en voor 7% meisjes.

De jongeren die team Altena in 2006 in BPS heeft geregistreerd, hebben gezamenlijk 1539 mutaties als verdachte of betrokkene¹⁰ bij een strafbaar feit op hun naam staan. Gemiddeld is dit 1,5 strafbare feiten per jongere.

In de tabellen 1 tot en met 15 is enerzijds te zien aan welke kenmerken de jongeren voldoen en anderzijds welke strafbare feiten zij op hun naam hebben staan. Vanaf figuur 3 is voor een aantal kenmerken te zien hoe het teamgebied verschilt van een regionale nullijn (gemiddelde frequentie of waarde van de regio Midden en West Brabant). Op basis daarvan kan een prioritering in de aanpak of preventie bepaald worden.

In tabel 1 is te zien wat de gemiddelde leeftijd is van de jongeren die in 2006 in BPS en/of HKS geregistreerd zijn.

¹⁰ Voor een overzicht van de incidentcodes waarvan niet alleen de verdachten maar ook de betrokkenen zijn meegenomen, zie bijlage 2. De motivatie voor deze beslissing is te lezen in Hoofdstuk 3.

Tabel 1 Kenmerken, n = 1151 (BPS), n= 381 (HKS)

Leeftijd BPS en HKS	
Gemiddelde leeftijd BPS	18
Jongste	8
Oudste	24
Gemiddelde leeftijd HKS	20
Jongste	12
Oudste	24
Leeftijd bij 1e delict	17
Jongste	11
Oudste	24

De gemiddelde leeftijd van de jongeren die in 2006 in BPS zijn ingevoerd is 18, voor HKS is dat 20. De jongeren in teamgebied Altena zijn gemiddeld 17 jaar oud als ze voor het eerst een delict plegen, de jongste is 11 ten tijde van het eerste delict en de oudste 24.

In de volgende tabellen is te zien wat de top 5 is van geboortelands en etniciteiten van de jongeren die in 2006 door team Altena in BPS of HKS geregistreerd zijn. In tabel 4 wordt het onderscheid tussen autochtoon en allochtoon bekeken.

Tabel 2 Top 5 geboorteland, n = 1151

Geboorteland	aantal	%
Nederland	1053	91
Frankrijk	14	1
Marokko	7	0,6
Suriname	5	0,4
Groot-Brittannië	4	0,3

Tabel 3 Top 5 etniciteit HKS, n = 381

Etniciteit	aantal	%
Nederlands	354	93
Marokkaans	8	2
Turks	3	1
Belgisch	2	0,5
Surinaams	2	0,5

Tabel 4 Herkomst naar allochtoon- autochtoon, n = 326

Herkomst	aantal	%
Autochtoon	305	94
Allochtoon	21	6

In tabel 2 is te zien dat het grootste deel van de jongeren in Nederland geboren is. Tabel 3 bevestigt dat het grootste deel van de jongeren niet alleen in Nederland geboren is, maar ook de Nederlandse nationaliteit heeft. Het is dan ook niet verbazend dat tabel 4 laat zien dat het overgrote deel van de jongeren van autochtoone afkomst is.

In tabel 5 tot en met 8 wordt wat gedetailleerder ingegaan op de leeftjidsverdeling van de jongeren die in 2006 door team Altena in BPS en/of HKS zijn ingevoerd.

Tabel 5 Leeftijdscategorieën BPS, n = 1151

Leeftijd	aantal	%
0-10	17	1
11-15	198	17
16-20	585	51
21-24	351	31

Tabel 6 Leeftijdscategorieën eerste delict HKS, n = 381

Leeftijd	aantal	%
0-10	2	0,5
11-15	120	32
16-20	207	54
21-24	52	14

Tabel 7 Verschillen jongens en meisjes leeftijd eerste delict HKS, n = 381

	Gemiddelde leeftijd 1e delict	minimum	maximum
Jongens	17	11	24
Meisjes	17,5	12	23

Tabel 8 Verschillen autochtoon- allochtoon leeftijd eerste delict, n = 381

	Gemiddelde leeftijd 1e delict	minimum	maximum
Autochtoon	17	11	24
Allochtoon	17	13	23

In bovenstaande tabellen is te zien dat het grootste deel van de jongeren tussen de 16 en 20 is. Dit is ook de leeftijdscategorie waarin de meesten hun eerste delict plegen. Jongens en meisjes in teamgebied Altena verschillen niet veel in leeftijd ten tijde van hun eerste delict, beide groepen zijn dan rond de 17. Ook allochtone en autochtone jongeren verschillen niet op dat gebied.

In tabel 9 en 10 is te zien wat de meest voorkomende incidentcodes zijn waarvoor de jongeren worden geregistreerd. In tabel 9 is de top 5 te zien. Voor tabel 10 zijn alle incidentcodes ingedeeld in categorieën. De frequentie van alle categorieën staat in tabel 10.

Tabel 9 Top 5 incidentcodes, n = 1539

Incidentcode	aantal	%
Overlast van/door jeugd	232	15
Aandachtsvestiging	163	11
Vermissing incl. document	97	6
Verdachte situatie	91	6
Brand/ontploffing materiële schade	70	5

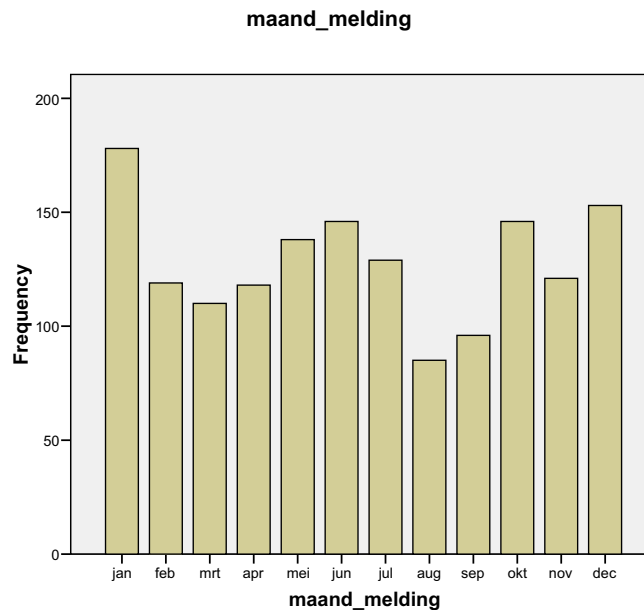
Tabel 10¹¹ Incidentcategorieën, n = 1539

Incidentcategorie	aantal	%
Overlast	367	24
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	254	17
Verkeer	181	12
Overig	171	11
Geweld	124	8
Vernieling	96	6
Milieu/ natuur	89	6
Vermogen/bezitsaantasting	85	6
Drugs/ alcohol	70	5
Begeleiding/controle	49	3
Zeden	12	1
Wapens en munitie	12	1
Fraude/oplichting	10	1
Discriminatie/racisme	9	1
Vreemdelingenzaken/mensensmokkel/- handel	9	1

Zoals in tabel 9 en 10 te zien is, veroorzaakt de jeugd in teamgebied Altena vooral overlast. Opvallend is de frequentie van de incidentcode 'brand en ontploffing'. Bij de beschrijving van de resultaten van de shortlist zal dit verklaard worden. Daarin komt namelijk naar voren dat de de jeugd in teamgebied Altena vaak overlast veroorzaakt door vuurwerk en vreugdevuren.

In onderstaande grafieken is te zien wat de verdeling van de incidenten (BPS) over de maanden van het jaar is. In figuur 1 is de verdeling van alle incidenten te zien. Omdat overlast een grote rol speelt bij jeugd, wordt in figuur 2 weergegeven hoe de verdeling van overlast over de maanden is.

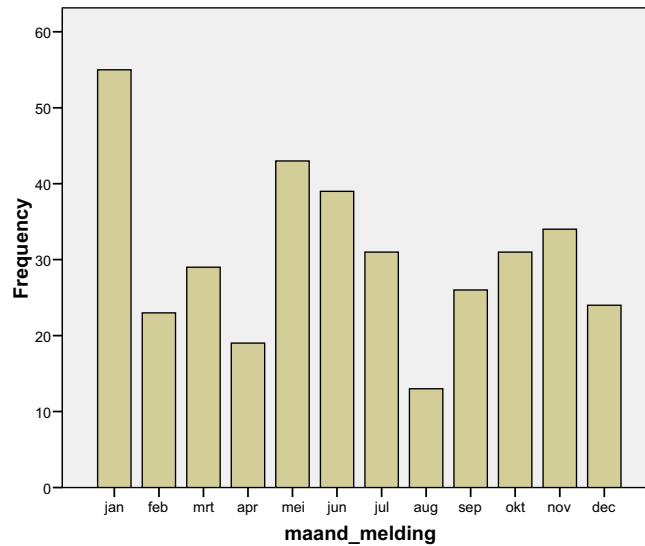
Figuur 1
Verdeling over
maanden, n = 1151

¹¹ Voor een overzicht van de incidentcodes per categorie verwijzen we naar bijlage 3.

maand_melding

Figuur 2
Overlast per
maand, n = 367

In beide figuren is te zien dat de jongeren vooral in de maanden mei, juni, juli en januari actief zijn. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat ze in de zomer waarschijnlijk meer buiten zijn (juni, juli). De daling in de maand juli en de dip in de maand augustus kan verklaard worden door schoolvakanties. Verder vinden in de maanden december, januari (kerst, oud en nieuw) en mei (Pinksteren) de meeste vreugdevuren plaats. Zoals al eerder gezegd is dit iets waar de jeugd in het teamgebied van Altena veel overlast mee veroorzaakt. Hier wordt bij de beschrijving van de shortlist nader op ingegaan.

In de volgende tabellen zijn de incidentcategorieën afgezet tegen de leeftijd en de herkomst van de jongeren.

Tabel 11 Incidentcategorieën per leeftijdscategorie in %, n = 1151

Leeftijd/ incidentcategorie	n	0-10		11-15		16-20		21-24	
			%		%		%		%
Vermogen/bezitsaantasting	59			15		61		24	
Verkeer	126			3		40		57	
Zeden	10			30		40		30	
Geweld	101	4		25		45		27	
Overlast	263	3		21		57		19	
Drugs/ alcohol	43			7		56		37	
Vernieling	71			20		69		11	
Milieu/natuur	73	1		29		59		11	
Wapens en munitie	11			18		9		73	
Discriminatie/racisme	6					67		33	
Fraude/oplichting	8					50		50	
Begeleiding/controle	32			9		50		41	
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	195	2		17		41		39	
Vreemdelingenzaken/ mensensmokkel/- handel	7			14		43		43	
Overig	145	1		16		52		32	

Opvallend in tabel 11 is dat de 16- tot 20-jarigen binnen bijna alle categorieën verantwoordelijk zijn voor het grootste deel van de incidenten in die categorie. Behalve verkeersincidenten, daarvoor zijn de 21- tot 24-jarigen het meest verantwoordelijk. Niet verrassend, omdat die groep ook vaker een rijbewijs zal hebben.

Tabel 12 Incidentcategorie per herkomst in %, n= 1151

Herkomst/ incidentcategorie	n	Autochtoon %	Allochtoon %	Onbekend %
Vermogen/bezitsaantasting	59	95	5	
Verkeer	126	97	3	
Zeden	10	90	10	
Geweld	101	96	1	3
Overlast	263	92	6	2
Drugs/alcohol	43	72	28	
Vernieling	71	93	6	1
Milieu/ natuur	73	97	3	
Wapens en munitie	11	91	9	
Discriminatie/racisme	6	100		
Fraude/oplichting	8	88	13	
Begeleiding/controle	32	88	9	3
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	195	88	9	3
Vreemdelingenzaken/ mensensmokkel/- handel	7		86	14
Overig	145	93	6	1

In tabel 12 valt op dat bij het merendeel van de incidentcategorieën de autochtone jongeren de grootste groep vormen. Nu wonen er in het gebied van team Altena ook meer autochtonen dan allochtonen (zie risicofactoren). Daardoor valt des te meer op dat het percentage allochtonen bij de categorie drugs en alcohol relatief hoog is.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel vermeldingen in BPS de jongeren hebben die in 2006 een vermelding kregen.

Tabel 13 BPS-vermeldingen als verdachte of betrokkene (periode 2000-2006) + groepsverschillen, n = 1151

BPS vermeldingen als verdachte of betrokkene	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	2,4	1	49
Jongens	2,7	1	49
Meisjes	1,4	1	7
Autochtoon	2,5	1	49
Allochtoon	1,5	1	10

In tabel 13 is te zien dat de jongeren die in 2006 geregistreerd zijn, gemiddeld 2,4 keer in BPS voorkomen, met een maximum van 49 vermeldingen. Jongens hebben relatief meer op hun kerfstok dan meisjes.

In de database staan niet alleen alle personen die als verdachte in BPS zijn opgenomen, maar van een groot aantal incidentcodes (zie bijlage 2) ook de betrokkenen. De reden hiervoor is dat bij sommige incidenten de veroorzaker/verdachte regelmatig ingevoerd wordt als betrokkene. In de tabel hierna is te zien voor welke incidentcategorieën de jongeren in 2006 als verdachte geregistreerd zijn.

Tabel 14 Verdeling incidentcategorieën alleen verdachten, n = 496

Incidentcategorie	aantal	%
Verkeer	177	36
Vermogen/ bezitsaantasting	66	13
Geweld	62	12
Vernieling	47	9
Milieu/natuur	36	7
Overlast	24	5
Begeleiding/ controle	21	4
Drugs/alcohol	19	4
Overig	11	2
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	10	2
Fraude/oplichting	8	2
Wapens en munitie	7	1
Discriminatie/racisme	4	1
Zeden	2	0
Vreemdelingenzaken/mensensmokkel/- handel	2	0

Zoals in tabel 14 te zien is, worden de meeste jongeren die als verdachte worden ingevoerd, verdacht van een verkeersdelict. Na de verkeersdelicten volgen de vermogensdelicten en de geweldsdelicten. Overlast is naar een zesde plaats gedaald. Dat is namelijk typisch zo'n incident waarbij de hoofdpersonen ingevoerd worden als betrokkenen.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel HKS-mutaties de jongeren die in 2006 in HKS geregistreerd zijn op hun naam hebben staan. Hierbij maken we een onderscheid tussen antecedenten en feiten. Iedere registratie is een antecedent, binnen één antecedent kunnen meerdere (strafbare) feiten gepleegd worden. Een jongere pleegt bijvoorbeeld een inbraak waarbij hij goederen steelt en de bewoner in elkaar slaat.

Tabel 15 Antecedenten en feiten HKS + groepsverschillen, n = 381

Antecedenten			
	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	1,9	1	19
Jongens	1,9	1	19
Meisjes	1,4	1	3
Autochtoon	1,8	1	13
Allochtoon	3	1	19
Feiten			
	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	2,7	1	34
Jongens	2,8	1	34
Meisjes	1,6	1	4
Autochtoon	2,6	1	26
Allochtoon	4,4	1	34

In tabel 15 is te zien dat de jongeren die door team Altena in 2006 in HKS geregistreerd zijn, gemiddeld 1,9 antecedenten op hun naam hebben staan met gemiddeld 2,7 onderliggende feiten. De recordhouder heeft 19 antecedenten op zijn naam staan met 34 onderliggende feiten. De meisjes hebben gemiddeld wat minder antecedenten dan de jongens (1,4 antecedenten met 1,6 feiten, met maximaal 3 antecedenten en 4 feiten). De autochtone groep heeft gemiddeld minder antecedenten en feiten dan de allochtone groep (1,8 antecedenten en 2,6 feiten tegenover 3 antecedenten en 4,4 feiten). Dit is opvallend omdat we eerder zagen dat de *autochtone* jongeren voor een veel groter deel van de incidenten in BPS verantwoordelijk zijn.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel van de jongeren een Haltregistratie hebben. Het aantal jongeren is hierbij afgezet tegen de jongeren die in 2006 in HKS voorkomen (n= 381) en de jongeren die in 2006 in zowel HKS als BPS voorkomen (n = 1151).

Tabel 16 Haltregistraties, n = 1151 (BPS), n = 381 (HKS)

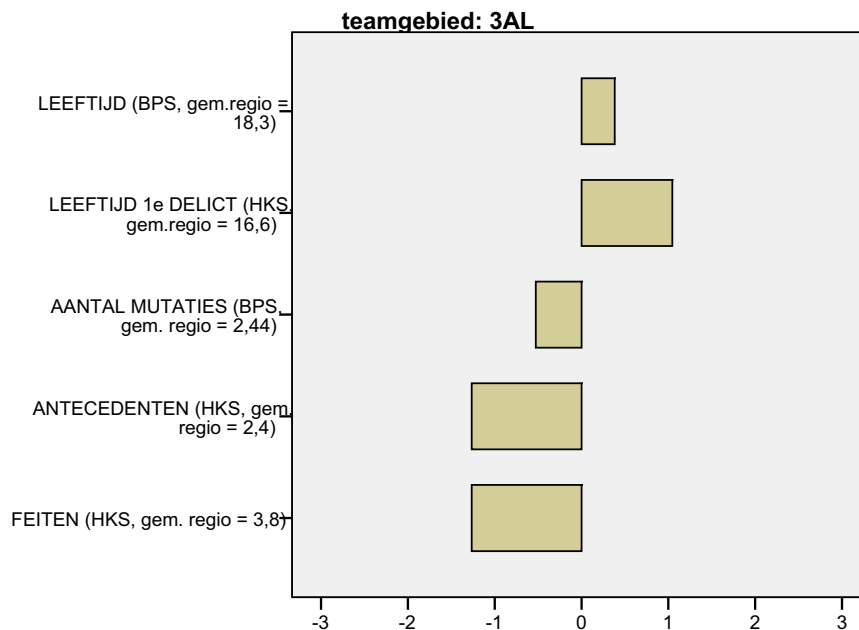
Minimaal 1 Haltregistratie	aantal	% HKS	% BPS
Hele groep	58	15	5
Jongens	54	16	6
Meisjes	3	12	1,5
Autochtoon	56	16	5
Allochtoon	1	6	1

In tabel 16 is te zien dat 58 jongeren een of meer Haltregistraties hebben. Dit is 5% van de jongeren die in 2006 door team Altena geregistreerd zijn en 15% van de jongeren die ook in HKS geregistreerd zijn. Meisjes hebben minder vaak een Haltregistratie dan jongens, allochtone jongeren minder vaak dan autochtone jongeren.

Vergelijking met de regio

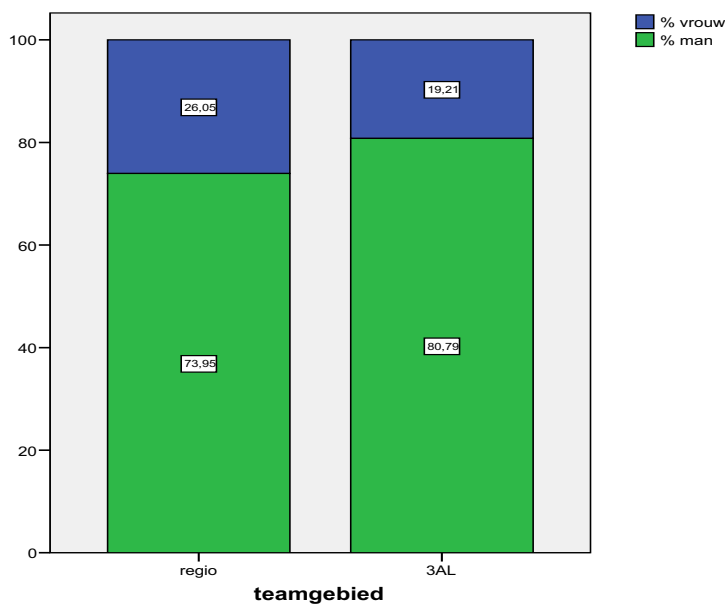
In de hierna volgende grafieken vergelijken we team Altena met de regionale nullijn. Bij de grafieken is te zien wat de gemiddelde waarde of frequentie in de regio is. Deze waarde wordt als nullijn gehanteerd. In de grafieken is te zien hoe het teamgebied van deze nullijn afwijkt. De afwijkingen zijn weergegeven in Z-scores. Dit is een gestandaardiseerde score die weergeeft hoeveel standaarddeviaties de afwijking bedraagt. Dit heeft tot gevolg dat een groter balkje ook daadwerkelijk een grotere afwijking betekent. De frequenties zijn in voorgaande tabellen te vinden.

Figuur 3 gemiddelde leeftijd, aantal BPS-mutaties en antecedenten t.o.v. regio.

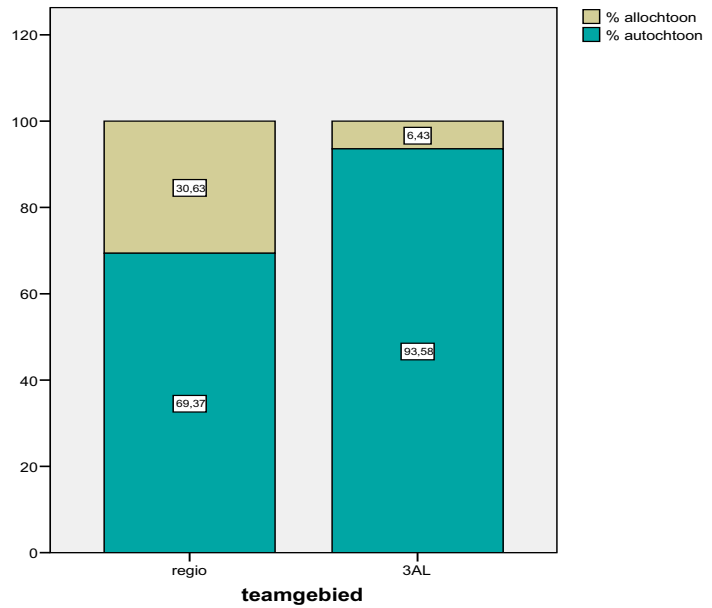
In figuur 3 is te zien dat de jongeren die in 2006 door team Altena geregistreerd zijn, ouder zijn dan gemiddeld in de regio. Ook zijn ze gemiddeld ouder als ze hun eerste strafbare feit plegen. Daarnaast hebben ze, ondanks de hogere leeftijd, minder strafbare feiten op hun naam staan dan gemiddeld.

Figuur 4 verdeling geslacht t.o.v. regio

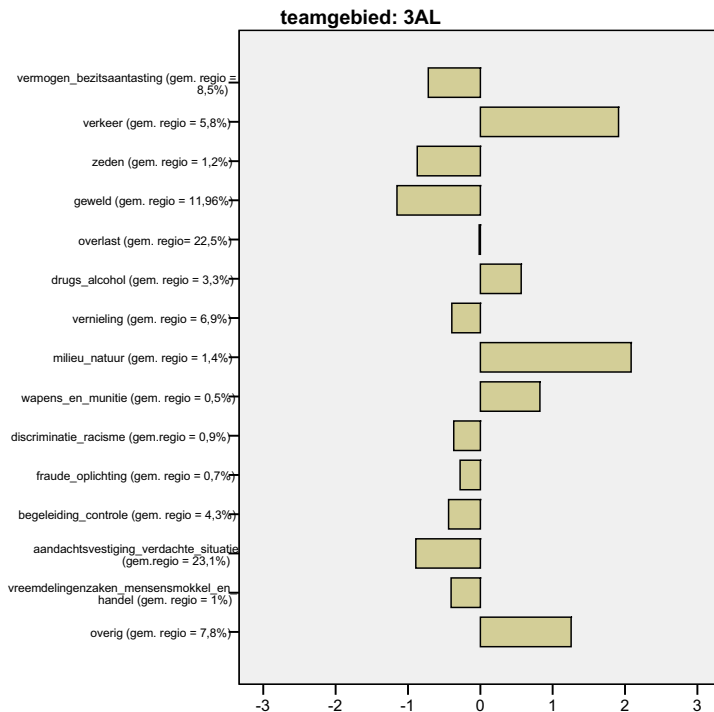
In figuur 4 is te zien dat er in teamgebied Altena gemiddeld minder meisjes geregistreerd worden voor strafbare feiten dan in de rest van de regio. Dit betekent logischerwijs dat het aandeel mannen groter is dan gemiddeld.

Figuur 5 verdeling autochtoon - allochtoon t.o.v. regio

In de criminaliteitscijfers van team Altena komen relatief weinig allochtonen voor, zoals te zien is in figuur 5.

Figuur 6 relatieve frequentie incident-categorieën t.o.v. regio.

In figuur 6 is te zien dat verkeersdelicten, milieudelicten en overtredingen van de Wet Wapens en munitie relatief vaak voorkomen. Ook dit is te verklaren vanuit de specifieke problematiek waar team Altena mee te maken heeft (vreugdevuren en vuurwerk). Hier komen we bij de conclusie van de casus op terug.

4.1.2 Groepsriminaliteit

Inleiding

Team Altena heeft wel eens te kampen met jeugdoverlast, maar die wordt niet veroorzaakt door jeugdgroepen die in een vaste samenstelling opereren.

Als het gaat om jeugdoverlast heeft team Altena contact met de drie jongerenwerkers van de gemeenten en met Halt. Het team zou graag meer contact willen met de jongerenwerkers. Het is lastig om samen te werken met de lokale overheid, omdat het teamgebied uit drie gemeenten bestaat.

Daarnaast zou het volgens de respondent een goed idee zijn als het team ook contact zou hebben met jongerenwerkers van de aangrenzende gebieden (deels een andere politieregio). Ook hebben de wijkagenten contacten met de scholen, maar niet heel regelmatig - alleen als er iets aan de hand is. Verder bestaat er een zaakgericht contact met Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming.

Ook de kerken ontwikkelen initiatieven voor de jeugd. De jeugd die wel eens voor overlast zorgt is echter niet de jeugd die deelneemt aan deze activiteiten.

Op het moment lopen er geen speciale jeugdprojecten. De respondent is van mening dat vooral de drugsproblematiek aangepakt moet worden. Voorlichting heeft volgens haar geen zin meer. Er moet strafrechtelijk opgetreden worden.

Groepen

Teamgebied Altena kent zoals gezegd geen jeugdgroepen die in een vaste samenstelling voor overlast zorgen. Er zijn over het hele gebied verspreid wel jongeren te vinden. Af en toe zorgen zij, al dan niet in groepsverband, voor overlast. Ieder kerkdorp kent wel een of twee raddraaiers die af en toe een groepje om zich heen verzamelen. Die groepen hebben echter altijd een wisselende samenstelling.

Beschrijving

Als de jeugd in groepen bij elkaar komt zijn zij hoogstens te classificeren als hinderlijk. Het gaat dan om hanggedrag, met hier en daar een uitschieter. Als de jongeren voor overlast zorgen, doen ze dat meestal niet in een woongebied. Als dat wel gebeurt wordt de politie gebeld. De buurtbewoners spreken de jongeren niet aan op hun gedrag. Zelfs de ouders zeggen er niets van.

Ze gebruiken en dealen regelmatig drugs, zowel soft- als harddrugs. De respondent vindt dat een zorgelijke ontwikkeling. Op de dealers in hun eigen gebied heeft team Altena goed zicht, maar niet op de dealers uit Waalwijk of Gorinchem. Zij vinden in Altena gretige afnemers. Een klein clubje is volgens de respondent aan het afglijden. Daarbij gaat het om een aantal individuen, geen groep. Die gebruiken eerst af en toe een joint, nu dealen ze. Als de drang naar meer ontstaat en het bijbaantje niet meer voldoende oplevert, zouden ze ook zwaarder crimineel gedrag gaan vertonen, vreest de respondent.

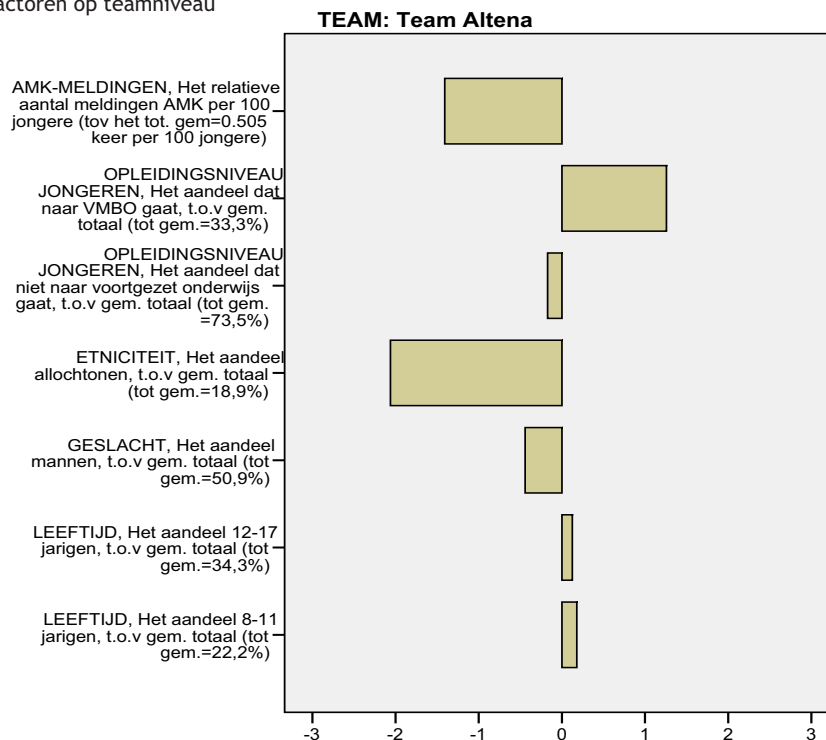
Daarnaast zijn er volgens haar veel 'Lonsdale-jongeren' in het gebied. Dit zijn extreemrechts georiënteerde jongeren die zich kenmerken door kleding van het merk Lonsdale¹² te dragen.

Typisch voor teamgebied Altena is de overlast die jongeren veroorzaken met het stoken van vreugdevuren. Het is een traditie in dit gebied om vooral met oud en nieuw grote en gevaarlijke vuren te ontsteken. Hierbij wordt ook gebruikgemaakt van vuurwerk. Het doel van de jongeren is om rellen met de politie te veroorzaken.

4.1.3 Risicofactoren

Hieronder is in grafieken te zien welke risicofactoren in teamgebied Altena afwijken van het regionaal gemiddelde. In de eerste grafiek zijn de demografische risicofactoren te zien, gebaseerd op CBS-gegevens, toegespitst op het teamgebied. In de daaropvolgende grafieken zijn de overige risicofactoren te zien, gebaseerd op GGD- en BPS-gegevens. Deze zijn weergegeven op gemeenteniveau (Aalburg, Werkendam en Woudrichem). Omdat bij de grafieken gebruik is gemaakt van gestandaardiseerde scores, voegen we steeds een tabel bij die de exacte aantallen laat zien.

Figuur 7 Risicofactoren op teamniveau

¹² Dit kledingmerk heeft zelf geen racistische bedoelingen. Volgens sommige jongeren is Lonsdale een acroniem voor Laat Ons Nederlanders Samen De Allochtonen Langzaam Executeren. Wie Lonsdale pontificaal op zijn borst draagt met zijn jas open, ziet de letters 'nsda', volgens sommigen een verwijzing naar Hitlers NSDAP (Elsevier, 5 april 2005).

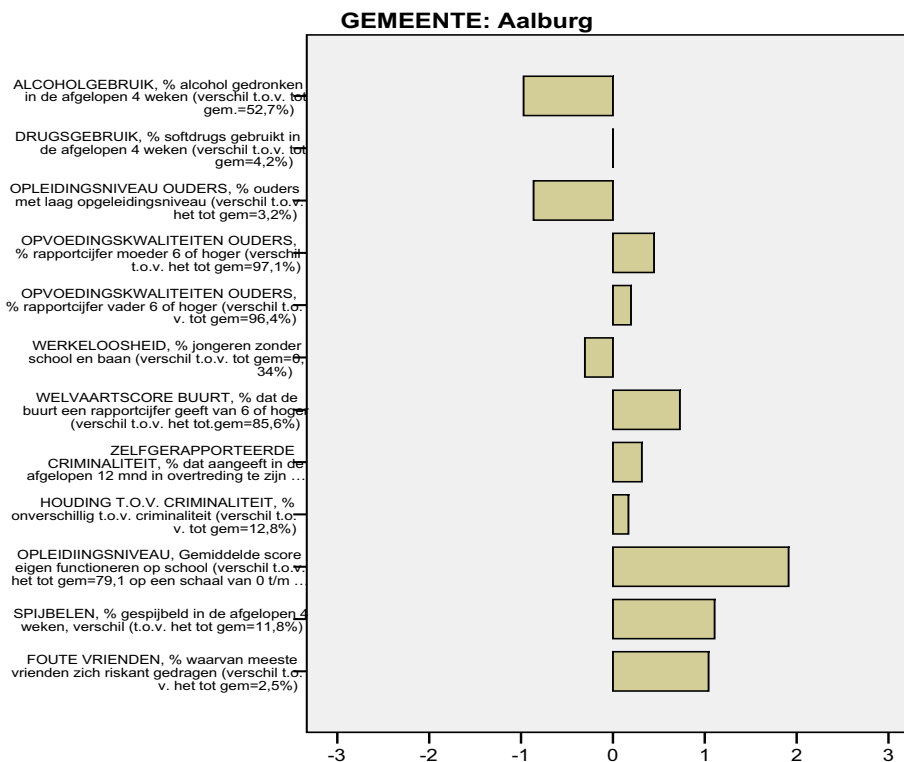
Tabel 17: verklarend bij figuur 7; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Team Altena
AMK-MELDINGEN, Het relatieve aantal meldingen		
AMK per 100 jongeren	0,505	0,25
OPLEIDINGSNIVEAU JONGEREN, Het aandeel dat naar VMBO gaat	33,3	37,93
OPLEIDINGSNIVEAU JONGEREN, Het aandeel dat niet naar voortgezet onderwijs gaat	73,5	73,33
ETNICITEIT, Het aandeel allochtonen, t.o.v gem. totaal	18,9	4,82
GESLACHT, Het aandeel mannen, t.o.v gem. totaal	50,9	50,65
LEEFTIJD, Het aandeel 12-17 jarigen	34,3	34,53
LEEFTIJD, Het aandeel 8-11 jarigen	22,2	21,77

In figuur 7 zien we dat er in het gebied van team Altena relatief weinig allochtonen wonen. Uit het criminaliteitsbeeld dat we hiervoor beschrijven, blijkt ook dat het aandeel allochtonen in dit teamgebied erg klein is. De enige risicofactor die er voor team Altena uitspringt is het relatief hoge aantal jongeren dat naar het VMBO gaat. De overige risicofactoren schommelen rond het regionale gemiddelde.

Aanvullend op de risicofactoren op teamgebiedniveau zijn hierna, in de figuren 8,9 en 10, de risicofactoren op gemeenteniveau te zien. Omdat het gebied van team Altena meerdere gemeenten omvat, geeft dit meer gedetailleerde informatie over het gebied.

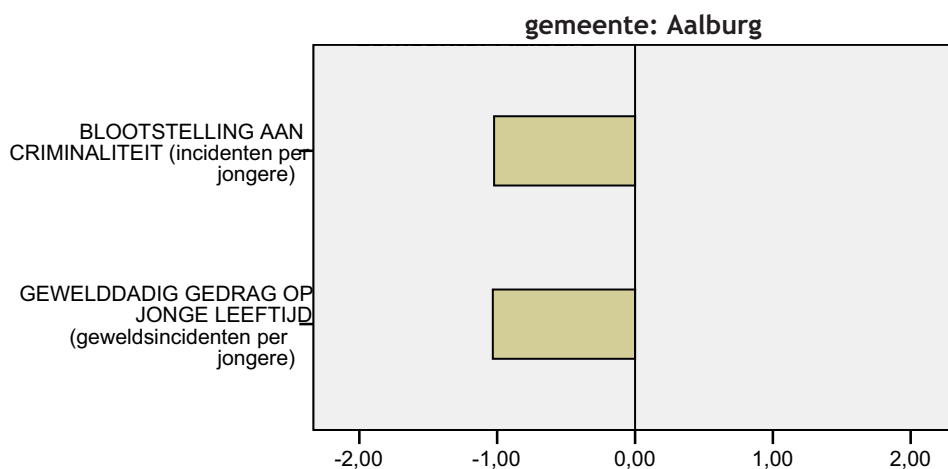
Figuur 8 Risicofactoren op gemeenteniveau Aalburg

Tabel 18: verklarend bij figuur 8; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Gemeente Aalburg
% alcohol gedronken in de afgelopen 4 weken	52,7	51
% softdrugs gebruikt in de afgelopen 4 weken	4,2	4
% ouders met laag opleidingsniveau	3,2	1
% rapportcijfer moeder 6 of hoger	97,1	98
% rapportcijfer vader 6 of hoger	96,4	97
% jongeren zonder school en baan	0,34	0,2
% dat de buurt een rapportcijfer geeft van 6 of hoger	85,6	89
% dat aangeeft in de afgelopen 12 mnd. in overtreding te zijn geweest	29,3	30
% onverschillig t.o.v. criminaliteit	12,8	13
Gemiddelde score eigen functioneren op school	79,1	82
% gespijbeld in de afgelopen 4 weken	11,8	16
% waarvan meeste vrienden zich riskant gedragen	2,5	4

Figuur 9 Vervolg risicofactoren op gemeenteniveau

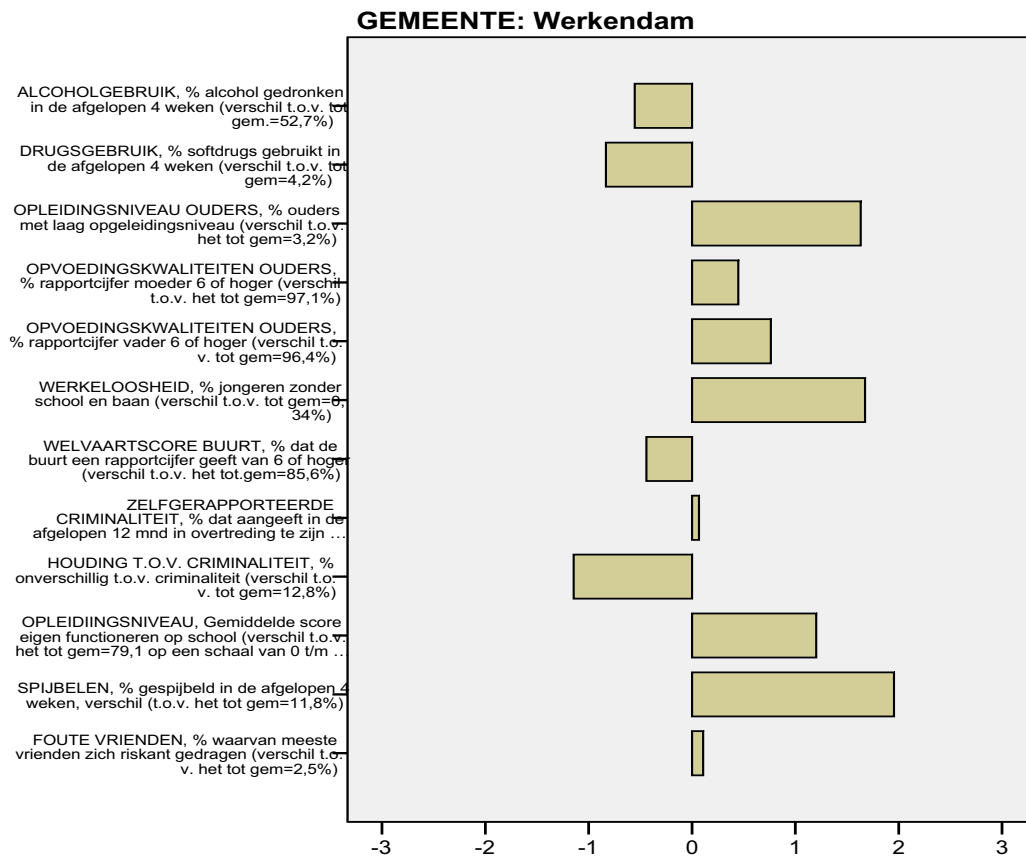
Tabel 19: verklarend bij figuur 9; criminaliteitsscores per jongere (BPS)

gebied	Regio	Aalburg
Incidenten per jongere	0,26	0,15
Geweldsincidenten per jongere	0,03	0,01

Kijkend naar de risicofactoren in de gemeente Aalburg, zijn er enkele die er positief uitspringen (beschermend) en een paar die er negatief uitspringen (risico). Een iets groter deel dan gemiddeld zegt de afgelopen 12 maanden in overtreding te zijn geweest en onverschillig te staan t.o.v. criminaliteit. Daarnaast geeft een relatief groot deel aan vrienden te hebben die zich riskant gedragen en heeft een relatief groot deel de afgelopen maanden gespijbeld.

Daar staat tegenover dat de jongeren zich thuisvoelen in hun buurt en gemeente en dat ze relatief weinig alcohol en drugs zeggen te gebruiken. Het opleidingsniveau in Aalburg is hoger dan gemiddeld. Ook komen de jongeren relatief weinig in aanraking met criminaliteit in het algemeen of geweldsdelicten.

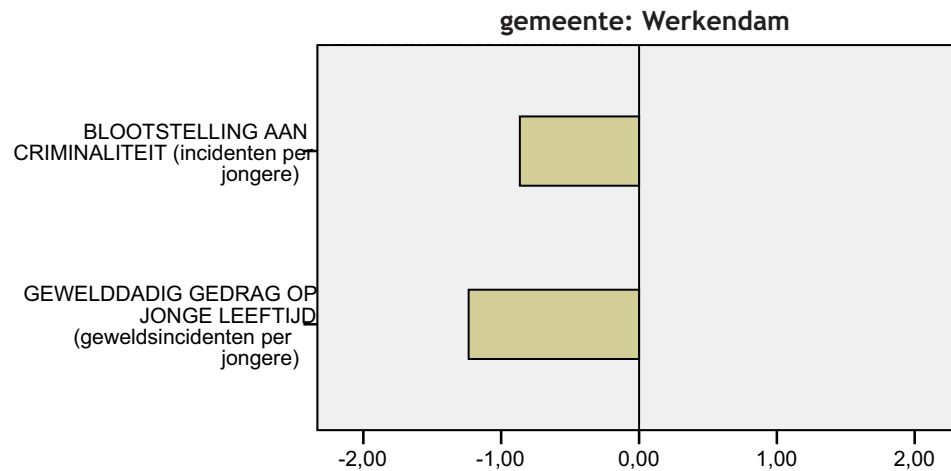
Figuur 10 Risicofactoren op gemeenteniveau Werkendam

Tabel 20: verklarend bij figuur 10; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Gemeente Werkendam
% alcohol gedronken in de afgelopen 4 weken	52,7	53
% softdrugs gebruikt in de afgelopen 4 weken	4,2	3
% ouders met laag opleidingsniveau	3,2	5
% rapportcijfer moeder 6 of hoger	97,1	98
% rapportcijfer vader 6 of hoger	96,4	98
% jongeren zonder school en baan	0,34	0,8
% dat de buurt een rapportcijfer geeft van 6 of hoger	85,6	84
% dat aangeeft in de afgelopen 12 mnd. in overtreding te zijn geweest	29,3	29
% onverschillig t.o.v. criminaliteit	12,8	10
Gemiddelde score eigen functioneren op school	79,1	81
% gespijbeld in de afgelopen 4 weken	11,8	19
% waarvan meeste vrienden zich riskant gedragen	2,5	3

Figuur 11 Vervolg risicofactoren op gemeenteniveau Werkendam

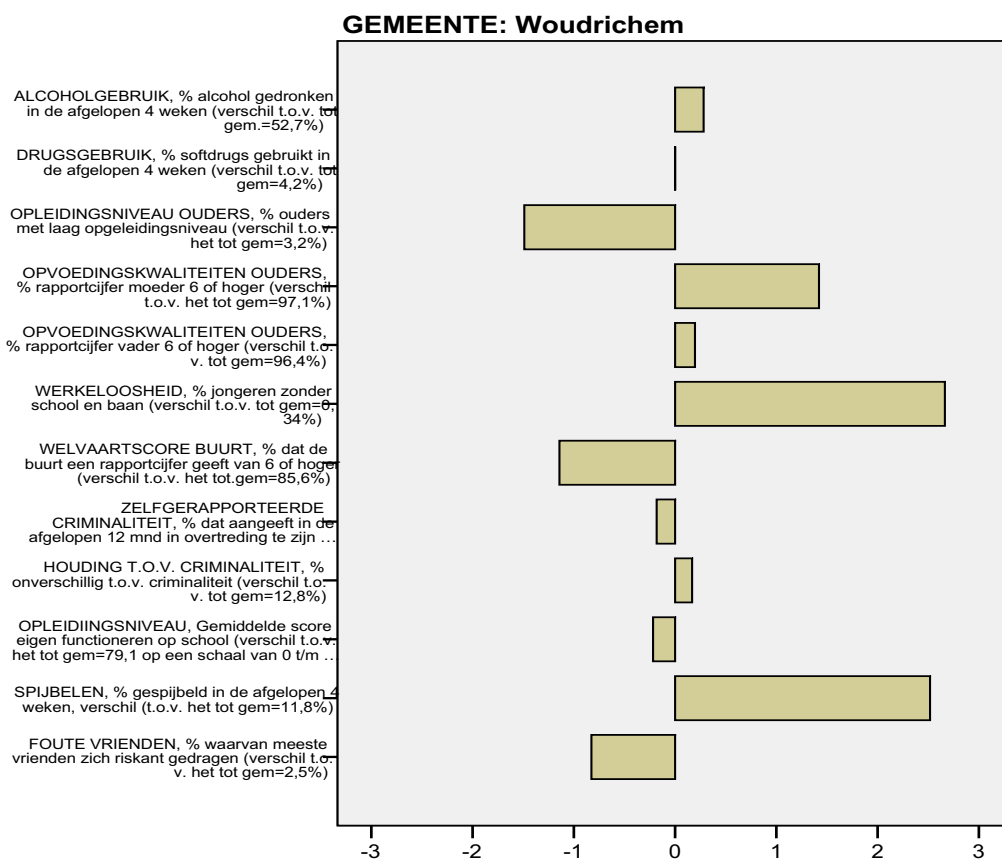
Tabel 21: verklarend bij figuur 11; criminaliteitsscores per jongere (BPS)

gebied	Regio	Werkendam
Incidenten per jongere	0,26	0,16
Geweldsincidenten per jongere	0,03	0,01

In de gemeente Werkendam heeft een groter deel dan gemiddeld geen baan of opleiding, laag opgeleide ouders en een groter deel dan gemiddeld beoordeelt zijn of haar gemeente en buurt niet positief. Deze risicofactoren zijn niet in hoge mate aanwezig. Eén risicofactor springt er echter uit. Een groot deel van de jongeren zegt in de afgelopen 12 maanden gespijgeld te hebben.

Evenals in Aalburg komen jongeren in Werkendam relatief weinig in aanraking met criminaliteit. Dit kan gezien worden als een beschermende factor.

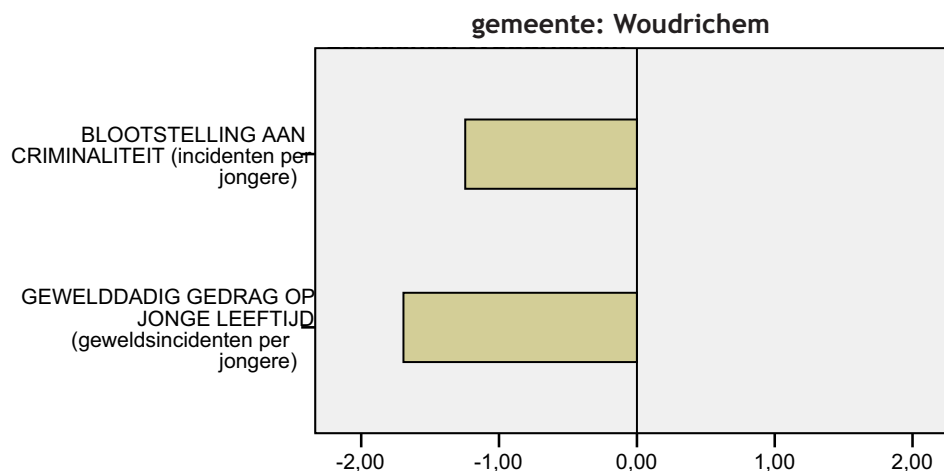
Figuur 12 Risicofactoren op gemeenteniveau Woudrichem

Tabel 22: verklarend bij figuur 12; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Gemeente Woudrichem
% alcohol gedronken in de afgelopen 4 weken	52,7	57
% softdrugs gebruikt in de afgelopen 4 weken	4,2	4
% ouders met laag opleidingsniveau	3,2	0
% rapportcijfer moeder 6 of hoger	97,1	99
% rapportcijfer vader 6 of hoger	96,4	97
% jongeren zonder school en baan	0,34	1,1
% dat de buurt een rapportcijfer geeft van 6 of hoger	85,6	81
% dat aangeeft in de afgelopen 12 mnd. in overtreding te zijn geweest	29,3	28
% onverschillig t.o.v. criminaliteit	12,8	13
Gemiddelde score eigen functioneren op school	79,1	79
% gespijbeld in de afgelopen 4 weken	11,8	21
% waarvan meeste vrienden zich riskant gedragen	2,5	2

Figuur 13 Vervolg risicofactoren op gemeenteniveau

Tabel 23: verklarend bij figuur 13; criminaliteitsscores per jongere (BPS)

gebied	Regio	Woudrichem
Incidenten per jongere	0,26	0,13
Geweldsincidenten per jongere	0,03	0,01

In de gemeente Woudrichem is een aantal risicofactoren aanwezig: een laag opleidingsniveau van de ouders, relatief veel jongeren zonder school of baan, een lage welvaartscore van de buurt en spijbelgedrag. Daarnaast is de alcoholconsumptie en het aantal jongeren dat aangeeft onverschillig te staan ten opzichte van criminaliteit iets hoger dan gemiddeld. In het geval van Woudrichem staan er weinig beschermende factoren tegenover. Wel komen, evenals in de andere twee gemeenten van dit teamgebied, jongeren relatief weinig in aanraking met (gewelds)criminaliteit. Door de aanwezigheid van een relatief groot aantal risicofactoren lijkt deze gemeente binnen het teamgebied Altena de meeste aandacht te vragen.

4.1.4 Conclusies en aanbevelingen voor beleid

Uit de analyses van team Altena blijkt dat de jongeren in dit gebied niet in vaste groepen voor overlast zorgen of criminaliteit plegen. Jongeren zorgen wel eens voor overlast, maar deze is sterk seizoensgebonden en vindt grotendeels in de maanden mei, december en januari plaats. Het gaat voornamelijk om vreugdevuren en vuurwerkproblematiek.

Daarnaast signaleert de politie dat het drugsgebruik van de jongeren in dit gebied reden is tot zorg. Dit blijkt niet uit de risicofactoren. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de jongeren dit zelf liever niet toegeven.

In het gebied van team Alena is een zeer repressief jeugdbeleid niet nodig. De jeugd is niet crimineel te noemen. Een aantal keren per jaar is er wel zware overlast van de jongeren. Een gebiedsgebonden en tijdsgebonden aanpak lijkt hier het meest op zijn plaats. Preventief is het aan te raden voorlichtingen te verzorgen over vuurwerk en drugs.

Voor zowel de aanpak van de overlast door vuren en vuurwerk, als voor de aanpak van drugsgebruik, kan gekeken worden naar de Veilige Vindplaatsen van team Amsterdam Amstelland.

4.2 Casus 2 Team Breda Centrum

4.2.1 Situatie 2006

In 2006 heeft team Breda Centrum 1742 jongeren in BPS geregistreerd; 75% hiervan zijn jongens, 24% meisjes, van de overige 1% is het geslacht niet bekend of niet ingevoerd.

Van de 1742 jongeren die in 2006 in BPS geregistreerd zijn, zijn er 779 (45%) ook in HKS opgenomen. Dit betekent dat zij als verdachte van een misdrijf zijn aange-merkt. Dit betreft voor 81% jongens en voor 19% meisjes.

De jongeren die in 2006 in BPS geregistreerd zijn, hebben gezamenlijk 2068 mutaties als verdachte of betrokkene¹³ bij een strafbaar feit op hun naam staan.

Gemiddeld is dit 1,2 strafbare feiten per jongere.

In de tabellen 1 tot en met 16 is enerzijds te zien aan welke kenmerken de jongeren voldoen en anderzijds welke strafbare feiten zij op hun naam hebben staan.

In tabel 1 geeft weer wat de gemiddelde leeftijd is van de jongeren die in 2006 in BPS en/of HKS geregistreerd zijn.

Tabel 1 Kenmerken, n = 1742 (BPS), n = 779 (HKS)

Leeftijd BPS en HKS	
Gemiddelde leeftijd BPS	20
Jongste	9
Oudste	24
Gemiddelde leeftijd HKS	20
Jongste	12
Oudste	24
Leeftijd bij 1e delict	17
Jongste	11
Oudste	24

¹³ Voor een overzicht van de incidentcodes waarvan niet alleen de verdachten maar ook de betrokkenen zijn meegenomen, zie bijlage 2. De motivatie voor deze beslissing kunt u lezen in Hoofdstuk 3.

De gemiddelde leeftijd van de jongeren die in 2006 in BPS zijn ingevoerd is 20, de jongste is 9 en de oudste 24. De gemiddelde leeftijd van de jongeren die in HKS geregistreerd zijn in 2006 is ook 20 jaar, met een minimum van 12 en een maximum van 24. De jongeren waar team Breda Centrum in 2006 mee in aanraking is gekomen, zijn gemiddeld 17 jaar oud als ze voor het eerst een delict plegen, de jongste is 11 ten tijde van het eerste delict en de oudste 24.

In de onderstaande tabellen is te zien wat de top 5 is van geboortelanden en etniciteiten van de jongeren die team Breda Centrum in 2006 in BPS of HKS heeft geregistreerd. In tabel 4 wordt het onderscheid tussen autochtoon en allochtoon nader bekeken.

Tabel 2 Top 5 geboorteland, n = 1742

Geboorteland	aantal	%
Nederland	1415	81
Frankrijk	44	2,5
Marokko	35	2
Onbekend	31	2
België	23	1,5

Tabel 3 Top 5 etniciteit HKS, n = 779

Etniciteit	aantal	%
Nederlands	539	69
Marokkaans	77	10
Turks	25	3
Belgisch	18	2
Nederlandse Antillen	16	2

Tabel 4 Herkomst naar allochtoon - autochtoon, n = 542

Herkomst	aantal	%
Autochtoon	406	75
Allochtoon	132	24

In tabel 2 is te zien dat de meeste jongeren in Breda Centrum in Nederland geboren zijn, gevolgd door Frankrijk, Marokko en België. In het geval van Frankrijk en België kan het om Franse en Belgische drugstoeristen gaan.

In tabel 3 is te zien dat de meest voorkomende etniciteit van de jongeren die team Breda Centrum in 2006 in HKS heeft geregistreerd, ook de Nederlandse is, gevolgd door de Marokkaanse, Turkse (waarschijnlijk in Nederland geboren, zie tabel 2) en Belgische.

In tabel 5, 6, 7 en 8 gaan we wat gedetailleerder in op de leeftijdsverdeling van de jongeren die in 2006 door team Breda Centrum in BPS en/of HKS zijn ingevoerd.

Tabel 5 Leeftijdscategorieën BPS, n = 1742

Leeftijd	Aantal	%
0-10	6	0,5
11-15	138	8
16-20	883	51
21-24	715	41

Tabel 6 Leeftijdscategorieën eerste delict HKS, n = 779

Leeftijd	aantal	%
0-10	0	0
11-15	287	37
16-20	401	52
21-24	91	12

Tabel 7 Verschillen jongens en meisjes leeftijd eerste delict HKS, n = 779

	Gemiddelde leeftijd 1e delict	minimum	maximum
Jongens	17	11	24
Meisjes	16	11	23

Tabel 8 Verschillen autochtoon - allochtoon leeftijd eerste delict, n = 381

	Gemiddelde leeftijd 1e delict	minimum	Maximum
Autochtoon	17	11	24
Allochtoon	17	12	24

Zoals te zien is in deze tabellen, is het grootste deel van de jongeren in Breda Centrum tussen de 16 en de 24 jaar oud. Ten tijde van het eerste delict zijn de meesten tussen de 16 en 20 jaar oud. Opvallend is dat de meisjes in dit teamgebied gemiddeld jonger zijn als ze hun eerste delict plegen dan de jongens.

In tabel 9 en 10 is te zien wat de meest voorkomende incidentcodes zijn waar de jongeren voor worden geregistreerd. In tabel 9 is de top 5 te zien. Voor tabel 10 zijn alle incidentcodes ingedeeld in categorieën. De frequentie van alle categorieën wordt weergegeven.

Tabel 9 Top 5 incidentcodes, n = 2068

Incidentcode	Aantal	%
Aandachtsvestiging	178	8,5
Winkeldiefstal	166	8
Aantasting openbare orde	159	7,5
Geweld zonder letsel zonder wapen	93	4,5
Geweld met letsel zonder wapen	91	4,5
Softdrugs	91	4,5

Tabel 10 Incidentcategorieën, n = 2068

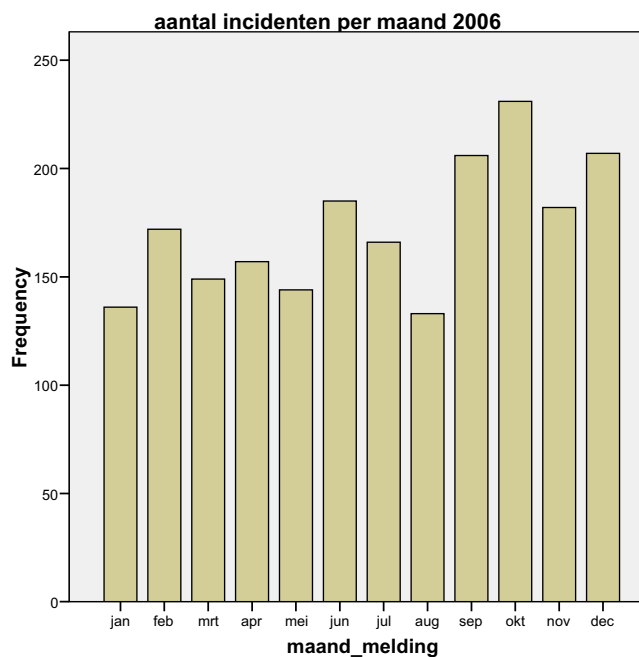
Incidentcategorie	aantal	%
Overlast	404	20
Geweld	369	18
Vermogen/bezitsaantasting	299	14
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	262	13
Overig	170	8
Drugs/alcohol	153	7
Vernieling	121	6
Verkeer	99	5
Discriminatie/racisme	66	3
Begeleiding/controle	64	3
Zeden	19	1
Milieu/natuur	13	1
Fraude/oplichting	11	1
Wapens en munitie	9	0
Vreemdelingenzaken/mensensmokkel/- handel	7	0

De meest voorkomende incidentcode in 2006 is de aandachtsvestiging. Dan volgt winkeldiefstal, verklaarbaar doordat Breda Centrum een winkelgebied is. Daarnaast vinden er regelmatig verstoringen van de openbare orde plaats. Ook spelen geweldsdelicten en incidenten die te maken hebben met softdrugs een grote rol.

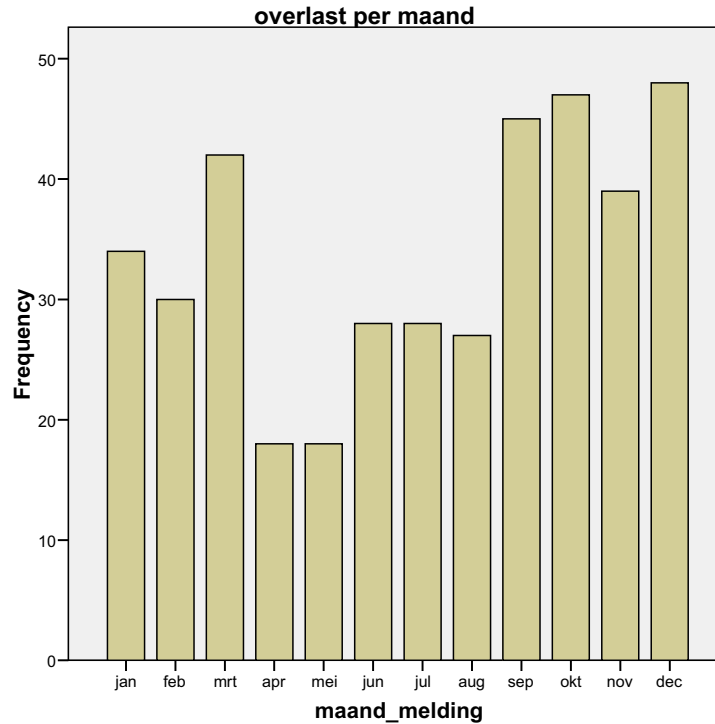
Vertaald naar categorieën is te zien dat de jongeren voornamelijk zorgen voor overlast en zich schuldig maken aan geweldsdelicten.

In onderstaande grafieken is te zien wat de verdeling van de incidenten (BPS) over de maanden van het jaar is. In figuur 1 is de verdeling van alle incidenten te zien. Omdat overlast een grote rol speelt bij jeugd, wordt in figuur 2 weergegeven hoe de verdeling van overlast over de maanden is.

Figuur 1
Verdeling over maanden
alle incidenten, n = 2068

Figuur 2
Overlast per maand,
n = 404

In figuur 1 valt op dat in dit teamgebied de meeste incidenten door jongeren in oktober geregistreerd worden. Daarnaast zijn juni, september en december drukke maanden voor de wijkagenten.

In figuur 2 valt op dat de overlast door jongeren voornamelijk plaatsvindt in maart en september tot en met december. In de maanden april tot en met augustus is er de minste overlast door jongeren. Wellicht zijn de overlastgevende jongeren in de warmere maanden buiten te vinden, in hun woongebied (over het algemeen niet Breda Centrum), en vinden ze het centrum vooral in de koude maanden aantrekkelijk.

Om meer informatie te krijgen over welke jongeren zich schuldig maken aan welk type delict, zijn in de volgende tabellen de incidentcategorieën afgezet tegen de leeftijd en de herkomst van de jongeren.

Tabel 11 Incidentcategorieën per leeftijdscategorie in %, n = 1742

Leeftijd/ incidentcategorie	N totaal	0-10 %	11-15 %	16-20 %	21-24 %
Vermogen/bezitsaantasting	233		19	55	26
Verkeer	78	1	6	41	51
Zeden	17			47	53
Geweld	317		6	52	42
Overlast	343	0	4	51	45
Drugs/alcohol	143		5	59	36
Vernieling	109	2	11	58	29
Milieu/natuur	9			22	78
Wapens en munitie	8			88	13
Discriminatie/racisme	55			47	53
Fraude/oplichting	9		11	44	44
Begeleiding/controle	54		6	50	44
Aandachtsvestiging/ verdachte situatie	210	0	6	44	50
Vreemdelingenzaken/ mensensmokkel/- handel	7			43	57

Tabel 12 Incidentcategorie per herkomst in %, n= 1742

Herkomst/ incidentcategorie	N totaal	Autochtoon %	Allochtoon %	Onbekend %
Vermogen/bezitsaantasting	233	79	18	3
Verkeer	78	67	32	1
Zeden	17	94	6	
Geweld	317	89	9	2
Overlast	343	86	13	1
Drugs/ alcohol	143	78	21	1
Vernieling	109	81	17	2
Milieu/natuur	9	100		
Wapens en munitie	8	88	13	
Discriminatie/racisme	55	87	11	2
Fraude/oplichting	9	44	56	
Begeleiding/controle	54	69	30	2
Aandachtsvestiging/ verdachte situatie	210	78	19	4
Vreemdelingenzaken/ mensensmokkel/ -handel	7	43	57	

In tabel 11 is te zien dat het grootste deel van alle incidentcategorieën wordt gepleegd door jongeren tussen de 16 en 20 jaar, met uitzondering van verkeersdelicten; dan is de groep van 21 tot 24 jaar het best vertegenwoordigd. Die hebben waarschijnlijk ook vaker een rijbewijs.

In tabel 12 zien we dat binnen bijna alle categorieën autochtone jongeren een groter deel voor hun rekening nemen dan allochtone jongeren. Allochtone jongeren hebben in dit teamgebied relatief veel verkeersdelicten en delicten die te maken hebben met drugs en alcohol op hun naam staan.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel vermeldingen in BPS de jongeren hebben die in 2006 een vermelding kregen.

Tabel 13 BPS-vermeldingen als verdachte of betrokkene (periode 2000- 2006) + groepsverschillen, n = 1742

BPS vermeldingen als verdachte of betrokkene	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	2,9	1	74
Jongens	3,3	1	74
Meisjes	1,9	1	60
Autochtoon	2,9	1	74
Allochtoon	3	1	60

De jongeren die in 2006 in Breda Centrum een vermelding in BPS hebben gekregen, komen gemiddeld 2,9 keer in BPS voor. Jongens hebben wat meer incidenten op hun naam staan dan meisjes. Er is nauwelijks verschil tussen allochtone en autochtone jongeren.

In de database zijn niet alleen alle personen opgenomen die als verdachte in BPS staan, maar van een groot aantal incidentcodes (zie bijlage 2) ook de betrokkenen. De reden hiervoor is dat bij sommige incidenten de veroorzaker/verdachte regelmatig ingevoerd wordt als betrokkene. In de tabel hierna is te zien voor welke incidentcategorieën de jongeren in 2006 als verdachte geregistreerd zijn.

Tabel 14 Verdeling incidentcategorieën alleen verdachten, n = 1109

Incidentcategorie	aantal	%
Vermogen/bezitsaantasting	255	23
Geweld	234	21
Overlast	180	16
Drugs/alcohol	114	10
Verkeer	99	9
Vernieling	70	6
Discriminatie/racisme	54	5
Begeleiding/controle	44	4
Aandachtsvestiging/verdachte situatie	18	2
Overig	15	1
Fraude/oplichting	9	1
Wapens en munitie	7	1
Zeden	5	0
Milieu/natuur	3	0

Als we alleen kijken naar de verdachten in 2006, wordt het grootste deel verdacht van vermogensdelicten, gevolgd door geweldsdelicten en overlast.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel HKS-mutaties de jongeren die in 2006 in HKS geregistreerd zijn op hun naam hebben staan. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen antecedenten en feiten. Iedere registratie is een antecedent, binnen één antecedent kunnen meerdere (strafbare) feiten gepleegd worden. Een jongere pleegt bijvoorbeeld een inbraak waarbij hij goederen steelt en de bewoner in elkaar slaat. Deze inbraak wordt ingevoerd als één antecedent met drie onderliggende feiten.

Tabel 15 Antecedenten en feiten HKS + groepsverschillen, n = 779

Antecedenten			
	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	2,7	1	33
Jongens	2,8	1	33
Meisjes	2	1	22
Autochtoon	2,6	1	22
Allochtoon	2,8	1	33
Feiten			
	Gemiddeld aantal	Minimum aantal	Maximum aantal
Hele groep	4	1	85
Jongens	4,4	1	85
Meisjes	2,7	1	38
Autochtoon	3,9	1	52
Allochtoon	4,6	1	85

Zoals te zien is in tabel 15 staan de jongeren in Breda Centrum gemiddeld goteerd voor 2,7 antecedenten en 4 feiten. De jongens zijn weer wat vaker in HKS geregistreerd dan de meisjes. Het verschil tussen allochtonen en autochtonen is voornamelijk te vinden in het maximum aantal antecedenten en feiten dat ze op hun naam hebben staan.

In de hierna volgende tabel is te zien hoeveel van de jongeren een Haltregistratie hebben. Het aantal jongeren is hierbij afgezet tegen de jongeren die in 2006 in HKS voorkomen (n= 779) en de jongeren die in 2006 in zowel HKS als BPS voorkomen (n = 1742).

Tabel 16 Haltregistraties, n = 1742 (BPS), n = 779 (HKS)

Minimaal 1 Haltregistratie	aantal	% HKS	% BPS
Hele groep	80	10	4
Jongens	69	11	5
Meisjes	11	7	2,5
Autochtoon	66	10	5
Allochtoon	8	6	3

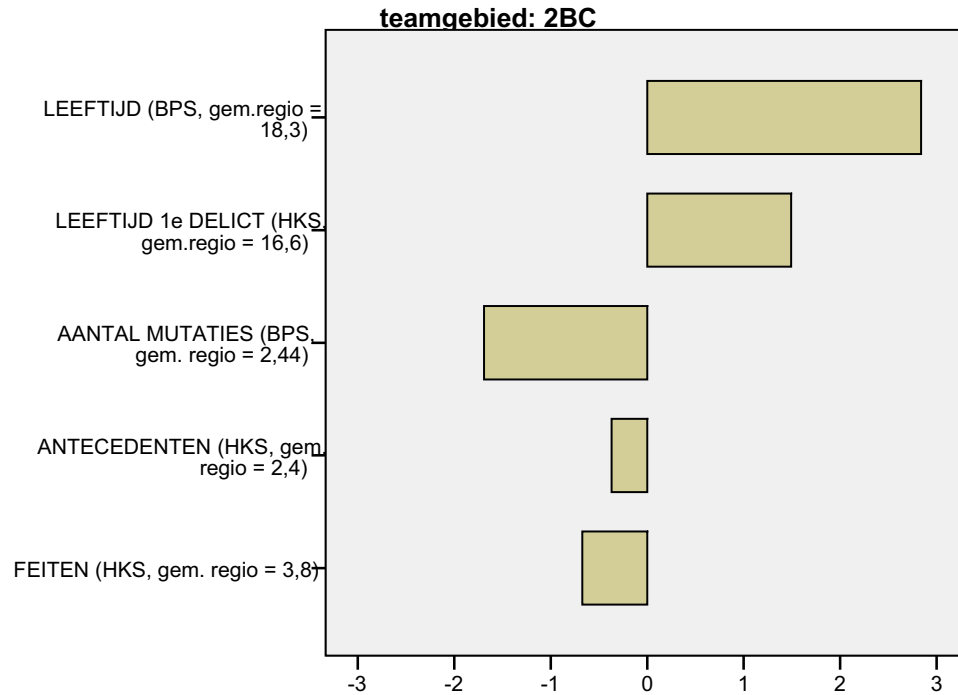
In tabel 16 is te zien dat 80 jongeren minimaal één Haltregistratie hebben. Dit betekent 10% van de jongeren die in 2006 ook in HKS zijn ingevoerd en 4% van de jongeren die in 2006 in BPS zijn geregistreerd. De meeste jongeren met een Haltregistratie zijn autochtone jongens.

Vergelijking met de regio

In de hierna volgende grafieken vergelijken we team Breda Centrum met de regionale nullijn. Bij de grafieken is te zien wat de gemiddelde waarde of frequentie in de regio is. Deze waarde wordt als nullijn gehanteerd. In de grafieken is te zien hoe het teamgebied van deze nullijn afwijkt. De afwijkingen zijn weergegeven in

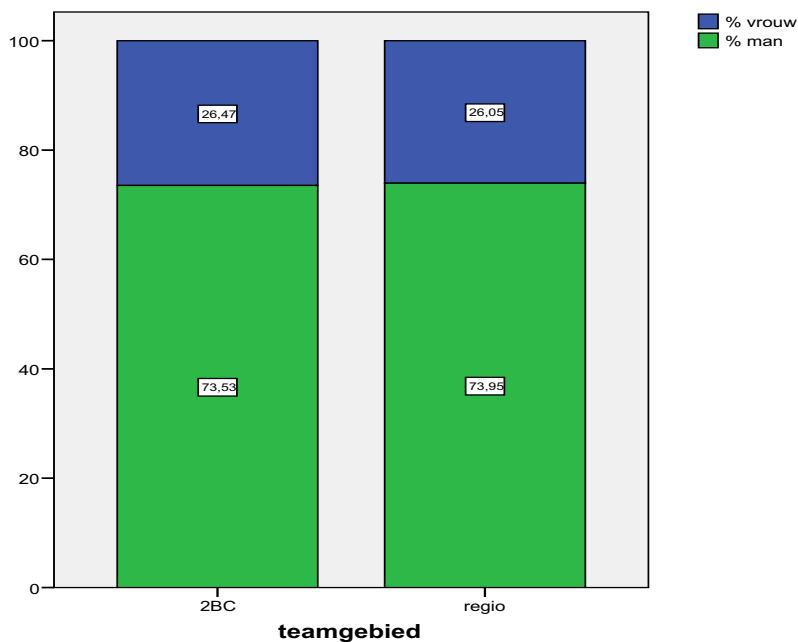
Z-scores. Dit is een gestandaardiseerde score die weergeeft hoeveel standaarddeviaties de afwijking bedraagt. Dit heeft tot gevolg dat een groter balkje ook daadwerkelijk een grotere afwijking betekent. De frequenties zijn in voorgaande tabellen te vinden.

Figuur 3 gemiddelde leeftijd, aantal BPS-mutaties en antecedenten t.o.v. regio.

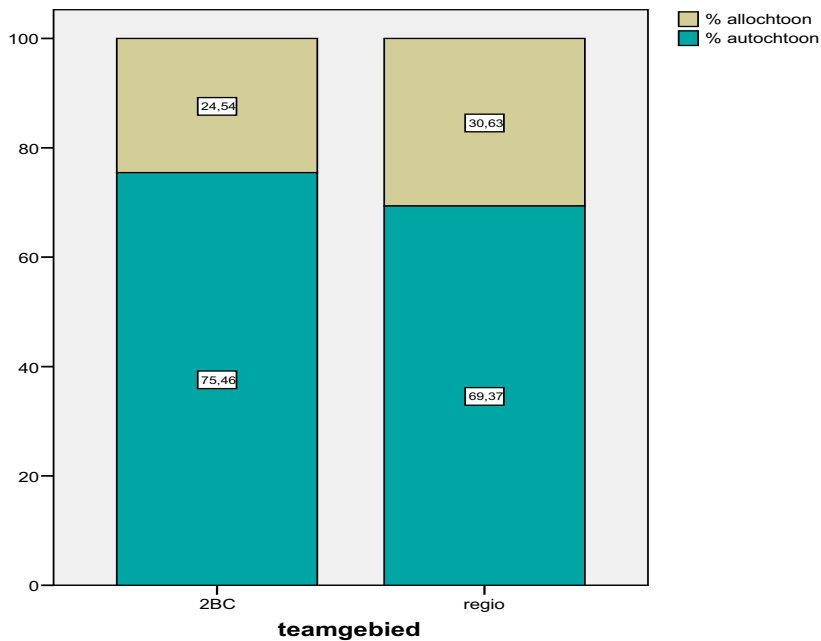
In figuur 3 is te zien dat de jongeren die team Breda Centrum in 2006 heeft geregistreerd, ouder zijn dan gemiddeld in de regio. Ook zijn ze gemiddeld ouder als ze hun eerste strafbare feit plegen. Verder hebben ze, ondanks de hogere leeftijd, minder strafbare feiten op hun naam staan dan gemiddeld. Dit geldt vooral voor het aantal BPS-mutaties.

Figuur 4
verdeling
geslacht
t.o.v. regio

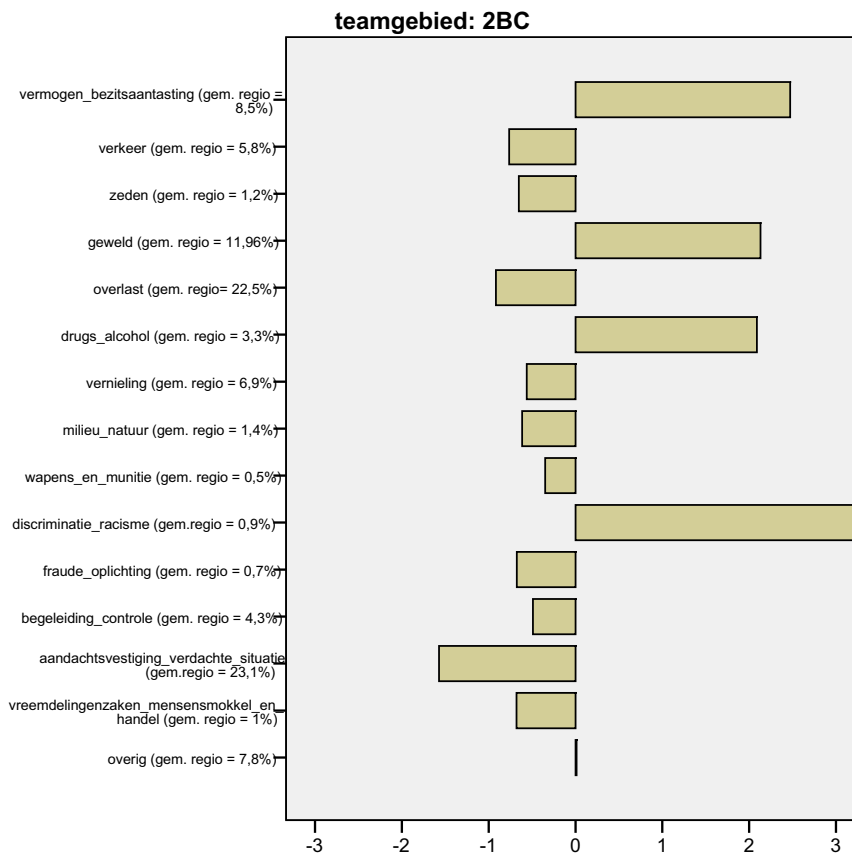
In figuur 4 is te zien dat er in team Breda Centrum gemiddeld evenveel meisjes geregistreerd worden voor strafbare feiten als in de rest van de regio. Dit is voor Breda Centrum dus geen punt van aandacht.

Figuur 5
verdeling
autochtoon -
allochtoon
t.o.v. regio

In Breda Centrum worden relatief weinig allochtonen geregistreerd, zoals te zien is in figuur 5. Ondanks de bevinding dat er relatief veel allochtonen in het gebied wonen (zie risicofactoren).

Figuur 6 relatieve frequentie incidentcategorieën t.o.v. regio

De delictscategorieën die in Breda Centrum relatief vaak voorkomen, zijn typerend voor het centrumgebied van een stad. Het betreft vooral bezitsaantasting, geweldsdelicten en drugs- / alcoholproblematiek. Opvallend is de relatief hoge frequentie van de categorie discriminatie.

4.2.2 Groepsriminaliteit

Inleiding

De meeste mensen gaan het centrum in om vrienden te ontmoeten en niet om criminele feiten te plegen, benadrukt de respondent van team Breda Centrum. Bij sommigen leidt verveling echter tot vervelen. Er is bijvoorbeeld een aantal Marokkaanse jongeren dat altijd buiten staat. Zij worden nergens binnengelaten. Zo krijg je een vicieuze cirkel: omdat ze nergens naar binnen mogen, gaan ze zich misdragen.

Breda Centrum heeft wel overlast van jongeren, maar kent geen eigen groepen. De jongeren die overlast veroorzaken, al dan niet in groepsverband, komen veelal uit andere teamgebieden, vooral uit de gebieden van team Tuinzigt en team Vlaanderenstraat. In het centrum wonen weinig jongeren.

Opvallend is dat Breda Centrum ook wel eens last heeft (gehad) van groepen meisjes die overlast veroorzaken of zelfs gewelddadig of crimineel gedrag vertonen. Dit komt in andere teamgebieden nauwelijks voor (alleen Tilburg).

Belangrijke partners voor Breda Centrum zijn Novadic Kentron en de gemeente. De wijkagenten hebben regelmatig contact met de gemeente. Er is een structureel overleg waar zaken worden besproken die bestuursrechtelijk afgedaan kunnen worden.

Groepen

Breda Centrum heeft zoals gezegd wel overlast van jongeren maar kent geen eigen groepen. De groepen die overlast veroorzaken bestaan uit jongeren die in een ander deel van Breda wonen (zie woongebied hiervoor). Zij komen in het centrum samen om te gaan stappen of ander vermaak te zoeken. Zij zorgen echter niet in een vaste samenstelling voor overlast. Soms zijn het individuen die overlast veroorzaken of crimineel gedrag vertonen, soms groepen uit andere teamgebieden, soms delen van dergelijke groepen die samen optrekken.

Bij de Barones maakte een groep meiden zich schuldig aan mishandeling. Die zijn nu alweer een tijdje uit beeld. De respondent vertelt dat team Tuinzigt daar wellicht meer zicht op heeft.

Beschrijving

Veel van de overlast wordt veroorzaakt door Marokkaanse jongeren uit teamgebied Noord. Deze zijn ook aangemerkt als harde kernjongeren (zie team Vlaanderenstraat). Een paar jongeren uit deze groep zijn bekende drugsdealers.

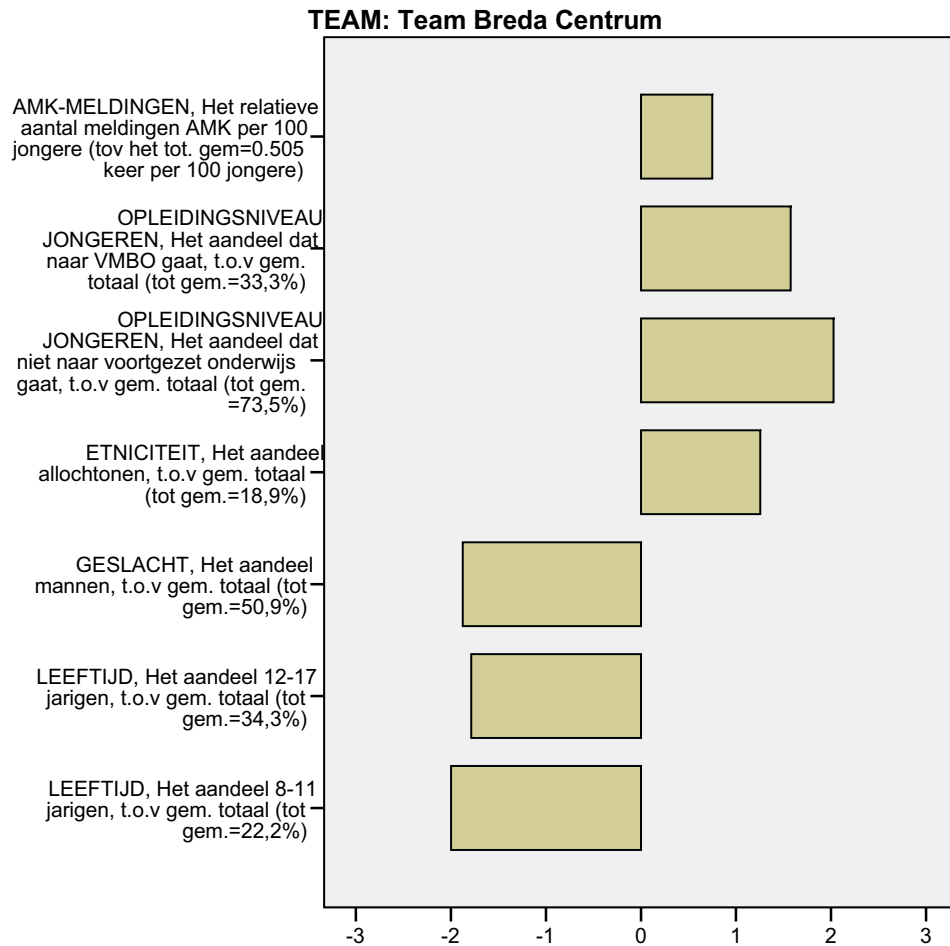
Bij de McDonalds hangen veel jongeren, voornamelijk op koopavond en stapavonden (vrijdag- en zaterdagavond). De jongeren die daar hangen geven overlast maar maken zich ook schuldig aan vernielingen en diefstal van fietsen.

Verder heeft het centrum eigenlijk elk weekend wel last van individuele jeugd die gaat stappen. Ongeveer een derde van de overlastgevers is minderjarig. De respondent noemt een paar locaties die bekendstaan om overlast door jongeren: de Vismarktstraat, de Havenstraat (= uitgaansgebied), de Karnemelkstraat (=McDonalds), het Valkenbergpark, de Barones (=winkelcentrum) en de Eindstraat.

4.2.3 Risicofactoren

In de grafieken hieronder is zichtbaar welke risicofactoren in Breda Centrum afwijken van het regionaal gemiddelde. In de eerste grafiek zijn de demografische risicofactoren te zien, gebaseerd op CBS-gegevens, toegespitst op het teamgebied. In de volgende grafieken zijn de overige risicofactoren te zien, gebaseerd op de GGD- en BPS-gegevens. Deze zijn weergegeven op gemeenteniveau.

Figuur 7 Risicofactoren teamniveau

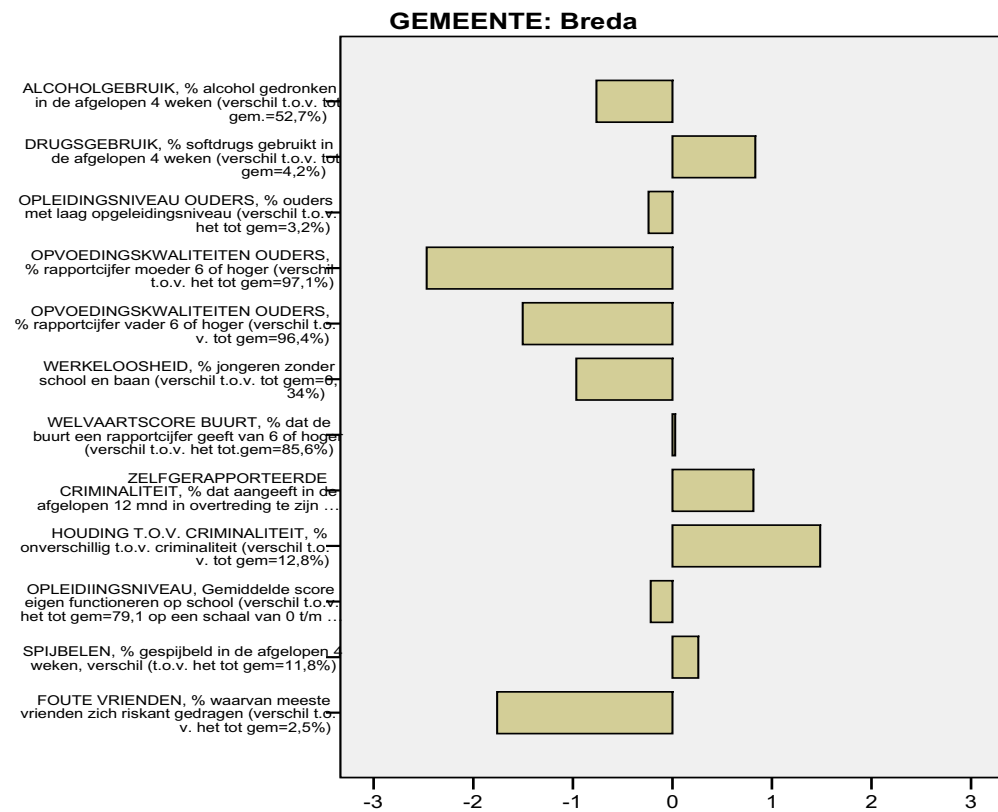
Tabel 17: verklarend bij figuur 7; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Team Breda Centrum
AMK-MELDINGEN, Het relatieve aantal meldingen AMK per 100 jongeren	0,505	0,68
OPLEIDINGSNIVEAU JONGEREN, Het aandeel dat naar VMBO gaat	33,3	39,1
OPLEIDINGSNIVEAU JONGEREN, Het aandeel dat niet naar voortgezet onderwijs gaat	73,5	78,69
ETNICITEIT, Het aandeel allochtonen, t.o.v gem. totaal	18,9	30,19
GESLACHT, Het aandeel mannen, t.o.v gem. totaal	50,9	49,86
LEEFTIJD, Het aandeel 12-17 jarigen	34,3	29,92
LEEFTIJD, Het aandeel 8-11 jarigen	22,2	18,99

Zoals de respondent van teamgebied Breda Centrum ook aangeeft, wonen er relatief weinig jongeren tussen de 8 en 18 jaar in Breda Centrum. Dit is terug te zien bij de onderste twee factoren van figuur 7. Maar op de jongeren die in het gebied wonen, is wel een aantal belangrijke risicofactoren van toepassing. Er wonen in het gebied relatief veel allochtone jongeren. Daarnaast wonen er ook relatief veel jongeren die naar het VMBO gaan of helemaal geen voortgezet onderwijs volgen.

De gegevens op gemeenteniveau, te zien in figuur 8, gelden voor de hele gemeente Breda en niet alleen voor de jongeren in teamgebied Centrum. Wel kunnen we deze als indicatief zien voor de jongeren in Breda Centrum.

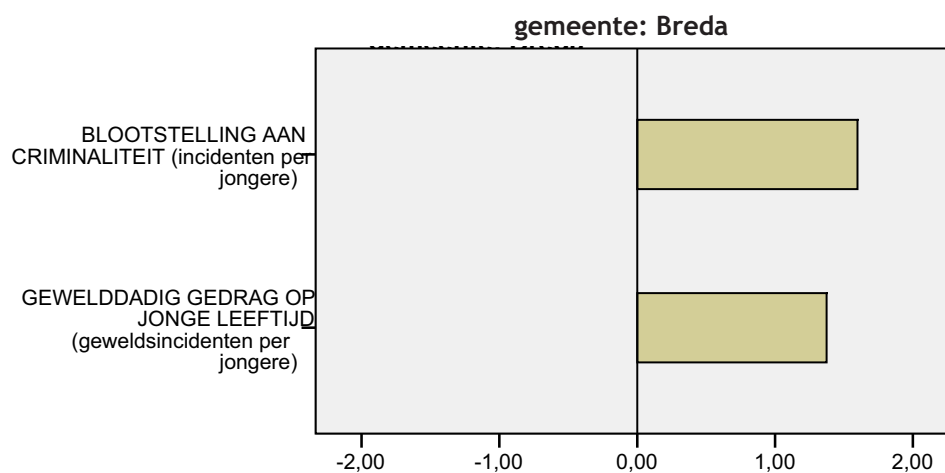
Figuur 8 Risicofactoren gemeenteniveau

Tabel 18: verklarend bij figuur 8; scores op risicofactoren

	Regio totaal	Gemeente Breda
% alcohol gedronken in de afgelopen 4 weken	52,7	52,00
% softdrugs gebruikt in de afgelopen 4 weken	4,2	5,00
% ouders met laag opleidingsniveau	3,2	2,00
% rapportcijfer moeder 6 of hoger	97,1	95,00
% rapportcijfer vader 6 of hoger	96,4	94,00
% jongeren zonder school en baan	0,34	,00
% dat de buurt een rapportcijfer geeft van 6 of hoger	85,6	86,00
% dat aangeeft in de afgelopen 12 mnd. in overtreding te zijn geweest	29,3	32,00
% onverschillig t.o.v. criminaliteit	12,8	16,00
Gemiddelde score eigen functioneren op school	79,1	79,00
% gespijbelde in de afgelopen 4 weken	11,8	13,00
% waarvan meeste vrienden zich riskant gedragen	2,5	1,00

Figuur 9 Vervolg risicofactoren gemeenteniveau

Tabel 19: verklarend bij figuur 9: criminaliteitsscores per jongere (BPS)

gebied	Regio	Breda
Incidenten per jongere	0,26	0,31
Geweldsincidenten per jongere	0,03	0,04

Als we kijken naar de risicofactoren op gemeenteniveau, zien we dat een relatief groot deel van de jongeren aangeeft de afgelopen maanden in overtreding te zijn geweest en bovendien zegt onverschillig tegenover criminaliteit te staan. Bredase jongeren beoordelen de opvoedingskwaliteiten van hun ouders minder positief dan gemiddeld. Verder geven deze jongeren relatief vaak aan dat ze in de afgelopen vier weken softdrugs gebruikt hebben. Ook heeft een iets groter deel dan gemiddeld in de afgelopen vier weken gespijbelde. Daarnaast komen de jongeren in deze gemeente relatief vaak in aanraking met criminaliteit in het algemeen en geweldscriminaliteit in het bijzonder. In Breda is er dus zowel op het niveau van het teamgebied als op gemeentelijk niveau een groot aantal risicofactoren aanwezig.

4.2.4 Conclusies en aanbevelingen voor beleid

In Breda Centrum wordt veel van de overlast en criminaliteit door jongeren in groepsverband veroorzaakt. Dit zijn niet altijd vaste groepen jongeren, maar delen van jeugdgroepen uit andere teamgebieden. Om de overlast en criminaliteit door deze jongeren terug te dringen kan gekeken worden naar de Rotterdamse Groepsaanpak, beschreven in Hoofdstuk 5. In overleg met de omliggende teamgebieden (waar de jongeren wonen) en de ketenpartners kan een aanpak van de belangrijkste groepen bepaald worden. Het team zou ook kunnen kijken naar de groepsaanpakken die zich richten op een specifieke doelgroep (bijvoorbeeld Jongeren Opvang Team voor *first offenders* en de Intensieve aanpak jongeren). Hierbij dient rekening gehouden te worden met de bevinding dat het om relatief veel allochtone jongeren gaat.

Kijkend naar de risicofactoren kan het preventiebeleid in Breda Centrum zich het best richten op de grote groep allochtone jongeren en het grote aantal jongeren dat naar het VMBO gaat. Hierbij kan bijvoorbeeld gebruikgemaakt worden van het project Titan en de aanpak veiligheid in en rond school.

Effectieve projecten en programma's

5.1 Inleiding

In de jaren tachtig kwam er meer aandacht voor preventie van jeugdcriminaliteit na de instelling van de Commissie Roethof. Deze moest de minister van Justitie en andere ministers adviseren over mogelijke verbeteringen in de preventie en het terugdringen van de kleine criminaliteit. Dit markeerde het begin van de aandacht voor preventie van criminaliteit bij de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken. Voordien greep men uitsluitend in nádat delicten waren gepleegd. De voornaamste conclusie van de Commissie was dat criminaliteit deel uitmaakt en zelfs uitdrukking geeft aan de maatschappij. De bestrijding van criminaliteit kon niet alleen meer een taak zijn van politie en justitie; de samenleving als geheel werd verantwoordelijk geacht voor het terugdringen van criminaliteit. Dit uitgangspunt had belangrijke gevolgen. In de eerste plaats betekende het dat de minister van Justitie de verantwoordelijkheid voor preventie voortaan met andere ministeries deelde. In de tweede plaats werd meer aandacht geschonken aan een mogelijk preventief beleid op lokaal niveau. Ten derde wilde de Commissie ook het bedrijfsleven en openbare diensten bij preventie van criminaliteit betrekken. Deze aanbevelingen heeft de regering grotendeels overgenomen. Ze hebben geleid tot de eerste golf van preventie-experimenten (Junger-Tas in Ince et. al., 2004). Inmiddels is er een divers aanbod van programma's en activiteiten. Belangrijk is om te weten welke programma's daadwerkelijk goede resultaten geven. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat gedragsinterventies vooral effectief zijn als ze goed gestructureerd zijn, toegesneden zijn op de juiste doelgroepen en de juiste risicofactoren, en zorgvuldig worden uitgevoerd. Gedragsinterventies die (nieuwe) vaardigheden aanleren, zijn over het algemeen het meest effectief. Om te kunnen beoordelen of gedragsinterventies veelbelovend zijn, heeft het ministerie van Justitie kwaliteitscriteria opgesteld.

5.2 Overzicht goede praktijken

Hieronder beschrijven wij een aantal goede praktijken ofwel best practices op het gebied van aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit. Een aantal van deze praktijken kan uitgebreider bij de methodiekontwikkeling meegenomen worden. Er wordt in Nederland erg veel ontwikkeld op dit gebied. Onderstaande lijst is dan ook niet uitputtend. Wellicht blijken er nog andere projecten te zijn die een waardevolle bijdrage aan de methodiekontwikkeling kunnen leveren; die worden dan uiteraard ook betrokken.

De Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie maakt gebruik van onderstaande criteria bij het beoordelen van de ingediende gedragsinterventies.

- Theoretische onderbouwing: De gedragsinterventie is gebaseerd op een expliciet veranderingsmodel waarvan de werking wetenschappelijk is aangetoond.
- Selectie van justitiabelen: Het type justitiabele waarop de gedragsinterventie zich richt wordt duidelijk gespecificeerd en geselecteerd.
- Dynamische criminogene factoren: De gedragsinterventie is gericht op het veranderen van risicofactoren die samenhangen met het criminele gedrag.
- Effectieve (behandel)methode: Er worden (behandel)methoden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn.
- Vaardigheden en protectieve factoren: De aanpak is mede gericht op het leren van praktische, sociale en probleemoplossende vaardigheden.
- Fasering, intensiteit en duur: De intensiteit en duur van de gedragsinterventie sluit aan bij de problematiek van de deelnemer.
- Betrokkenheid en motivatie: Betrokkenheid van de deelnemer bij de gedragsinterventie en motivatie voor deelname moeten worden bevorderd en gestimuleerd.
- Continuïteit: Er moeten duidelijke verbindingen zijn tussen de gedragsinterventie en de totale begeleiding van de justitiabele.
- Interventie-integriteit: De gedragsinterventie wordt uitgevoerd zoals is bedoeld.
- Evaluatie: Een doorlopende evaluatie geeft inzicht in de effectiviteit van de gedragsinterventie.

Tot nu toe zijn er twee programma's gericht op jongeren die de voorlopige status hebben van erkend te zijn als een effectief programma, te weten 'sociale vaardigheden op maat' en 'perspectieven'. Een programma wordt als veelbelovend beoordeeld als er een evaluatieonderzoek heeft plaatsgevonden; ook dient de interventie overdraagbaar en herhaalbaar te zijn en de interventie moet op basis van onderzoek, theorie of praktijkervaringen conceptueel onderbouwd zijn.

Allereerst beschrijven we een aantal landelijke initiatieven; daarna een aantal initiatieven die in de regio Midden en West Brabant lopen of gelopen hebben.

Schema 5.1 Overzicht landelijke projecten preventie en aanpak jeugdcriminaliteit

	Beoordeling	Leeftijd	Doel/gericht op	Doelgroep
Jongeren zelf				
Sociale vaardigheden op maat	Effectief	14-20	<ul style="list-style-type: none"> • Sociale vaardigheden • Conflicthantering • Assertiviteit 	Gedragsproblemen
Perspectieven	Effectief	16-13	<ul style="list-style-type: none"> • Resocialisatie • Nazorg 	Jongeren na vrijheidsbeneming
Jeugdtoezichtteams: Beware Watch Out	Veelbelovend	16-22	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht 	Overlast jongeren en <i>first offenders</i>
De Uitdaging	Wisselend	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Disciplineren • School/werk 	Licht criminele jongeren
Jongeren Opvang Team	Eerste resultaten positief	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Afdoeningstraject op maat 	<i>First offenders</i>
Titan	Wordt geëvalueerd	17-23	<ul style="list-style-type: none"> • Dagbesteding • Werkervaringsplaats 	Risicjongeren
Intensieve aanpak jongeren	Niet beoordeeld	16-24	<ul style="list-style-type: none"> • Dwingend toezicht • Cognitieve training 	Marokkaanse overlast gevende jongeren
Jongere zelf en gezin				
Rotterdamse groepsaanpak	Wordt geëvalueerd	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren naar school/werk • Vrijtijdsbesteding • Groepsgerichte aanpak • Gezinsgerichte aanpak • Situatiegerichte aanpak 	Jongerengroepen die overlast geven tot harde kernjongeren
Marokkaanse gezinscoachen	Wordt geëvalueerd	14-18	<ul style="list-style-type: none"> • Opvoedingsondersteuning ouders • Hulpverleningstraject jongeren naar werk/onderwijs 	Marokkaanse jongeren die in de criminaliteit dreigen te komen
School				
Aanpak veiligheid in en rond school	Veelbelovend	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Voorkomen agressie • Aanpak criminaliteit 	Alle jongeren in VO
Mentoraatsproject Goal!	Geen evaluatie bekend	13-23	<ul style="list-style-type: none"> • Binding werk/school 	Jongeren die dreigen uit te vallen uit het onderwijs
Leefstijl	Veelbelovend	4-18	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaal-emotionele vaardigheden 	Alle kinderen
Marietje Kessels-project	Veelbelovend	10-12	<ul style="list-style-type: none"> • Beschermen tegen misbruik en grensoverschrijdend gedrag 	Alle kinderen
School adoptieproject Doe effe normaal	Veelbelovend	10-12	<ul style="list-style-type: none"> • Positief gedrag bevorderen • Het vertrouwen van de jeugd verstevigen. 	Alle kinderen

Schema 5.1 Overzicht landelijke projecten preventie en aanpak jeugdcriminaliteit

	Beoordeling	Leeftijd	Doel/gericht op	Doelgroep
School/werktraject				
ENIP	Veelbelovend	16-21	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting school/werk • Sociale vaardigheidstraining 	Risicjongeren <i>First offenders</i> Harde kernjongeren
Go(4)it	Geen evaluatie bekend	16-23	<ul style="list-style-type: none"> • Beroepsoriëntatie • Beroepskeuze • Sociale vaardigheidstraining • Gedragstraining 	Risicjongeren
Wijk				
Veilige Vindplaatsen	Geen evaluatie bekend	13-23	<ul style="list-style-type: none"> • Ontmoeting • Recreatie • Maatschappelijke opstap 	Risicjongeren
Marokkaanse vaders	Veelbelovend	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Controle uitoefenen • Aanspreken op verkeerd gedrag 	Overlastjongeren

In dit overzicht van landelijke programma's en activiteiten die specifiek gericht zijn op de aanpak van jeugdcriminaliteit valt op dat deze vooral gericht zijn op de jongeren zelf. Centraal staat het toezicht houden en zorgen dat jongeren weer naar school gaan of gaan werken. Er zijn maar twee projecten waarbij de ouders expliciet betrokken worden. Daarnaast is de focus gericht op het aanleren van sociale vaardigheden om te voorkomen dat jongeren in de problemen komen. Deze projecten worden vooral binnen het onderwijs gegeven.

Zowel landelijk als regionaal is er een aantal programma's, zoals Communities that Care of het Veiligheidshuis, dat vooral gericht is op het ontwikkelen van een samenhangend aanbod en sluitende aanpak van de problematiek zelf. Daarnaast worden er momenteel Centra voor Jeugd en Gezin opgericht waarbij de focus vooral zal liggen op het vroegtijdig signaleren van problemen bij de kinderen zelf of in de opvoeding door de ouders.

Schema 5.2 Regionale projecten preventie en aanpak jeugdcriminaliteit

	Beoordeling	Leeftijd	Doel/gericht op	Doelgroep
Jongeren zelf				
Jeugd in Beeld	Geen evaluatie bekend	12-24	<ul style="list-style-type: none"> • Signaleren 	Risicjongeren
Jeugd Preventie Project (JPP)	Geen evaluatie bekend	12-24	<ul style="list-style-type: none"> • Signaleren probleemgedrag 	<i>First offenders</i>
Veiligheidshuis	Geen evaluatie bekend	12-24	<ul style="list-style-type: none"> • Sluitende aanpak 	Risicjongeren <i>First offenders</i> Harde kernjongeren
De Sluis	Geen evaluatie bekend	15-23	<ul style="list-style-type: none"> • Nazorg • Resocialisatie 	Jongeren na vrijheidsbeneming
Wijk				
Over 'last' gesproken	Geen evaluatie bekend	12-18	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfredzaamheid jongeren en buurtbewoners 	Jongeren die overlast bezorgen

Opvallend is dat het aanbod in de regio er vooral op gericht is om problemen te signaleren en daarop een sluitende aanpak te ontwikkelen. Er zijn geen specifieke programma's gericht op school of gezin. Wel kan in bijvoorbeeld het veiligheids-huis besloten worden om ouders een oudercursus aan te bieden.

5.3 Beschrijving goede praktijken

5.3.1 Landelijk

1. CTC

Communities that Care® is een gerichte preventiestrategie om probleemgedrag en maatschappelijke uitval van jongeren te voorkomen of terug te dringen. Het doel van Communities that Care® - afgekort CtC - op de lange termijn is een veilige wijk te creëren waarin kinderen en jongeren worden aangemoedigd hun capaciteiten aan te spreken en zich optimaal te ontwikkelen. CtC onderscheidt vijf vormen van probleemgedrag: geweld, delinquentie, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schooluitval en onveilig vrijen. Internaliserend probleemgedrag wordt vooralsnog buiten beschouwing gelaten. Nieuw in de theorieontwikkeling over probleemgedrag, en daaraan levert CtC een bijdrage, is dat probleemgedrag meestal niet op zichzelf staat. Veel vaker is er sprake van twee of meer problemen. Jongeren zijn gewelddadig én gebruiken drank of drugs, delinquente jongeren verlaten veelal op jonge leeftijd de school. Tegelijkertijd is nieuw dat, zo blijkt uit onderzoek, aan bepaalde vormen van probleemgedrag vergelijkbare risicofactoren ten grondslag liggen.

De achtergronden en uitgangspunten van CtC zijn reeds bij dit onderzoek betrokken. De risicofactoren die we gebruiken bij de methodiekontwikkeling, zijn voor een groot deel gebaseerd op de theorie van CtC.

2. Rotterdamse groepsaanpak

De gemeente Rotterdam heeft een plan van aanpak ontwikkeld voor de aanpak van jeugdgroepen. Hierbij worden allereerst d.m.v. de Beke-shortlist de jeugdgroepen in een deelgemeente in kaart gebracht.

Op basis daarvan kan men bepalen welke groepen met voorrang moeten worden aangepakt en wordt een startdocument opgesteld. De volgende stap is het bepalen van een plan van aanpak. Dat gebeurt in overleg tussen alle partners, waarbij de deelgemeente de regie voert.

Na een probleemanalyse en het formuleren van een doelstelling komt een deelgemeente tot een persoonsgerichte aanpak en indien nodig een gezinsaanpak, een groepsgerichte aanpak of een domeingerichte aanpak. Deze onderdelen zullen we hieronder kort toelichten.

Persoonsgerichte aanpak en mogelijke gezinsaanpak

De aanpak richt zich voor een deel op de individuele personen uit de aan te pakken groep.

Hierbij wordt voornamelijk gebruikgemaakt van de kennis van de partners uit bestaande jeugdnetwerken. Door de persoonsgerichte aanpak gaan meer jongeren terug naar school of worden zij bemiddeld naar werk; ook krijgen meer jongeren een zinvolle vrijetijdsbesteding. Soms is de inzet van de hulpverlening nodig. Indien hier redenen voor aanwezig zijn, zal ook naar de gezinssituatie worden gekeken. Dit om te voorkomen dat jongere broertjes of zusjes eveneens risico lopen om overlast te veroorzaken of in de criminaliteit terecht te komen. Het doel van de gezinsaanpak is om de opvoedingsstructuur en de stabiliteit in het gezin te versterken.

Groepsgerichte aanpak

Bij de groepsgerichte aanpak wordt nagegaan wat het ongewenste gedrag van de groep inhoudt, wie de leiders zijn, hoe het ongewenste gedrag verminderd kan worden en hoe subgroepen binnen de groep het best kunnen worden aangepakt. Het negatieve gedrag en de criminaliteit in de groep moeten worden doorbroken.

Situatie- of domeingerichte aanpak

De situatie- of domeingerichte aanpak beschrijft welke maatregelen er in de buurt nodig zijn om de overlast van groepen jongeren te verminderen en de leefbaarheid en veiligheid te vergroten.

Een onderdeel van deze aanpak is bijvoorbeeld het opzetten van een communicatietraject met jongeren en/of bewoners in de betreffende buurt. Het versterken van de onderlinge sociale contacten en het maken van afspraken rondom leefregels in de buurt behoren ook tot de mogelijkheden, evenals een inventarisatie van de aanwezige voorzieningen voor jongeren en buurtbewoners, de overlast van horecavoorzieningen en dergelijke.

3. Intensieve Aanpak Jongeren (Amsterdam)

Deze aanpak richt zich voornamelijk op jonge Marokkaanse overlastgevers. Het doel is om de criminaliteit onder Marokkaanse jongeren tussen 16 en 24 jaar terug te dringen. Amsterdamse ketenpartners, van Openbaar Ministerie tot Bureau Jeugdzorg, van Regiopolitie tot Kinderbescherming, slaan hierbij de handen ineen. Reclassering Nederland neemt in Amsterdam het voortouw. Dwingend toezicht moet voorkomen dat jongeren terugvallen in crimineel gedrag.

Het gaat om een 'cocktail' van maatregelen, zoals de reclassering het noemt. De aanpak vraagt enerzijds om agogisch werk. De jongeren krijgen bijvoorbeeld cognitieve coaching. Anderzijds is er strenge controle op hun handel en wandel. De reclassering zet daarbij elektronische volgsystemen in, zowel de oude vertrouwde radiografische enkelband als beloftevolle nieuwe toepassingen met behulp van gps- en gsm-technologie.

4. Marokkaanse oudercoach & intensieve outreachende hulpverlening (Utrecht)

Utrecht wil met het project 'Onze toekomst' voorkomen dat Marokkaanse jongeren het criminele pad op gaan. De gemeente Utrecht heeft hiervoor een plan van aanpak voor de komende vier jaar opgesteld. Utrecht krijgt subsidie van het ministerie van Justitie om dit plan uit te voeren. Uit cijfers van de politie blijkt dat Marokkaanse jongeren vaker dan andere jongeren als verdachte geregistreerd zijn. Marokkaanse jongeren gaan ook vaker opnieuw de fout in. De gemeente Utrecht heeft daarom een aantal maatregelen genomen waarvan de onderstaande het best aansluiten bij de methodiekontwikkeling in Midden en West Brabant.

Maatregel 1: Uitbreiden inzet Marokkaanse oudercoach voor ouders met kinderen

Deze vorm van opvoedingsondersteuning is specifiek gericht op het opvoeden binnen twee culturen, waarbij met ouders door een Marokkaanse oudercoach wordt gezocht naar een oplossing voor problemen. De ondersteuning en hulpverlening wordt gegeven in de eigen taal, vanuit de eigen cultuur en vaak thuis bij de gezinnen. Er worden extra oudercoaches ingezet in Noordwest, Zuid, Zuidwest, Leidsche Rijn en West, zodat nog eens 40 tot 45 gezinnen extra kunnen worden geholpen. In Overvecht zijn deze trajecten al uitgebreid met andere rijksmiddelen. Deze maatregel is in september 2006 gestart.

Maatregel 2: Uitbreiding intensieve outreachende hulptrajecten

Wijkwelzijnsorganisaties bieden individuele outreachende hulpverleningstrajecten aan Marokkaanse jongeren. Deze trajecten leiden de jongeren gericht toe naar zorg, scholing, werk of zinvolle vrijetijdsbesteding. In de wijken Noordwest, Overvecht, Leidsche Rijn en West komen minimaal 45 extra hulptrajecten per jaar. Ook deze maatregel is in september gestart.

5. Aanpak veiligheid in en rond school (Limburg)

Agressie, geweld en crimineel gedrag zo vroeg mogelijk aanpakken: dat is de kern van drie concrete projecten die Gedeputeerde Staten van Limburg met subsidie ondersteunt. Samen met justitie, politie, jeugdzorg en gemeenten werkt de provincie aan een Taskforce Jeugdcriminaliteit Zuid-Limburg.

Vooraf de veiligheid in en rond scholen heeft speciale aandacht. De school moet een veilige plek zijn voor leerlingen, ouders en leerkrachten.

Aanpak veiligheid in en rond school

De stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO) heeft een handboek gemaakt waarmee agressie, geweld en (pre)crimineel gedrag voorkomen kan worden of moet worden aangepakt. Het handboek is verspreid onder de 22 Limburgse scholen die het LVO beheert. De provincie stelt subsidie beschikbaar voor dit project. Het handboek komt beschikbaar voor andere scholen in Limburg.

Project jeugdpreventieplatform (JPP) gemeente Heerlen

De Taskforce Jeugdcriminaliteit Zuid-Limburg heeft de gemeenten gevraagd plat-

forms voor jeugdpreventie op te richten. Hiermee wordt de overlast door jongeren en jeugdcriminaliteit sneller en beter aangepakt en het veiligheidsgevoel in wijken vergroot. De provincie draagt hieraan bij.

6. Jeugdtoezichtteams: Beware Watch Out

Beware Watch Out is een initiatief van de politie Amsterdam Amstelland, district 6, dat zich sinds 1992 richt op jongeren die overlast veroorzaken en al meerdere delicten op hun naam hebben staan. Beware Watch Out is een jeugdtoezichtteam, waarvan er meerdere in de stad aanwezig zijn. Jongeren houden toezicht in de buurt en worden daarnaast pedagogisch begeleid door de politie en een medewerker van Nieuwe Perspectieven (zie beschrijving 10). Daarbij wordt gebruikgemaakt van een ruimte die in de praktijk fungeert als huiskamer voor de jaarlijks 70 à 80 jongeren die participeren in Beware Watch Out.

7. Mentoraatsproject Goal!

Goal! is een project van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Amsterdam, gericht op het verbeteren van de binding met school of werk. Jongeren worden gekoppeld aan een vrijwilliger die als mentor de jongere helpt om zijn of haar vaardigheden te versterken. Het project wordt uitgevoerd door adviesbureau Radar.

Goal! is bedoeld voor risicjongeren van 13 tot 23 jaar van wie de binding met werk en school beter kan. De mentor begeleidt hen gedurende maximaal een jaar bij het formuleren van hun toekomstplannen. Een betere binding met school of werk staat daarbij voorop. De mentor functioneert als een rolmodel voor de jongere en helpt hem of haar bij het versterken van zijn vaardigheden en mogelijkheden.

Goal! loopt op zo'n veertig Amsterdamse scholen, welzijns- en jeugdzorginstellingen en bij de Jongerenloketten. Goal! is gestart in 2004 en heeft inmiddels meer dan 1.400 Amsterdamse jongeren gekoppeld aan een eigen mentor. Velen hebben daar baat bij gehad.

8. Veilige Vindplaatsen

In 1994 is op initiatief van Stichting Streetcornerwork, in samenwerking met de politie en het sociaal-cultureel werk in Amsterdam, de Veilige Vindplaats ontwikkeld: een ontmoetingsplaats die jongeren met een maatschappelijke achterstand bescherming biedt tegen agressie, heling, overmatig gebruik van alcohol en drugs, alsook tegen de verlokking van criminaliteit. Het straathoekwerk zoekt steeds naar nieuwe manieren om jongeren met (ernstige) achterstandsproblematiek te bereiken, vast te houden en in de maatschappij te integreren. De werkwijze is gebaseerd op de ervaring van Streetcornerwork in het bereiken, begeleiden en resocialiseren van jongeren.

Een Veilige Vindplaats richt zich op risicjongeren, jongeren die volharden in of dreigen te vervallen in probleemgedrag. Zij hebben op meerdere leefgebieden

achterstand of dreigen deze op te lopen. De Veilige Vindplaats is een onderdeel van de leefwereld van de jongeren. Inbedding in de buurt is hierbij belangrijk. Naast ontmoeting en recreatie worden hulpverlening en maatschappelijke opstapprojecten aangeboden. Een Veilige Vindplaats wordt gerealiseerd door een integrale aanpak: een samenhangend aanbod vanuit diverse instellingen (politie, jongerenwerk, streetcornerwork, arbeid- en scholingstrajecten).

9. De Uitdaging

De Uitdaging is een samenwerkingsverband met Defensie dat is gericht op resocialisatie van de licht criminele doelgroep. De deelnemers, maximaal 16 per groep, krijgen de gelegenheid structuur aan te brengen in hun leefsituatie door een drie maanden durende interventie in de gedisciplineerde omgeving van het kazerneleven. Daarna volgt een nazorgfase, waarin de jongeren worden bemiddeld naar werk of een opleiding. De eerste drie pilots van De Uitdaging zijn met goede resultaten afgesloten. De reguliere trajecten hebben echter wisselende resultaten opgeleverd.

10. Nieuwe Perspectieven

Nieuwe Perspectieven is een initiatief van de taakgroep Harde Kernjeugd Amsterdam. Het betreft een individuele, outreachende en intensieve trajectbegeleiding voor jongeren die meerdere delicten hebben gepleegd. Sommigen bevinden zich al in het grensgebied van de harde kern. De interventie van Nieuwe Perspectieven geschiedt op vrijwillige basis en duurt, inclusief nazorg, ongeveer 12 maanden. Sinds de start in 1994 hebben inmiddels ruim 2.500 jongeren het traject doorlopen, met een succespercentage van 75%. Nieuwe Perspectieven onderscheidt zich van de traditionele hulpverlening door de outreachende manier van werken. Van belang is ook dat het merendeel van de hulpverleners een allochtone achtergrond heeft.

11. Jongeren Opvang Team

Ook het Jongeren Opvang Team is een initiatief van de taakgroep Harde Kernjeugd Amsterdam. Het Jongeren Opvang Team is een samenwerking tussen politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, Halt en de stadsdelen in Amsterdam West. Gemodelleerd naar het succesvolle Britse voorbeeld, zijn deze instanties daadwerkelijk in één ruimte ondergebracht, wat evidente voordelen oplevert. Alle jeugdige *first offenders* uit het zesde district worden doorverwezen naar het JOT, waar een gezamenlijk assessment plaatsvindt, gevolgd door een afdoeningstraject (straf en/of hulpverlening) op maat. Bij recidive blijven de jongeren onder de vleugels van het JOT, zodat op de langere termijn alle jeugdige daders in Amsterdam West onder de aanpak vallen. Het JOT bevindt zich momenteel nog in een experimentele fase; de eerste resultaten zijn positief.

12. Titan

Titan is een dagbestedingstraject voor Utrechtse jongeren van 17 tot 23 jaar. De jongeren krijgen een werkervaringsplaats en begeleiding aangeboden, met als doel

ze op weg te helpen naar werk of een opleiding. De aanpak is succesvol. In een jaar tijd zijn al 84 jongeren gestart op een werkervaringsplaats. Een kwart hiervan is inmiddels doorgestroomd en heeft een baan, een stageplek of is gestart met een opleiding. De evaluatie van Titan wordt op dit moment uitgevoerd.

13. Leer/werk trajecten

ENIP! (En Nu iets Positief)

In 1998 braken er rellen uit tussen Marokkaanse jongeren en de politie op een plein in Amsterdam Overtoomse Veld. Direct daarop besloten buurtbewoners daar een positieve daad tegenover te stellen: ENIP!, 'En Nu iets Positiefs'. Een uniek samenwerkingsverband van politie, welzijnswerk, bedrijfsleven, gemeente en particuliere fondsen. Het project is een steun in de rug voor jongeren tussen de 16 en 21 jaar die op zoek zijn naar werk of scholing. Maar wel op een gedisciplineerde manier en in een veilige omgeving. De jongeren knappen tafels, stoelen en bedden op. De spulletjes worden verscheept naar Marokko, waar het opgeknapte meubilair een nieuw leven begint in ziekenhuizen, scholen en weeshuizen. De jongeren staan onder begeleiding van vrijwilligers en vakmeesters.

In een handboek heeft het Verwey-Jonker Instituut de methodiek van ENIP! op praktische wijze beschreven. Stap voor stap wordt uiteengezet hoe de werkwijze is toe te passen. Het handboek geeft tips hoe je jongeren kunt bereiken, benoemt de eigenschappen en kundigheden waarover begeleiders moeten beschikken en laat zien wat ervoor nodig is om jongeren, *peer*-mentoren, vrijwilligers en de gemeenschap optimaal bij ENIP! te betrekken

Go(4)it

Het project Go(4)it loopt onder andere in Rotterdam. Het algemene doel van het project is inzicht krijgen in de belemmeringen die voor jongeren een drempel vormen voor het vinden en houden van een baan. Na afloop van het traject beheersen zij de sociale vaardigheden om zich te kunnen handhaven op een werkplek.

Het traject is gericht op jongens tussen 16 en 23 jaar die niet naar school gaan en geen baan hebben. Het traject duurt twaalf weken met aansluitend een nazorgtraject van 6 maanden. Het programma omvat beroepenoriëntatie en beroepskeuze, algemene presentatie en sollicitatietraining, samenwerken en overleggen, sociale vaardigheden algemeen en op de werkplek, een trainingsweek (binnen of buiten Rotterdam), rechten en plichten van werknemers.

De deelnemers worden individueel begeleid. Met gedragsoefeningen en opdrachten worden de sociale vaardigheden getraind. De activiteiten richten zich op verbetering van het gedrag en op het prestatieniveau van de deelnemer. Het uitgangspunt daarbij is het bestaande niveau van de deelnemer. Gezamenlijk wordt een doel opgesteld, waar in stappen naartoe wordt gewerkt. Er is enerzijds sprake van een strakke structuur, met regelmaat, duidelijke regels en consequenties bij overtreding van de regels. Anderzijds is er veel positieve aandacht voor de deelnemer en consequente beloning van opbouwende gedragsuitingen.

14. Sociale Vaardigheden op Maat

De training is bedoeld voor jongeren van 14-21 jaar met probleemgedrag dat o.a. voortkomt uit onvermogen tot zelfstandig en adequaat hanteren van lastige sociale situaties. De interventie biedt de mogelijkheid om, afhankelijk van de problematiek en het recidiverisico van de jongere, een algemene sociale vaardigheidstraining aan te bieden en/of een training gericht op conflicthantering en/of het vergroten van de assertiviteit. Er wordt gebruikgemaakt van een cognitieve gedragstherapeutische aanpak, waarbij extra aandacht is voor het motiveren, de cognities en geloof in eigen kunnen. De trainingen bestaan uit 12-20 bijeenkomsten.

15. Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer

Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer biedt hulp voor jongeren na vrijheidsbeneming. Het werkt op vrijwillige óf gedwongen basis met jongeren van 16 tot en met 23 jaar van wie het delictgedrag samenhangt met antisociale denkpatronen, gedragsproblemen en vaardigheidstekorten. De terugkeer van de jongere uit een justitiële jeugdinstelling wordt door de interventiewerker intensief begeleid. Hij zet gedragsinterventies in de eigen context van de jongere in. De werkrelatie met de jongere is intensief, direct én doortastend. Het programma begint al als de jongere nog vastzit en duurt minimaal 9 maanden.

16. Marokkaanse vaders

De buurtvaders willen de positieve kanten van sociale controle in de wijk versterken en deze vorm van controle uitoefenen. Ze willen de veiligheid in de buurt vergroten door jongeren aan te spreken op verkeerd gedrag en hen te corrigeren. Dit gebeurt in samenwerking met de politie, justitie, de moskeeën en diverse welzijnsinstellingen. De doelgroep van het project zijn de (groepjes) Marokkaanse jongeren die 's avonds in de buurt rondhangen en incidenten, overlast of kleine criminaliteit kunnen veroorzaken.

17. Schooladoptieproject Doe effe normaal

Het project richt zich op kinderen van groep 7 en 8 op basisscholen in wijken met hoge criminaliteitscijfers. Het betreft een project waarbij de politie op scholen voorlichting geeft. Het project bestaat uit veertien lessen, die door een agent worden gegeven. Tijdens de lessen staan de volgende onderwerpen centraal: vandalisme, vuurwerk, bureau Halt, diefstal en normvervaging. De lessen worden gezien als een middel om kennis van normen en waarden over te dragen. Het is tevens zo dat criminaliteit beter in de hand kan worden gehouden als er meer en betere contacten tussen de wijk en de politie bestaan.

18. Marietje Kessels-project

Doel van dit project is de weerbaarheid van kinderen te vergroten om te voorkomen dat zij slachtoffer worden van machtsmisbruik. Bij de uitvoering van de lessen worden de groepen 7 en 8 gesplitst in een meisjes- en jongensgroep. Beide groepen krijgen lessen zelfbescherming. De lessen worden verzorgd door een pre-

ventiewerker. Het programma richt zich in eerste instantie op het voorkomen van slachtofferschap en in mindere mate op het voorkomen van daderschap. Het project leert kinderen zichzelf te beschermen tegen machtsmisbruik en grensoverschrijdend gedrag.

19. Leefstijl

Leefstijl heeft in Nederland bekendheid gekregen als programma van sociaal-emotionele vaardigheden. Het omvat een scala van vaardigheden zoals kennismaken, luisteren, communiceren, zelfvertrouwen, gevoelens uiten, assertiviteit en weerbaarheid, conflicten oplossen, omgaan met groepsdruk, risico's inschatten en doelen stellen. Het programma is bedoeld voor kinderen en jongeren van 4 t/m 18 jaar en bestaat uit (les)materiaal en trainingen voor leerkrachten en docenten in het primair en voortgezet onderwijs, en recentelijk ook voor begeleiders van vrijetijdsactiviteiten.

De kinderen en jongeren wordt dus niet direct door Leefstijl getraind, maar indirect, via hun opvoeders.

5.3.2 Regionaal

1. Over 'last' gesproken

Bij een centraal meldpunt komen alle meldingen van jeugdoverlast binnen. Hierdoor wordt het mogelijk gemaakt de overlast integraal aan te pakken. Belangrijk hierin is samenwerking met andere partners. Centraal staat onder andere het betrekken van de bewoners en jeugdigen bij het bedenken van oplossingen (sociale zelfredzaamheid). In een tweedaagse hebben professionals en jeugd met elkaar gediscussieerd over de invloed die de jeugd zelf kan uitoefenen op de veiligheid. Op basis daarvan is door de regio Midden en West Brabant de visie 'Jeugd als partner in veiligheid' ontwikkeld. Hierover wordt meer informatie verstrekt op het NIK-congres 'Snap jij ze nog? De politie en de Einsteingeneratie' op 26 april a.s..

2. Jeugd Preventie Project (JPP)

In Bergen op Zoom is een vrij hardnekkige groep probleemjongeren verantwoordelijk voor de verschillende vormen van criminaliteit. Het JPP-project heeft als doelstelling delictgedrag te voorkomen erop toe te zien dat jongeren niet afglijden. Dit gebeurt door een vroegtijdige signalering van probleemgedrag bij jongeren in het algemeen en Marokkaanse jongeren in het bijzonder. Ook wordt snel en consequent preventieve hulp geboden die zich richt op de risicofactoren gezin, school/werk, vrienden/vrije tijd en maatschappij.

Het JPP richt zich op:

- jongeren van 12 tot 24 jaar
- jongeren die een of enkele keren met de politie in aanraking zijn gekomen
- preventie en repressie

3. Jeugd in beeld

De gemeenten Waalwijk en Oosterhout houden in samenwerking met de politie sinds twee jaar de jeugd in deze gemeenten in de gaten. Na het oplossen van diverse problemen lijkt het project zijn vruchten te gaan afwerpen.

4. Wijkscan

In een aantal teamgebieden van de politie Midden en West Brabant worden periodiek scans van de wijk gemaakt. Bijvoorbeeld door het team Tilburg Noord-Oisterwijk. Zij maken hierbij gebruik van het landelijke format voor wijkscans. In de wijkscan wordt informatie opgenomen uit het BPS en het HKS, gemeentelijke gegevens (wijkinformatie en ontwikkeling), informatie van woningbouwcorporaties, gegevens uit de shortlist jeugd en gegevens uit de veiligheidsindex of de politiemonitor. Ook wordt door de wijkagenten een sfeerbeeld van de wijk gegeven. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van netwerkpartners, evenementen en scholen.

Deze wijkscan geeft op kleine schaal het beeld dat de te ontwikkelen methodiek op regionaal niveau dient te geven. Enerzijds wordt op basis van BPS- en HKS-gegevens een overzicht opgesteld van de strafbare feiten die plaatsvinden in het gebied. Die informatie wordt aangevuld met informatie uit de shortlist. Daarnaast worden demografische gegevens in beeld gebracht die gecombineerd worden met de politiemonitor en sfeerbeelden van de wijkagenten. Impliciet geeft dit een beeld van een aantal risicofactoren in een wijk.

5. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis is een belangrijke instantie voor de aanpak van de sociale onveiligheid in het district Tilburg. Waar het gaat om individuen die strafbaar handelen of dat dreigen te doen én waar het gaat om de opvang van slachtoffers levert het Veiligheidshuis in Tilburg een effectieve bijdrage. De leefbaarheid en veiligheid(sgevoelens) worden vergroot.

Het Veiligheidshuis versterkt de samenwerking. Door de bijdrage van elk van de veiligheidspartners werkt de 'keten' optimaal. Met als resultaat: snel en consequent optreden tegen strafbaar gedrag of risicogedrag in het district Tilburg.

Risicojongeren en stelselmatige daderaanpak

Driemaal per week zoekt het Veiligheidshuis oplossingen voor jongeren wier gedrag ontoelaatbaar is. Dat kan risicogedrag zijn (deel uitmaken van een groep overlastgevende jongeren of spijbelen) of crimineel gedrag. Zij behoren tot de risicojeugd en voor hen is vaak een stelselmatige daderaanpak aan de orde. Tijdens het genoemde overleg worden jongeren met verschillende kerfstokken besproken. Wat heeft de jongere gedaan? Wat zijn de achtergronden? En welke reactie is op zijn plaats? Deze vragen worden beantwoord. De betrokken organisaties gaan vervolgens naast elkaar aan de slag.

6. De Sluis

Een terugkeervoorziening in Tilburg bij uitstroom uit justitiële jeugdinrichting Den Hey-Acker. In opdracht van de gemeente Tilburg is er door LJ&R¹⁴ een initiatief genomen tot het inrichten van terugkeervoorziening 'de Sluis' in Tilburg. De doelgroep van dit project zijn jongens in de leeftijdscategorie van 15 tot 23 jaar die uitstromen uit een JJI, waar zij verbleven op grond van een langdurige straf of maatregel. Zij kunnen reeds de laatste maanden van hun straf of maatregel doorbrengen in de terugkeervoorziening, van waaruit een casemanager van LJ&R, de jeugdreclassering of Reclassering Nederland de overgang van de JJI naar de samenleving begeleidt.

¹⁴ LJ&R staat voor Leger des Heils, Jeugdzorg en Reclassering.

Nabeschouwing

In de aanpak van jeugdcriminaliteit zijn de afgelopen jaren flinke resultaten geboekt. Sinds de rapporten van de commissie Van Montfrans in de jaren negentig zijn tal van nieuwe initiatieven en maatregelen genomen. Zo kwamen er individuele trajectbegeleiding, een betere afstemming tussen ketenpartners, meer aandacht voor problematische jeugdgroepen en dergelijke. Specifiek voor Brabant was de inrichting van veiligheidshuizen, waarin een geïntegreerde casusaanpak werd gerealiseerd.

Gemeten naar de inspanningen is de aanpak van jeugdcriminaliteit relatief succesvol. Als we kijken naar de criminaliteitscijfers dan blijkt deze aanpak echter nog tekort te schieten. Normoverschrijdend gedrag kan nooit volledig worden opgelost. Maar een verdere terugdringing daarvan moet mogelijk zijn. De cijfers en ervaringen met criminaliteit, overlast en asociaal gedrag van jongeren zijn immers nog steeds verontrustend hoog.

Over twee problemen in de aanpak bestaat onder betrokkenen grote overeenstemming. In de eerste plaats blijkt het moeilijk om tot een gerichte preventieve aanpak te komen. Preventie is een breed concept dat te weinig richting geeft aan de gewenste interventies. Preventie is vaak van alles tegelijk of helemaal niets. Er bestaat behoefte aan inzicht in *wat* aangepakt moet worden om probleemgedrag onder jongeren te voorkomen.

In de tweede plaats bestaat er vaak onduidelijkheid over *hoe* men een bepaald probleem moet aanpakken. Welke interventies zijn effectief? Een proactieve aanpak heeft meer inzicht in de factoren die aan probleemgedrag ten grondslag liggen en in interventies die effectief daarop ingrijpen. Wat en hoe blijven centrale vragen in het preventieve beleid rond jeugdcriminaliteit. Tegen deze achtergrond ontwikkelde het Verwey-Jonker Instituut voorliggend instrument dat verschil kan maken.

In het verlengde van de reeds gebruikelijke criminaliteitsbeeldanalyse gaat het in dit rapport om een criminogeniteitsbeeldanalyse (Boutellier & Scholte, 2007). Het

betreft de zogenoemde criminogene factoren in de analyse waardoor een diepgaander beeld ontstaat van de jeugdproblematiek. Dat wil zeggen dat we onder het criminaliteitsbeeld aan de oppervlakte een diepere laag van oorzaken betrekken in de analyse.

In de criminologische literatuur vinden we deze criminogene factoren terug onder de noemer risicofactoren. Deze doen zich voor in verschillende domeinen: demografisch, in de persoon, in het gezin, op school en in de omgeving. Kenmerkend voor deze benadering is een simpele bevinding: hoe meer risicofactoren, hoe groter de kans op crimineel probleemgedrag. Deze stelling maakt een eind aan de 'eindeloze' discussie over de oorzaken van crimineel gedrag. Allerlei factoren kunnen immers van belang zijn, maar een cumulatie ervan geeft de doorslag.

Behalve risicofactoren worden ook beschermende factoren onderscheiden. Zij zijn veelal elkaars spiegelbeeld. De kwaliteit van opvoeding kan zowel negatief als positief bijdragen aan het totaalbeeld. Goede opvoeding kan een verloederde omgeving compenseren, maar slechte opvoeding 'verdubbelt' het probleem. Op basis van de literatuur en meer in het bijzonder het theoretisch model van Communities that Care is een selectie gemaakt van risicofactoren en beschermende factoren. Bij elkaar zijn aanvankelijk 35 factoren geselecteerd.

Bij deze factoren zijn indicatoren gezocht die iets zeggen over het vóórkomen (de prevalentie) ervan. De prevalentie van kindermishandeling kan bijvoorbeeld worden gemeten door het aantal meldingen bij het AMK. Maar daarbovenop is gekozen voor een beoordeling van de gezinssituatie door jongeren zelf. Voor elk van de factoren zijn zo een of meer indicatoren geselecteerd. Deze indicatoren zijn zo gekozen dat zekerheid bestaat over de beschikbaarheid van gegevens.

Uiteindelijk leverde dit een selectie op van 17 factoren die relevant werden gevonden en haalbaar waar het gaat om de beschikbaarheid van gegevens. De meeste hebben zowel risico- als beschermende componenten. Naast gegevens over de criminogene factoren is een criminaliteitsbeeld gemaakt en zijn bestaande gegevens over problematische jeugdgroepen in de analyses betrokken. Met elkaar levert het model een compleet overzicht van 'de toestand van de jeugd' in relatie tot crimineel gedrag.

Het model is ontwikkeld in nauwe samenspraak met de betrokken instanties. Dit betekent dat het is gebaseerd op de literatuur, op intersubjectieve overeenstemming over de relevantie van de desbetreffende factor en indicatoren, en over de haalbaarheid om de gegevens boven water te krijgen. Een belangrijk bijkomend voordeel van deze benadering is dat er draagvlak werd gecreëerd onder betrokkenen. Model en draagvlak leiden tot de unieke mogelijkheid dat op geobjectiverde wijze een integrale én doelgerichte aanpak van de jeugdcriminaliteit kan worden gerealiseerd.

De gegevens worden geleverd per teamgebied van de politie. Dat wil zeggen dat voor ieder gebied kan worden vastgesteld wat de criminaliteitsgerelateerde problemen zijn, wat de factoren zijn die daaraan ten grondslag liggen en welke instantie het meest is aangewezen om deze factoren aan te pakken. Er kan met andere woorden maatwerk per gebied worden geleverd, waardoor op nauwkeurige

wijze prioriteiten kunnen worden gesteld. Tot zover de bevindingen met betrekking tot wat moet worden aangepakt.

Naast deze 'wat-analyse' is door het Verwey-Jonker Instituut een 'hoe-overzicht' gemaakt van maatregelen, interventies en projecten die kunnen worden ingezet. Daarvoor zijn zowel landelijk beschikbare methodieken als regionaal ontwikkelde aanpakken beoordeeld op effectiviteit. In veel gevallen kon deze effectiviteit nog niet worden vastgesteld. In die gevallen is gekozen voor predikaten als veelbelovend, wisselende resultaten of niet bekend. Dit betekent dat aan de geprioriteerde factoren op een weloverwogen wijze interventiestrategieën kunnen worden gekoppeld.

Door de koppeling van objectieve prioritering aan gerichte inzet van interventies menen we een unieke Ausgangssituation te hebben gecreëerd voor doeltreffende aanpak van de jeugdproblematiek in Midden en West Brabant. Daarbij kan een grotere kring van instanties worden betrokken en aangesproken dan alleen politie en Justitie. Jeugdzorg, onderwijs, hulpverlening en andere beleidsterreinen kan worden gewezen op de bijdrage die zij kunnen leveren aan de jeugdproblematiek.

Behalve aan de objectivering van het jeugdcriminaliteitsbeleid draagt het instrument ook bij aan de activering van betrokken instanties bij de uitvoering. We menen dat met onderhavig instrument een serieuze kwalitatieve sprong kan worden gemaakt in een sluitende aanpak van jeugdproblematiek. En dat is in het belang van de samenleving, van de ouders en uiteindelijk ook van de betrokken jongeren zelf.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek dat ten grondslag ligt aan de methodiekontwikkeling doen we in dit hoofdstuk een aantal aanbevelingen over de toepassing ervan. Deze hebben vooral te maken met een goede borging van de ontwikkelde methodiek. Uit onderzoek is bekend dat de betekenis van een instrument of methodiek alleen tot uitdrukking kan komen bij een zorgvuldige implementatie.

Procesaanpak

Zoals we in het rapport beschrijven, kan er met de ontwikkelde methodiek repressief en preventief jeugdbeleid ontwikkeld worden. Op basis van de analyses kan een teamchef, samen met de relevante partners, gerichte afspraken maken over de aanpak en preventie van jeugdcriminaliteit. Het is van belang van het begin af aan draagvlak voor de toepassing van de methodiek te bewerkstelligen op het niveau van het management van organisaties. Het werken aan deze *readiness* van organisaties behoeft een investering in termen van communicatie, overleg en gezamenlijke prioritering. Wij adviseren om de implementatie van het instrument te koppelen aan een serieuze aanpak van het proces. Dit proces kan - op basis van de thans opgedane ervaringen - worden begeleid door het Verwey-Jonker Instituut.

Evaluatie

We hebben te maken met een eerste versie van het instrument (met daaropvolgende methodiek van aanpak). Het is van belang om deze na een eerste toepassing te (laten) evalueren. Op basis van de evaluatie kan de methodiek verder verfijnd worden. Bij voorkeur ontstaat er een iteratief proces van verbetering op verbetering. Ook hier zou het Verwey-Jonker Instituut graag een rol in spelen.

Randvoorwaarden voor de uitvoering

Om de uitvoering van de methodiek goed te laten verlopen bevelen wij in dit rapport aan om in een aantal randvoorwaarden te voorzien. Deze zetten we hier nog eens op een rij.

- De korpsleiding dient te benadrukken dat de medewerking van diverse functionarissen verwacht wordt.
- De verantwoordelijkheid voor het proces van de methodiek dient neergelegd te worden bij de sturingsondersteuner jeugd- en slachtofferzorg.
- De methodiek dient geïntegreerd te worden in de beleidscyclus. Het noodzakelijke overleg met ketenpartners dient ingepland te worden op de jaarkalender.
- De ketenpartners maken een gezamenlijk plan van aanpak, voeren dit uit volgens de afgesproken verantwoordelijkheden en evalueren hun acties.
- Wijkagenten krijgen voorlichting over het gebruik van de shortlistmethode, zodat duidelijk is wat er van hen verwacht wordt.

Onderlinge vergelijking

Het is gelukt om dit relatief gecompliceerde instrument op regionaal niveau te ontwikkelen. De uitkomst biedt maatwerk op het niveau van criminaliteit (en overlast), jeugdgroepen en factoren die daaraan ten grondslag kunnen liggen. Dit betekent een enorme verdieping van de bestaande criminaliteitsbeeldanalyses. In dat verband geven we graag in overweging om het instrument ook voor andere regio's te laten ontwikkelen. Steeds opnieuw zal gezocht moeten worden naar samenwerkingspartners en gegevensbronnen. Naar verwachting zullen echter vergelijkbare instrumenten ontstaan, wat de mogelijkheid creëert aan onderlinge vergelijking te gaan doen. Ten slotte bevelen wij dan ook aan deze methodiek landelijk te implementeren als vervanging van of als aanvulling op de criminaliteitsbeeldanalyse jeugd. Deze aanbeveling overstijgt overigens de competentie van de opdrachtgever.

Literatuur

Bol M.W., Terlouw G.J., Blee, L.W. & Verwers, C. (1998). *Jong en gewelddadig. Onderzoek en beleid*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Boutellier, H. & Scholte, R.D. (2007). Kijken achter de cijfers; ontwikkeling van een criminogeniteitsmonitor. *Tijdschrift voor Veiligheid*. 6, 3-11.

Bromley, R.D.F. & Nelson A.L. (2002). Alcohol-related crime and disorder across urban space and time: evidence from a British city. *Geoforum*. 33, 239-254.

Farrington, D.P. (2002). Developmental criminology and risk-focused prevention. In: Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (red.). *The Oxford Handbook of Criminology: Third Edition*. Oxford: Oxford University Press. 567-701.

Hall, W., Degenhardt, L. & Teesson, M. (2004). Cannabis use and psychotic disorders: an update. *Drug and Alcohol Review*. 23, 433-443.

Heiden-Attema van der N., Bol, M.W. (2000). *Moeilijke jeugd: risico- en protectieve factoren en de ontwikkeling van delinquent gedrag in een groep risicojongeren*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Joseph, J. (1996). School Factors and Delinquency: A Study of African American Youths. *Journal of Black Studies*. 26, 3, 340-355.

Koppen, van P.J., Doorn, van I.C., Donker, A.G. & Pakes, F. (1999). Psychologische benadering ter verklaring van criminaliteit. In: Lissenberg, E., Ruller, S. van & Swaaningen, R. van. (eds.). *Tegen de regels III: Een inleiding in de criminologie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri.

Koops, W., Slot, W. (1998). Van lastig tot misdadig. Een ontwikkelingsbenadering van lastige en misdadige kinderen en adolescenten: diagnostiek, behandeling en beleid. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Loeber, R. (1990) Development and risk factors of juvenile antisocial behaviour and delinquency. *Clinical Psychology Review*, 10, 1-41.

Loeber, R., Farrington, D.P. (1999). *Serious and violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Loeber, R., Slot, N.W., Sergeant, J.A. (2001). *Ernstige en gewelddadige jeugd-delinquentie. Omvang, oorzaken en interventies*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Marcus, R.F. (1996). The friendships of delinquents. *Adolescence*, 31, 145-159.

McLaughlin, E. (2001). Broken Windows. In: McLaughlin, E. & Muncie, J. (eds.). *The Sage Dictionary of Criminology*. London, Thousand Oaks & New Delhi: SAGE Publications. 22 & 23.

Pagani, L., Boulerice, B., Vitaro, F. & Tremblay, R.E. (1999). Effects of Poverty on Academic Failure and Delinquency in Boys: A Change and Process Model Approach. *Journal of Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*. 40, 8, 1209-1219.

Schner, J.G. (2001). Female adolescent friendship and delinquent behaviour. *Adolescence*, summer.

Weerman, F.M. & Laan, P.H. van der. (2006). Het verband tussen spijbelen, voortijdig schoolverlaten en criminaliteit. *Justitiële verkenningen*. 32, 6, 39-53.

Wit, J. de, Slot, W., Aken, M. van (2004). *Psychologie van de adolescentie. Basisboek*. Baarn: HB Uitgevers.

Wittebrood, K. (2000). 'Buurten en geweldscriminaliteit: een multilevel-analyse'. *Mens en Maatschappij*. 75, 2, 92-109.

Parlementaire stukken

Ministerie van Justitie (1996). Jeugd en gezin. Preventie vanuit een justitieel perspectief. J. Junger-Tas.

Bijlage 1 Deelnemers expertpanel

Aanwezig

Verwey-Jonker Instituut 3x
Politie Midden en West Brabant, strategisch analist
Bureau Jeugdzorg
Openbaar Ministerie
Gemeente Alphen-Chaam, leerplichtambtenaar
Politie Midden en West Brabant, wijkagent jeugd
Politie Midden en West Brabant, jeugdcoördinator Breda
Politie Midden en West Brabant, jeugdcoördinator Oosterhout
Raad voor de Kinderbescherming
Gemeente Bergen op Zoom
Gemeente Tilburg
HALT Midden en West Brabant
GGD West Brabant

Verhinderd

Politie Midden en West Brabant, jeugdcoördinator Bergen op Zoom
Vertizontaal
Universiteit van Amsterdam, UHD forensische orthopedagogiek
Politie Midden en West Brabant, wijkagent Bergen op Zoom
Gemeente Waalwijk
Gemeente Oosterhout
Coördinator Veiligheidshuis
Politie Midden en West Brabant, jeugdcoördinator Tilburg

Bijlage 2 Incidentcodes betrokkenen

In onderstaand overzicht is te zien van welke incidentcodes niet alleen de verdachten in BPS in de database opgenomen zijn, maar ook de betrokkenen.

incidentcode	omschrijving
29	Aandachtsvestiging
705	Aanhouding gezochte/gesignaleerde
332	Aanranding
391	Aantasting openbaar gezag
392	Aantasting openbare orde
361	Aantreffen explosief/munitie
444	Afval verbranden
230	Andere diefstal
704	Assistentie ambulance
702	Assistentie andere politie-instantie
703	Assistentie gemeente
445	Autowrak milieu
342	Bedreiging
752	Belediging
242	Beroving (w.o. tasjesroof)
362	Bommelding
351	Brand/ontploffing materiele schade
352	Brand/ontploffing met letsel/dodelijk
751	Burenruzie en relatieprobleem
243	Chantage/afdreiging
271	Computercriminaliteit
862	Controle drugs
843	Controle heling
924	Controle jeugd

922	Controle overlast
947	Controle prostitutie
842	Controle vandalisme/baldadigheid
943	Controle verordeningen
863	Controle vuurwapens
915	Controle vuurwerk
379	Dak- en/of thuisloze
235	Diefstal af/uit (telefoon) automaten
214	Diefstal af/uit auto
222	Diefstal af/uit bedrijf
212	Diefstal af/uit bromfiets/snorfiets
211	Diefstal af/uit fiets
226	Diefstal af/uit kampeertreinen
213	Diefstal af/uit motor/scooter
220	Diefstal af/uit onroerende goederen
229	Diefstal af/uit overig onroerend goederen
219	Diefstal af/uit overige roerende goederen
215	Diefstal af/uit overige voertuigen
210	Diefstal af/uit roerende goederen
223	Diefstal af/uit school
225	Diefstal af/uit sportcomplexen
216	Diefstal af/uit vaartuig
205	Diefstal ander motorvoertuig
204	Diefstal auto
202	Diefstal bromfiets/snorfiets
207	Diefstal dier
201	Diefstal fiets
203	Diefstal motor/scooter
239	Diefstal overige goederen
209	Diefstal overige voertuigen
221	Diefstal uit woning
206	Diefstal vaartuig
224	Diefstal/inbraak box/garage/schuur/tuinhuis
265	Dierenmishandeling
753	Discriminatie
282	Flessentrekkerij
280	Fraude
452	Geluidshinder evenement
454	Geluidshinder voertuigen/machines
453	Geluidshinder woonomgeving
624	Gemeentelijke verordening (APV)
962	Geplande ass. aan ander korps/instantie
961	Geplande hulpverlening
323	Geweld dodelijk met vuurwapen
322	Geweld dodelijk met wapen

321	Geweld dodelijk zonder wapen
310	Geweld met letsel
313	Geweld met letsel met vuurwapen
312	Geweld met letsel met wapen
311	Geweld met letsel zonder wapen
303	Geweld zonder letsel met vuurwapen
302	Geweld zonder letsel met wapen
301	Geweld zonder letsel zonder wapen
266	Graffiti
385	Harddrugs
244	Heling
345	Homogeweld
711	Hulpverlening burgers
612	Illegale vreemdeling
334	Incest
405	Inrichting vuurwerk
923	Jeugdzorg
171	Joyriding
337	Kinderpornografie
338	Kinderprostitutie
245	Kraken/bezetten
394	Lokaalvredebreuk
343	Man/vrouwmishandeling
344	Mensenhandel
614	Mensensmokkel
483	Onjuist gebruik vuurwerk
336	Ontucht minderjarige
326	Openlijk geweld tegen goederen
325	Openlijk geweld tegen personen
281	Oplichting
31	Opzettelijk vals gedane melding
299	Overige bezitsaantasting
759	Overige conflicten
289	Overige fraude/bedrog
969	Overige geplande hulpverlening
799	Overige hulpverlening
569	Overige overlast
269	Overige vernieling/beschadiging
619	Overige vreemdelingenzaken
339	Overige zedenzaken
556	Overlast v/d verm.gestoorde/overspan
552	Overlast van/door dronkenschap
553	Overlast van/door drugs/medicijnen
562	Overlast van/door jeugd
554	Overlast van/door kladden/plakken

551	Overlast van/door voertuig
481	Overlast vuurwerk
241	Overval (gewapende)
335	Pornografie (overig)
384	Softdrugs
347	Stalking
482	Transport vuurwerk
966	Uitreiking arrest.bevel/ger. schrijven
285	Vals geld
264	Vandalisme/baldadigheid
21	Verdachte situatie
283	Verduistering
965	Verhoor tbv. ander korps
333	Verkrachting
378	Vermissten/aantreffen kind (markt, strand, etc)
377	Vermissten/aantreffen persoon
291	Vermissing inclusief document
263	Vernieling aan openbare gebouwen
261	Vernieling auto
262	Vernieling middelen openbaar vervoer
284	Vervalsing
865	Voetbalwedstrijd
341	Vrijheidsbeneming/gijzeling
383	Wapen(bezit) zonder geweld/wet wapens en munitie
387	Wapenhandel
231	Winkeldiefstal
233	Zakkenrollen
376	Zelfdoding (poging)
371	Ziekte/onwel

Bijlage 3 Incidentcategorieën

In onderstaand overzicht is per incidentcategorie te zien welke incidentcodes eronder vallen. De volgende categorieën worden onderscheiden.

1. vermogen/bezitsaantasting
2. verkeer
3. zeden
4. geweld
5. overlast
6. drugs/alcohol
7. vernieling
8. milieu/natuur
9. wapens en munitie
10. discriminatie/racisme
11. fraude/oplichting
12. begeleiding/controle
13. aandachtsvestiging/verdachte situatie
14. vreemdelingenzaken/mensensmokkel/- handel
15. jeugdzorg
16. overig

Vermogen/bezitsaantasting

code	omschrijving
221	'Diefstal uit woning '
224	'Diefstal/inbraak box/garage/schuur/tuinhuis '
213	'Diefstal af/uit motor/scooter '
214	'Diefstal af/uit auto '
203	'Diefstal motor/scooter '
204	'Diefstal auto '
205	'Diefstal ander motorvoertuig '
201	'Diefstal fiets '
202	'Diefstal bromfiets/snorfiets '
233	'Zakkenrollen '
209	'Diefstal overige voertuigen '
211	'Diefstal af/uit fiets '
212	'Diefstal af/uit bromfiets/snorfiets '
215	'Diefstal af/uit overige voertuigen '
242	'Beroving (w o tasjesroof) '
241	'Overval (gewapende) '
206	'Diefstal vaartuig '
216	'Diefstal af/uit vaartuig '
200	'Diefstal '
207	'Diefstal dier '
210	'Diefstal af/uit roerende goederen '
219	'Diefstal af/uit overige roerende goederen '
220	'Diefstal af/uit onroerende goederen '
223	'Diefstal af/uit school '
225	'Diefstal af/uit sportcomplexen '
226	'Diefstal af/uit kampeertreinen '
229	'Diefstal af/uit overig onroerend goederen '
230	'Andere diefstal '
235	'Diefstal af/uit (telefoon) automaten '
239	'Diefstal overige goederen '
240	'Bijzondere vorm van bezitsaantasting '
243	'Chantage/afdreiging '
244	'Heling '
299	'Overige bezitsaantasting '
222	'Diefstal af/uit bedrijf '
231	'Winkeldiefstal '
283	'Verduistering '

Verkeer

100	'Verkeersongeval materiele schade '
101	'Verkeersongeval materiele schade '
102	'Verkeersongeval materiele schade met doorr '
110	'Verkeersongeval letsel '
111	'Verkeersongeval letsel '
112	'Verkeersongeval letsel doorrijding '
120	'Verkeersongeval dodelijk '
121	'Verkeersongeval dodelijk slachtoffer '
122	'Verkeersongeval dodelijk + doorrijden '
190	'WATERVERKEER '
191	'WATERVERKEER '
103	'Verkeersongeval mat schade op/aan water '
113	'Verkeersongeval letsel op/aan water '
123	'Verkeersongeval dodelijk water '
180	'Luchtverkeer '
181	'Luchtverkeer '
140	'Parkeerprobleem '
141	'Parkeerprobleem '
150	'Doorstromingsprobleem '

151	'Stremming '
174	'Pech-geval/onbeheerd voertuig '
130	'Onder invloed in t verkeer '
131	'Onder invloed in t verkeer (br)fietsen '
132	'Onder invloed in t verkeer auto/motor '
133	'Onder invloed in t verkeer ander voertuig '
135	'Rijverbod '
134	'Onder invloed besturen vaartuig '
153	'Weg defect/gladheid '
170	'Bijzondere verkeerszaken '
171	'Joyriding '
172	'Rijden met ontzegging '
173	'Spookrijder '
199	'Overige verkeerszaken '
821	'Verkeersmaatregelen '
826	'Gepland regelen verkeer '

Zeden

330	'Zedenzaak '
331	'(Openb) Schennis '
332	'Aanranding '
333	'Verkrachting '
334	'Incest '
335	'Pornografie (overig) '
336	'Ontucht minderjarige '
339	'Overige zedenzaken '
337	'Kinderpornografie '
338	'Kinderprostitutie '

Geweld

320	'Geweld dodelijk '
321	'Geweld dodelijk zonder wapen '
322	'Geweld dodelijk met wapen '
323	'Geweld dodelijk met vuurwapen '
325	'Openlijk geweld tegen personen '
340	'Bijzondere inbreuk veiligheid '
341	'Vrijheidsbeneming/gijzeling '
342	'Bedreiging '
347	'Stalking '
300	'Geweld zonder letsel '
301	'Geweld zonder letsel zonder wapen '
302	'Geweld zonder letsel met wapen '
303	'Geweld zonder letsel met vuurwapen '
310	'Geweld met letsel '
311	'Geweld met letsel zonder wapen '
312	'Geweld met letsel met wapen '
313	'Geweld met letsel met vuurwapen '
343	'Man/vrouw mishandeling '
345	'Homogeweld '
346	'Kinder mishandeling '
265	'Dieren mishandeling '

Overlast

552	'Overlast van/door dronkenschap '
553	'Overlast van/door drugs/medicijnen '
551	'Overlast van/door voertuig '
453	'Geluidshinder woonomgeving '
559	'Overlast van/door dieren '
750	'Conflict '
751	'Burenruzie en relatieprobleem '

827	'Controle verkeersbrigadiers '	Aandachtsvestiging/verdachte situatie
832	'Controle snelheid '	10 'Stil/luid alarm '
833	'Controle verlichting '	11 'Stil/luid alarm '
839	'Overige verkeerscontroles '	20 'Verdachte situatie '
841	'Controle bezitsaantasting '	21 'Verdachte situatie '
842	'Controle vandalisme/baldadigheid '	29 'Aandachtsvestiging '
843	'Controle heling '	
861	'Controle veiligheid/gezondheid '	Vreemdelingenzaken/mensensmokkel/- handel
862	'Controle drugs '	344 'Mensenhandel '
863	'Controle vuurwapens '	614 'Mensensmokkel '
911	'Controle afval '	610 'Vreemdelingenzaak '
912	'Controle geluid '	611 'Advies vreemdelingenzaak '
913	'Controle mest '	612 'Illegale vreemdeling '
914	'Controle gevaarlijke stoffen '	613 'Asielzaak '
915	'Controle vuurwerk '	619 'Overige vreemdelingenzaken '
916	'Controle bestrijdingsmiddelen '	
917	'Controle afvaltransporten '	Jeugdzorg
919	'Controle overige inrichtingen '	923 'Jeugdzorg '
922	'Controle overlast '	803 'Jeugdzorg'
924	'Controle jeugd '	
941	'Controle bijzondere wetgeving '	Overig
942	'Controle vreemdelingenzaak '	324 'Euthanasie '
943	'Controle verordeningen '	291 'Vermissing inclusief document '
944	'Controle schijnhuwelijken '	292 'Aangetroffen goed '
947	'Controle prostitutie '	372 'Ongeval (geen verkeersongeval) '
949	'Controle overige bestuurlijke zaken '	382 'Persoon in gevaar (alle overige vormen) '
713	'Overbrengen bericht '	399 'Overige zaken veiligheid en gezondheid '
714	'Overbrengen van dieren naar asiel '	524 'Ruimtelijke ordening '
799	'Overige hulpverlening '	400 'Inrichtingen '
700	'Hulpverlening '	541 'Vervoerwet '
701	'Insluiting voor derden '	543 'Dierengeneesmiddelenwet '
702	'Assistentie andere politie-instantie '	600 'Bijzondere wetgevingszaak '
703	'Assistentie gemeente '	601 'Advies bijzondere wetgevingszaak '
704	'Assistentie ambulance '	609 'Overige bijzondere wetgevingszaken '
705	'Aanhouding gezochte/gesignaleerde '	620 'Verordeningenzaak '
706	'Assistentie collega in nood '	621 'Advies verordeningenzaak '
712	'Hulpverlening overige instanties '	622 'Provinciale verordening '
961	'Geplande hulpverlening '	623 'Waterschappen '
962	'Geplande ass aan ander korps/instantie '	624 'Gemeentelijke verordening (APV) '
964	'Geplande assistentie deurwaarder '	629 'Overige verordeningzaken '
965	'Verhoor tbv ander korps '	699 'Overige bestuurlijke zaken '
966	'Uitreiking arrest bevel/ger schrijven '	154 'Loslopend dier op de rijbaan '
969	'Overige geplande hulpverlening '	831 'Mededeling ongeschiktheid/onbekwaamheid '
348	'onttrek -18jaar ouderl gez'	245 'Kraken/bezetten '
801	'contr prostitutie'	270 'Computercriminaliteit '
802	'contr overlast'	271 'Computercriminaliteit '
804	'contr jeugd'	362 'Bommelding '
805	'contr bijz wetg'	845 'Misdadpreventie '
806	'contr vreemdel zaak'	290 'Verloren/gevonden '
808	'contr schijnhuwelijk'	370 'Gezondheidsprobleem '
809	'contr ov best zaken'	371 'Ziekte/onwel '
815	'contr vuurwerk'	373 'Vermoedelijk natuurlijk overlijden '
872	'geplan ass overig korps'	374 'Zelfdoding voltooid '
875	'verhoor ander korps'	375 'Vermoedelijk niet-natuurlijk overlijden '
876	'betekenen stukken'	376 'Zelfdoding (poging) '
877	'internat rechtshulp'	377 'Vermissten/aantreffen persoon '
997	'intern bericht'	378 'Vermissten/aantreffen kind (markt,strand,etc) '
998	'UBZ schadegeval'.	380 'Bijz vormen van aantasting veilig/gezondh '
		381 'Bijtende hond '
		711 'Hulpverlening burgers '

Colofon

Opdrachtgever	Politie Midden en West Brabant
Financier	Ministerie van Binnenlandse Zaken
auteurs	Drs. I.N.J. de Groot, dr. M. Steketee, prof. dr. J.C.J. Boutellier, drs. H. Braam, drs. B. Tierolf m.m.v. E. van Dijk
eindredactie	Femke Meijer
omslag	Grafitall, Valkenswaard
foto omslag	Nationale Beeldbank
basisontwerp binnenwerk	Gerda Mulder BNO, Oosterbeek
opmaak	Drukkerij Regeer, Dongen
uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail secr@verwey-jonker.nl website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:

<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 978-90-5830-243-4

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2007

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned

